

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 903

7. KOLOVOZA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Intervju: Ivan Đikić

Cjepivo tek 2021. godine

7

Petar Kuntić, predsjednik DSHV-a
od 2003. do 2015.

**Pred DSHV-om
su dva puta**

10

75 godina od pokretanja
Hrvatske riječi (III. dio)

**Hrvatski tisak pod
prividom slobode**

15

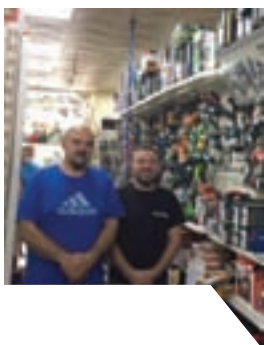
Trideset godina višestrančja
u Srbiji (II.)

**Uspon naprednjaka
i Vučića**

20

Priča obrtničke obitelji Romić
Kovačka ustrajnost

26

Naši gospodarstvenici (II.)

**Zajednički rad obitelji
Žeravica**

30

Dužijanica 2020.

U duhu zahvale

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stanić
(zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić,
Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav
Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i
Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Što poslije?

Svaki početak kolovoza, uoči obljetnice vojno-redarstvene akcije *Oluja*, vrijeme je kada se u Zagrebu i Beogradu otvaraju stara, dobro poznata pitanja. Čini se ista već 25 godina. Tim različitim stajalištima na *Oluju* ove godine pridodano je i ime **Borisa Miloševića**, potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i dužnosnika **Pupovčeve** Samostalne demokratske srpske stranke, koji je u Kninu nazočio proslavi Dana pobjede i 25. obljetnici vojno-redarstvene operacije *Oluja*. »Hoće li odlazak Borisa Miloševića u Knin 5. kolovoza značiti nagovještaj boljih vremena za preostale Srbe u Hrvatskoj (i preostalih Hrvata u Srbiji) i početak ozbiljnijeg otrežnjenja Srba i Hrvata zatrovanih nacionalističkim fantazmima ili će banalnost neprevladane nacionalističke mržnje brzo obesmisлити hrabru gestu relativno novog lica među srpskim političarima u Hrvatskoj?«, to pitanje postavlja **Pavle Radić** u svom tekstu koji je objavila *Autonomija*. I nije to tek retoričko pitanje, već, kada je riječ o odnosima Srbije i Hrvatske, pitanje itekako postavljeno s razlogom. A kao još jedan obećavajući (is)korak (k obesmišljanju nacionalističke mržnje) može se gledati i na najavu da će ministar Vlade Republike Hrvatske obići mjesto stradanja srpskih civila. Tako bi 24. kolovoza **Tomo Medved**, potpredsjednik hrvatske Vlade i ministar branitelja iz redova Hrvatske demokratske zajednice, trebao otići u selo Grubore i ondje položiti vijenac za stradale srpske civile.

I da se vratim na Miloševića. Za jedne je njegov odlazak u Knin tek maleni, zakašnjeli korak, za druge nepotrebna, preuranjena, štoviše izdajnička gesta. Isto tako, za jedne je potez vladajućeg HDZ-a, oličen u ministru Medvedu, civilizacijski iskorak (kako je rekao predsjednik Vlade RH **Andrej Plenković**), za neke nedovoljan, dok bi oni treći vjerojatno željeli da se Grubore i slična mjesta uopće i ne spomenu.

I što poslije? Miloševićev odlazak u Knin i Medvedov u Grubore imaju smisla samo ukoliko budu razlog da se da šansa razumu. Izazov je i na jednoj i na drugoj strani. Lako? Jednostavno? Na Balkanu, koga stoljećima truje nacionalistička mržnja?

Z. V.

Predsjednik hrvatske Vlade Plenković razgovarao s predsjednikom DSHV-a Žigmanovim o položaju hrvatske zajednice u Srbiji

Kako je objavljeno na službenom portalu Vlade Republike Hrvatske, predsjednik Vlade **Andrej Plenković** primio je u četvrtak, 30. srpnja, u Banskim dvorima predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislava Žigmanova**. Prema priopćenju ureda Vlade Republike Hrvatske, središnja tema razgovora bila je status i položaj hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji, osobito iz vizura rezultata i posljedica nedavnih parlamentarnih izbora u Hrvatskoj i Srbiji.

Premijer Plenković i Žigmanov istaknuli su potrebu iznalaženja sustavnih rješenja kako bi Hrvati u Srbiji ubuduće imali bolji status nego što to imaju danas, napose kada je riječ o političkoj zastupljenosti, kulturnim pravima te obrazovanju. U tom pogledu, istaknuta je važnost daljnjih bilateralnih razgovora Hrvatske i Srbije, kao i poštivanja međudržavnih sporazuma, stoji u priopćenju.

Žigmanov je naglasio kako je obnova rodne kuća bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu, čije je svečano otvorenje dogovoreno za sredinu listopada, dobar primjer mogućih pomaka na bolje kroz provedbu konkretnih projekata. Naglašena je i važnost stalnog dijaloga Hrvatske s predstavnicima hrvatske manjine u Srbiji te podrška projektima kojima će se poboljšati položaj, status i identitet hrvatske manjine u Srbiji.

Uz predsjednika Vlade na sastanku je bio ministar vanjskih i europskih poslova **Gordan Grlić**

Radman, navodi se na kraju priopćenja sa susreta predsjednika hrvatske Vlade Plenkovića s predsjednikom DSHV-a Žigmanovim.

Press služba DSHV-a

četi nova vrtićka skupina na hrvatskom jeziku – jaslice. Prostori je za odgojno-obrazovni rad ove skupine nalazit će se u dijelu objekta katoličke župe Marije Majke Crkve, koji će za ove potrebe biti preuređen i adekvatno opremljen. Inicijativu petnaestak roditelja da se jaslice formiraju koordiniralo je Hrvatsko nacionalno vijeće, a taj je zahtjev dobio potporu nadležnih – Predškolske ustanove *Naša radost* i Grada Subotice. HNV i Grad Subotica financirat će realizaciju ovog projekta – građevinske i druge radove vezane za prenamjenu prostora te potom i njegovo opremanje za potrebe mališana.

U HNV-u ističu zadovoljstvo što je projekt naišao na potporu Grada i PU *Naša radost*, s čijim predstavnicima je sredinom srpnja održan sastanak.

»Prema našem dogovoru, Grad Subotica financirat će troškove zakupa prostora i njegovog funkcionalnog opremanja. Sredstva za tu namjenu će biti opredijeljena rebalansom proračuna Grada«, kaže član Izvršnog odbora HNV-a **Darko Sarić Lukendić**.

Inače, ovo će biti prve jaslice u kojima se odgojno-obrazovni rad odvija na hrvatskom jeziku. Kada je u pitanju predškolsko obrazovanje, rad na hrvatskom se trenutno odvija u subotičkim vrtićima *Marija Petković – Sunčica* i već spomenutom *Marija Petković – Biser*, te vrtiću *Petar Pan* u Tavankutu, dok u Đurđinu postoji mješovita srpsko-hrvatska jezična skupina.

H. R.

U iščekivanju odobrenja početka gradnje Hrvatske kuće

U okviru brojnih aktivnosti djelatnika Hrvatskog nacionalnog vijeća, u tijeku je i izrada projektne dokumentacije za sjedište hrvatskih institucija – *Hrvatsku kuću*, za koju se čeka dobivanje građevinske dozvole, najavio je to predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Lazar Cvijin** na redovitoj konferenciji za novinare, u petak, 31. srpnja.

S tim u vezi, kako je pojasnio, tenderska dokumentacija upućena je na uvid Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske, nakon čega se čeka odluka Vlade RH po kojoj će se, nadaju se u HNV-u, na temelju predmjera i predračuna dobivenog od projektanta, odobriti sredstva za početak, odnosno dio radova.

»U ovisnosti o visini odobrenih sredstava, plan je da se u ovoj godini izgradi barem dio ovog objekta, a nadamo se da ćemo ga uspjeti izgraditi do 'pod krov'. U tijeku je priprema dokumentacije vezano za prikupljanje ponuda, za što se također čeka mišljenje Središnjeg državnog ureda na koji način će se vršiti odabir – putem javnog poziva ili putem poziva izvođačima«, rekao je Cvijin.

Podsjetimo, Ugovor o financijskoj potpori o izgradnji *Hrvatske kuće* potpisan je u Subotici 13. prosinca 2019. godine, u povodu obilježavanja jednog od četiri praznika hrvatske zajednice u Srbiji – Dana izbora prvog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća. Iznos od 90 tisuća eura za izgradnju ove kuće, kao i za kadrovsko osnaženje HNV-a, osigurala je Vlada Hrvatske. Tom je prigodom izražena nada da bi izgradnja sjedišta hrvatskih institucija trebala biti dovršena u iduću tri godine.

I. P. S.

Priprema se otvorenje jaslica u Aleksandrovu

U okviru vrtića *Marija Petković – Biser* u subotičkom naselju Aleksandrovo od jeseni, odnosno 1. rujna, s radom treba po-

25. obljetnica *Oluje*

Plenković: Žalimo zbog svih žrtava

Na Kninskoj tvrđavi je 5. kolovoza obilježen Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, 25. obljetnica *Oluje* i Dan hrvatskih branitelja. Na tvrđavi je podignuta zastava Hrvatske nakon čega je pročitana povjesnica vojno-redarstvene operacije *Oluja*, ispaljeno je 25 počasnih plotuna i pročitana su imena poginulih i nestalih pripadnika VRO *Oluja* uz minutu šutnje, te prelet borbenog zrakoplova *mig 21*.

Središnja svečanost u Kninu: Davor Božinović, Boris Milošević, Zdravko Marić, Andrej Plenković i Mario Banožić

Hrvatski premijer **Andrej Plenković** kazao je kako je taj dan »prožet pomirbom i pijetetom«, jer je značio »da je rat završio i da će se prognani moći vratiti svojim domovima«.

»Za manje od četiri dana oslobođena je petina hrvatskog teritorija, stvoreni su uvjeti za mirnu reintegraciju hrvatskog Podunavlja, čime je ostvarena teritorijalna cjelovitost hrvatskog teritorija. S više od 20.000 poginulih u Domovinskom ratu pretrpjeli smo ogromnu ratnu štetu zbog čega je Hrvatska izgubila 15 godina razvoja, *Oluja* je bila pravno legitimna, vojno neizbježna i politički nužna. Bila je imperativ za tadašnje hrvatsko vodstvo«, kazao je Plenković i istaknuo kako »poštovanje drugoga počinje samopoštovanjem«.

»Kao zemlja koja je pobijedila u nametnutom ratu danas žalimo za brojnim nedužnim civilnim žrtvama, žalimo zbog svih žrtava, ne samo Hrvata nego i Srba, s tugom se prisjećamo ljudi prognanih s njihovih ognjišta, prisjećamo se svih žrtava, za mnoga od tih nedjela još nitko nije odgovarao. Žalimo i za žrtvama ratnih zločina s hrvatske strane, kojih je nažalost bilo, svaki takav čin je bolan i ružan ožiljak na pravedno lice i obrambeni karakter Domovinskog rata. *Oluja* je bila traumatična za Hrvate kao i za Srbe koji su napustili svoje domove«, poručio je Plenković.

Ove godine po prvi puta je obilježavanju nazočio politički predstavnik srpske manjine u Hrvatskoj i potpredsjednik Vlade **Boris Milošević**.

Milošević je uoči obljetnice *Oluje* poručio da u Knin ide kao član Vlade i da mu tu odluku nije bilo lako donijeti, ali da ide otvorena srca jer misli da je sazrio trenutak da politika razumijevanja i poštovanja drugog pobijedi politiku mržnje.

J. D.

Dan sećanja u Srijemskoj Rači

Državna ceremonija povodom *Dana sećanja* na Srbe stradale i prognane u hrvatskoj vojno-redarstvenoj akciji *Oluja* 1995. godine održana je 4. kolovoza u Srijemskoj Rači. Komemorativnoj svečanosti povodom 25 godina *Oluje* nazočili su predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić**, premijerka **Ana Brnabić**, predsjednica RS **Željka Cvijanović**, srpski član Predsjedništva BiH **Milorad Dodik** i patrijarh SPC **Irinej**. »Nemojte nas tjerati da slavimo zajedno s vama ubijanje Srba i govoriti kako su to veliki koraci unaprijed. Slavite vi što god hoćete, radujte se, a mi ćemo da tugujemo«, rekao je Vučić na komemoraciji u Srijemskoj Rači.

Obljetnica u znaku poboljšanja odnosa

Iove godine obilježavanje obljetnice vojno-redarstvene operacije *Oluja* u Republici Hrvatskoj izaziva brojne komentare i povećanu medijsku pozornost srbijanskih medija, no mora se

konstatirati kako je sveukupna klima u javnosti posve drugačija. Naime, najava dopredsjednika Vlade Republike Hrvatske iz redova srpske manjine **Borisa Miloševića** da će nazočiti proslavi u Kninu i spremnost najviših dužnosnika Vlade RH da posjete mjesta stradanja srpske manjine očito pokazuju kako se dijalogom i razumijevanjem mogu unaprijediti sveukupni hrvatsko-srpski odnosi te da se, unatoč različitim tumačenjima povijesti, mogu pronaći zajedničke sastavnice međusobnoga sporazumijevanja. Čvrsto smo uvjereni da je ovo još jedan značajan korak u politici dijaloga i pomirenja koju vodi predsjednik Vlade RH **Andrej Plenković**.

Kao predstavnici hrvatske manjine u Republici Srbiji očekujemo da će se i ovdje pronaći dovoljno političke volje i spremnosti za poštivanje i memoriranje i žrtava našega naroda tijekom ratnih 90-ih godina na prostoru Srbije. Razumijevanje, otvorenost za dijalog i kompromise moraju biti zalogom budućnosti u sveukupnim hrvatsko-srpskim odnosima i Hrvatsko nacionalno vijeće će, kao i do sada, tim i takvim politikama nastojati davati konstruktivne prinose.

Jasna Vojnić, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji

Priopćenje za javnost Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata

Razriješiti sve repove prošlosti

Posljednijih dana hrvatski mediji punom pozornošću su prpratili govor **Anje Šimprage**, zastupnice SDSS-a u Hrvatskom saboru, u kojem je opisala kako je proživjela oslobodilačku vojno-redarstvenu operaciju Hrvatske vojske *Oluja* kao dijete »s one strane«. Na taj način javnost je čula prikaz *Oluje* od pripadnika srpske nacionalne manjine koja živi u Hrvatskoj. Jedan u nizu naslova glasi *Anja Šimpraga, zastupnica SDSS-a čiji je govor u Saboru izazvao veliku pozornost: Vrijeme je da krenemo dalje, nismo više u ratu*. Istina, rat je završio, suživota treba i mora biti, no bitan preduvjet za to je jednak tretman u medijskom prostoru prema svim žrtvama te dobrosusjedski odnosi Srbije i Hrvatske koji se, među ostalim, treba očitovati i u poboljšanju položaja hrvatske manjinske zajednici u Srbiji.

Zločin je zločin i upravo stoga velika je nepravda o nekim žrtvama i bolnim uspomjenama javno govoriti, a neke druge prešućivati. Budući da je Vlada RH zakonski u okviru manjina zagarantiranim mandatima omogućila da pripadnica jedne nacionalne manjine postane zastupnica u Hrvatskom saboru i da kao takva javno progovori o osjetljivoj temi vezanoj za Domovinski rat sa svoga stajališta, nema razloga da sličan korak ne učini i Vlada Srbije, da se u beogradskom parlamentu čuje i druga strana, kako je, primjerice, hrvatsko dijete proživjelo 1990-te u Srbiji ili hrvatski branitelj u jednom od logora kojih je bilo u Srbiji tijekom 1990-ih. Bilo bi sasvim korektno, a i sama logika nalaže, da čelnik SDSS-a **Milorad Pupovac** u suradnji s predstavnicima hrvatske manjinske zajednice u Srbiji i uz podršku Vlade RH potakne sadašnjeg predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića** da se to što prije realizira. No, tu nailazimo na još jednu prepreku. Hrvati u Srbiji nemaju svog predstavnika u Skupštini. Na lipanjskim izborima u Srbiji jedina relevantna politička stranka hrvatske zajednice u Srbiji DSHV je ostala bez predstavnika u Skupštini Srbije i Vojvodine. U Srbiji naime (još uvijek) ne postoji zajamčeni mandat u parlamentima i državnim tijelima koji su definirani međudržavnim sporazumom Hrvatske i Srbije, a to pravo pripadnici srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj već dugi niz godina uživaju. Stoga smo slobodni zaključiti da su prozivke aktualnog srbijanskog predsjednika Vučića, među ostalim, i o lošem položaju srpske manjinske zajednice u Hrvatskoj neutemeljene, pogotovo ako povučemo paralelu s trenutačnim položajem hrvatske manjinske zajednice u Srbiji kojoj su u mnogo čemu prava ograničena ili ih se krše. O tome govori i činjenica da DSHV godinama traži da se hrvatskoj manjini kao i Srbima u Hrvatskoj osiguraju zajamčeni mandati, ali vlast u Srbiji odbija takvo rješenje. Od pomoći tamošnjoj hrvatskoj zajednici nisu ni stav, a ni javni istupi predsjednika Vučića u kojima otvoreno i neutemeljeno prebacuje odgovornost na Hrvatsku za nezadovoljstvo građana Srbije naspram njegove vlasti te što se u medijima čelnik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** stigmatizira i otvoreno proziva kao hrvatski špijun koji radi protiv države u kojoj živi.

Bliži se 5. kolovoza, važan praznik u Hrvatskoj. Svake godine, a ni ova po tome nije izuzetak, uoči *Oluje*, slušamo o koloni Srba koji su napustili Hrvatsku u kolovozu 1995. godine. Pritom je

osobito glasan čelnik SDSS-a Milorad Pupovac, koji spominje *Oluju*, sjeća se Jasenovca, a svjesno prešućuje zločine koje su Srbi činili diljem Hrvatske u tim ratnim godinama kao i tragičnu sudbinu vojvođanskih Hrvata tijekom 1990-ih. Riječ je prije svega o Hrvatima iz vojvođanskoga dijela Srijema i jugozapadne Bačke, koji su, među ostalim i zbog prijetnji, zlostavljanja i nasilja, fizičkog i verbalnog, i od strane nekih od tih ljudi iz kolone koji su išli iz Hrvatske u Srbiju 1995., bili primorani napustiti svoje domove i zavičaj. Postoje svjedoci, vjerodostojne činjenice i dokazi koji potvrđuju zlodjela počinjena nad Hrvatima i drugim nesrbima na teritoriju Srbije (tada SRJ) tih 1990-ih godina.

Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata sa sjedištem u Zagrebu gotovo 30 godina opstaje kao svjedok tragičnih zbivanja i sudbina vojvođanskih Hrvata tijekom tog razdoblja. Tisućama i tisućama ljudi, kako nama koji smo otišli, tako i onima koji su ostali, promijenjen je život iz korijena, iako rata na teritoriju Srbije zapravo nije bilo. Kolone ljudi koji su primorani napustiti svoje domove krenule su puno prije i to s »druge strane«. Počevši od 1991. godine, kao i godina koje su uslijedile, velik broj Hrvata bio je prisiljen napustiti svoj zavičaj u Vojvodini, u kojem su živjeli stoljećima kao autohtono stanovništvo. Neki su, nažalost, ubijeni, a riječ je o etnički motiviranim ubojstvima čiji je cilj bio zastrašiti ostale Hrvate kako bi ih se potaknulo na preseljenje. Iako pojedinci to preseljenje vole nazivati humanitarnim, uzmemo li u obzir što je sve dovelo do tako masovnoga iseljavanja, o nečem humanitarnom i humanom ni pod razno ne može i ne smije biti govora. No, usprkos svemu, činjenicama i svjedocima tih nemilih događanja, o tome se još i dalje šuti, kako u Srbiji tako i u Hrvatskoj. Zar su životi masakriranih članova obitelji **Oskomić** i ubijenih članova obitelji **Matijević** (među kojima je bilo i malodobno dijete) iz Kukujevaca manje vrijedni? Ili životi nestale braće **Abjanović**, koji su odvezeni u nepoznato službenim vozilima JNA iz svog doma u Moroviću nakon čega im se gubi svaki trag, a njihova obitelj još ni danas ne zna ništa o njihovoj sudbini?

Draga gospodo iz Vlade RH, gospodine Pupovac i zastupnice Šimpraga pozdravljamo poruke iz Vašega govora u Saboru, no budućnost će nam zaista biti svijetla kada razriješimo sve repove prošlosti, sve nepravde počinjene jednoj i drugoj strani, kada i hrvatska i srpska strana ulože istinske i podjednake napore da pravda bude zadovoljena, da se sankcioniraju poticatelji i počinitelji zločina, među ostalim, i nad vojvođanskim Hrvatima, kada se nestali u ratu pronađu, kada nađu vječni spokoj. Tada će biti mira, sloge i moći će se krenuti dalje na obostrano zadovoljstvo. Iskreno se nadamo da će do toga doći što prije.

Zagreb, 3. kolovoza 2020.

Autori priopćenja:

Ivana Andrić Penava, hrvatsko dijete koje je doživjelo 1990-te »s druge strane« i napustilo zavičaj s kolonom u samo jednom smjeru bez mogućnosti povratka

Mato Jurić, predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata

Petar Kuntić, predsjednik DSHV-a od 2003. do 2015.

Pred DSHV-om su dva puta

*Stalnim zatvaranjem u geto i go-
vorenjem 'mi nećemo s ovima, mi
nećemo s onima' zapravo gušimo
one Hrvate koji su u sustavu, jer će
oni morati tražiti neki drugi izlaz
da bi opstali tamo gdje rade, ne ra-
čunajući samo Suboticu već i šire *
Bavljenje politikom uglavnom do-
nosi benefite, ali nama koji radimo
u manjinskoj, posebno hrvatskoj
zajednici, prema kojoj većinsko
stanovništvo ima veliki animozitet,
to je ogroman teret*

Petar Kuntić na Skupštini DSHV-a 2010.

U trideset godina postojanja Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Petar Kuntić** je bio predsjednik stranke dvanaest godina. Nakon smjene, a zatim i isključenja iz stranke prvog predsjednika **Bele Tonkovića**, Kuntić je vršio dužnost predsjednika od 2003. do 2004., a zatim je tri puta biran na stranačkim izborima 2004., 2008. i 2012. godine. Razdoblje njegovog vodstva stranke veže se i uz ulazak u koaliciju s Demokratskom strankom na čijoj je listi tri puta biran za narodnog zastupnika od 2007. do 2008., zatim od 2008. do 2012. i od 2012. do 2014. Zbog ove koalicije, to jest izbornog poraza na izborima 2014. je, kaže, odlučio i odstupiti s mjesta predsjednika stranke.

»Moje ime se vezuje za taj period od sedam godina, ali i dvije godine kada sam bio dogradonačelnik Subotice 2005. do 2007., a u drugim razdobljima sam radio poslove koji nemaju veze s politikom i bavljenje politikom mi je često i otežavalo posao«, kaže Kuntić.

Inače, član stranke je postao listopada 1993., već 1994. je izabran u Predsjedništvo, a 1996. je postao potpredsjednik.

Po čemu ćete pamtili vrijeme u kojem ste bili predsjednik DSHV-a?

Svakako da je u početku bilo teško, jer sam kao vršitelj dužnosti predsjednika zatekao u stranci brojne probleme u materijalno-financijskom poslovanju koje je trebalo urgentno riješiti. Budući da tada nismo imali status parlamentarne stranke nije bilo izvora novčanih sredstava i bilo je urgentno spašavanje stranke. Presudnu ulogu je tu imao jedan naš član osnivač **Mirko Tonković**, koji je, kada smo prezentirali što je urgentno, a u ono vrijeme je to bilo nekoliko tisuća maraka urgentnog plaćanja raznih potraživanja, svi su pognuli glave osim Mirka Tonkovića koji je rekao 'pa ljudi, nećemo dozvoliti da nam propadne DSHV'. Ski-

nuo je šesir i ubacio određenu svotu novca i išao je šesir od jednog do drugog. I nakon toga je bilo novca za najurgentnije potrebe, a onda smo permanentno u određenim ciklusima doveli materijalno poslovanje u red. Ali je bilo evidentno, budući da nikakva materijalna pomoć nije dolazila iz Hrvatske, da moramo drugačije napraviti ustrojstvo i organizaciju DSHV-a. To je u početku bilo jako teško. Nismo se redovno ni snašli, a već su bili raspisani republički izbori i tada smo donijeli odluku da na lokalne izbore idemo sami. Bez ikavih sredstava išli smo od sela do sela gdje su veliku ulogu odigrali članovi DSHV-a, posebno pokojni **Josip Petreš** i **Emo Buljovčić**, koji su ugostili ljude u Tavankutu na centralnoj promociji. Rezultat je bio da smo u Subotici imali pet vijećnika, što su u ono vrijeme neki ocijenili kao neuspjeh, a neki, nakon detaljne analize, kao uspjeh. Ali, na žalost, velika priča o udruživanju svih manjinskih, regionalnih, proeuropskih stranaka u jednu listu *Zajedno za toleranciju* se pokazala da ne pije vodu u Srbiji. Pokazalo se da je realnost sasvim drugačija i odmah smo 2004. donijeli odluku da moramo ući u parlament po bilo koju cijenu, jer time rješavamo mnoga naša pitanja. Kasnije se ispostavilo neka uspješno neka neuspješno, ali smo bili prisutni u javnosti, riješili smo detalje iz materijalno-financijskog poslovanja, otvorili urede s uposlenicima u Somboru, Sontu, Vajskoj, Srijemskoj Mitrovici i u centru Novog Sada i sve je to dobro funkcioniralo. Sljedeće 2004. godine smo ušli u parlament, jer smo sklopili koaliciju s tada vrlo jakom **Đinđićevom** Demokratskom strankom i ta koalicija ja trajala do kraja mog mandata. Kada smo izgubili izbore, odlučio sam da ću se povući jer sam smatrao da nosim veliku krivicu što nismo, kad smo vidjeli da propada demokratska opcija, napravili iskorak pa da se spašavamo već smo išli do kraja s njima. Pali smo, i zaključio sam da tu

nemam više što tražiti. To je bilo dvanaest teških godina i ogroman rad, i mogu reći da mi je pao ogroman kamen sa srca.

Zašto?

Zato što u Srbiji bavljenje politikom uglavnom donosi benefite, ali nama koji radimo u manjinskoj, posebno hrvatskoj zajednici, prema kojoj većinsko stanovništvo ima veliki animozitet, gdje apsolutno nikakav novac nije u opticaju, to je ogroman teret – za sebe, svoju obitelj, rodbinu i najbliže prijatelje. Tako da su zapravo svi ti koji su nosili u jednom periodu aktivnosti stranke bili i određene žrtve čitavog tog okruženja. Nemojmo zaboraviti, za mene se vezuje tri mandata u Narodnoj skupštini, ali bilo je pet godina kada sam radio u DSHV-u kada nisam imao ni odgovarajući posao ni primanja, a svakodnevno sam odlazio i radio u stranci.

Spada li u »krivicu« i raskid dugogodišnje koalicije sa SVM-om u Subotici?

Ne, jer oni su zapravo poslije debakla na izborima s koalicijom *Za toleranciju* shvatili da njihova perspektiva nije vezivanje za druge manjinske stranke već da kao jaka manjinska stranka mogu direktno pregovarati sa službenim Beogradom. I išli su od 2003. sami na izborima i direktno pregovarali s Beogradom. U tom nekom njihovom dogovoru na višoj razini je vjerovatno i odbijenica od SVM-a 2004. godine kada s tadašnjim predsjednikom **Józsefom Kaszom** nismo našli zajednički jezik u dogovoru oko nastupa na republičkim izborima s prolaznim mjestom za pripadnika hrvatske stranke. Njihov je stav bio da će ići sami, a mi da se snalazimo kako znamo. I mi smo tek poslije toga otišli s DS-om i poslije više nije bilo suradnje ni na kojoj razini. Jer kada sklopiš koalicijski ugovor s veoma jakim strankama kao što je onda bio DS ili sada Srpska napredna stranka, oni neće dozvoliti, ako na republičkim izborima imaš prolazno mjesto na listi, da na razini države i tamo gdje je tebi potrebno ideš s njima, a tamo gdje je tebi potrebno da ideš kako ti hoćeš. To se i sad pokazuje da ne funkcionira i jednom kad se sklopi ugovor to podrazumijeva suradnju na svim razinama.

DS je očito skoro nestao sa scene, Liga socijaldemokrata Vojvodine uz koju se DSHV vezao na posljednjim izborima također nije ušla u parlament. Što dalje?

Ako onda nismo uspjeli, kada su najmoćniji takmaci manjinske scene bili ujedinjeni, sada je šansa bila veoma mala jer zapravo Srbija to ne prepoznaje. Pred nama su u perspektivi, po mom viđenju, dvije opcije. Jedna je da i dalje ignoriramo promjene i kažemo mi nećemo s ovima ići na izbore ili u vlast jer oni su takvi i takvi, mi nećemo s ovima drugima jer oni su takvi i takvi. Ja sam prvi koji sam uveo DSHV u suradnju s nekom srpskom političkom strankom s centralom u Beogradu, pa su u raznim medijima i ovdje i u Hrvatskoj crtali moje karikature u šajkači itd. To je jedna opcija koja ne želi ni s kime koji asocira na neku srpsku političku opciju. Druga je opcija da radimo isto kao SVM. Da nas to uopće ne interesira, da gledamo našu priču i probleme iz manjinske samouprave koja je definirana zakonom i još iznad toga što nam je potrebno i da uvijek budemo uz vlast, bez obzira tko je na vlasti. To su dva različita puta. Bojim se da će se u budućnosti DSHV podijeliti, gdje će jedni i dalje zastupati tezu da ćemo ići samo s onima koji nama odgovaraju, a drugi će zastupati ideju da i mi trebamo sudjelovati u raspodjeli vlasti barem u gradovima gdje nas ima kao što su Subotica, Sombor, Podunavlje, Srijem, na razini Pokrajine i na razini države. Po meni

je druga opcija perspektiva, ali će sigurno to izazvati određenu nelagodu kod nekih članova osnivača DSHV-a. Ali stalnim zatvaranjem u geto i govorenjem 'mi nećemo s ovima mi nećemo s onima' zapravo gušimo one Hrvate koji su u sustavu, jer će oni morati tražiti neki drugi izlaz da bi opstali tamo gdje rade, ne računajući samo Suboticu već i šire. Kada smo odlučili da ćemo radikalno promijeniti našu politiku i ići sa strankom srbijanskog miljea čak sam se i ja plašio kako će to odjeknuti među našim simpatizerima i članovima, jer smo do tada uvijek nastupali s manjinskim strankama i autonomašima. Međutim, kada su počele promocije, dvorane su bile pune i to mi je davalo snagu jer je narod jedva čekao da iziđe iz geta i bude dio šire priče, a ne da bude uvijek bijela vrana na koju će se upačivati prstom.

Međutim, niti u vrijeme kada ste bili u koaliciji s DS-om Srbija nije provela odredbu iz Sporazuma o međusobnoj zaštiti manjina s Hrvatskom o garantiranim mandatima za Hrvate u Srbiji?

Državna vlast je ogromna mašinerija, i na razini države, nadstranački gledano, smatralo se da je taj Sporazum za Srbe u Hrvatskoj bio dobar da ga potpišu, ratificiraju u Hrvatskom saboru i u Skupštini Srbije i Crne Gore. Nikad neću zaboraviti riječi supredsjedateljice Međuvladinog mješovitog odbora koji prati provođenje Sporazuma sa srpske strane **Jelene Trivan** koja je rekla: 'istina je, mi to jesmo ratificirali i nismo primijenili. I nećemo primijeniti'. To je bilo vrlo vrlo čudno, jer je to bio direktan prst u oko svima koji su vjerovali da će se taj ključni sporazum za nas primijeniti. S druge strane, nisam siguran niti da velike manjinske stranke u Srbiji podržavaju te garantirane mandate. To je druga strana medalje. Jedno je što Srbija nema volju za to, a drugo je što niti stranke brojnih manjina nemaju neki veliki interes jer neprikosnoveno vladaju već 20 i kusur godina na političkoj sceni. Tako da se razrješavanje tog pitanja koje je otvoreno već skoro 15 godina može po mom osobnom viđenju razriješiti samo direktnim razgovorima između Beograda i Zagreba. Sve ostalo će biti na nivou obećanja. Obećao je i **Koštunica**, obećao je i **Tadić**. Čvrsto su obećali svi, ali nitko se od obećanja nije dalje maknuo.

Također se nisu razriješile neke ključne stvari za Hrvate kao što je Hrvatski školski centar, Hrvatska drama u Narodnom kazalištu itd. Uvijek je išlo teško.

Išlo je teško, jer su se na najvišoj razini postizali dogovori, ali se kasnije kada ih je trebalo provesti uvijek pronalazilo sto problema kako da se to ne riješi. HŠC je bio vrlo blizu rješenja i s tim je bio upoznat i tadašnji gradonačelnik **Saša Vučinić**. Međutim, onda je došla potpuno nova garnitura i stalo se. Pogotovo poslije smrti **Duje Runje** koji je jedno vrijeme radio intenzivno na tome. Velikog sugovornika smo imali u **Bojanu Pajtiću** koji razumije pitanje manjina u Vojvodini i njegova je zasluga i DSHV-a da mi već 12 godina imamo Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Svakako da nije isto voditi stranku pod **Slobodanom Miloševićem**, pod **Borisom Tadićem** ili sada pod sadašnjim predsjednikom **Aleksandrom Vučićem**. Svi imaju različite odnose prema manjinama i tako se treba i prilagođavati. I zato i odobravam susrete predsjednika DSHV-a **Tomislava Žigmanova** s Vučićem, jer je zapravo on jedina osoba s kojom vrijedi razgovarati i čiji razgovori donose neke koristi za zajednicu. Tako je isto bilo i s Borisom Tadićem, a s Miloševićem nismo niti jednom razgovarali. A Mađari jesu.

Je li DSHV izgubio snagu i podršku među biračima?

Mislim da mi apsolutno nismo toliko slabi kako pokazuju izbori. Opet je na sceni bio isti problem koji sam imao i ja, a to je da ako sklopiš koalicijski sporazum koji ti osigurava zastupnički mandat i da na temelju toga imaš benefite za funkcioniranje stranke onda na lokalnu ne možeš ići sam. Mi bismo sigurno dobili puno više glasova na lokalnu da smo išli sami, ali je zapravo koalicijski ugovor na republičkoj razini bio jači i išli smo u opciju koju narod nije prepoznao. Ali tvrdim da, bez obzira što je dojam u našem narodu da smo oslabili, da mi još uvijek nismo toliko slabi, ali će svakako trebati analizirati čitavu kampanju i odluke. Dok god funkcionira Predsjedništvo i Vijeće stranke, DSHV nije mrtav. U svojoj karijeri od 1994. do 2015. nekoliko puta sam izlazio na izbore pod svojim imenom i prezimenom, bilo da sam išao u ime DSHV-a ili proeuropskih koalicija. Uglavnom je to bila izborna jedinica Subotica Zapad, gdje sam svaki puta dobijao između četiri i pet i pol tisuća glasova i tako uvijek ulazio u drugi krug, ali uvijek gubio u drugom krugu, jer su svi bili protiv nas. I onda, u takvim uvjetima, broj glasova je daleko prelazio broj članova i simpatizera na tom području, što znači da su i neki drugi koji nisu aktivni u zajednici davali svoj glas.

A kako je to danas po Vašoj procjeni?

Kad bi DSHV izišao sam, mislim i tvrdim da nismo toliko slabi kako to sada izgleda na osnovu posljednjih izbora. I kada bi se riješilo financiranje DSHV-a na neki drugi način, a ne preko parlamentarnog zastupstva, mi bismo napravili 'bum' u Subotici, Somboru i Podunavlju. To je moja pretpostavka, a mislim da bi to tako i bilo.

Međutim, time što nema republičkog zastupnika izgubio je i financiranje s republičke razine. Hoće li stranka moći funkcionirati bez financija?

Ne znam, to je pitanje za aktualnog predsjednika. Razlika u onome kad sam ja preuzimao DSHV je da sam dobio stranku s nula dinara i nula maraka, eura i s određenim dugovima, a kad sam ja predavao stranku ostavio sam na računu preko 30.000 eura. Po mojim informacijama moj nasljednik je vrlo škrto trošio ta sredstva tako da DSHV sigurno nije bez sredstava. Po mom mišljenju, pravi odnos unutar zajednice vidjet će se na prvim direktnim izborima za novi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća, budući da je sasvim evidentno da će nas na popisu 2021. biti značajno manje nego prije i to znači da ćemo ući u kvotu gdje se direktno biraju prijavljene liste. A onda ćemo vidjeti hoće li oni koji stalno iz nekog podruma mašu i galame da DSHV ne radi dobro zaista imati snagu ili im je to zadaća da rade.

Vama spočitavaju da ste svojim amandmanom otežali uvjete za sudjelovanje nevladinih udruga na izborima za HNV? Koji su bili Vaši razlozi da uložite amandman?

Prilikom donošenja Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina u prednacrtu zakona sam vidio da postoji jedna nelogičnost. Naime, predlagatelj je smatrao da sve institucije, nevladine udruge i stranke s hrvatskim predznakom automatski dobijaju elektora. Smatrao sam da bi to u tadašnjim uvjetima značilo jednu hiperinflaciju nevladinih udruga i elektora, jer je po tadašnjem zakonu bilo dovoljno tri osnivača. To bi dovelo do drastičnog povećanja nevladinih udruga što zapravo ne odlikava pravu sliku aktivnosti pojedinaca i čitave hrvatske zajednice na terenu. Zato sam smatrao da, ako netko misli da predstavlja zajednicu, neka prikupi 100 potpisa. Taj amandman

je odredio tijekom događanja u zajednici. Nadam se da ćemo na sljedećim izborima biti u grupi direktnih izbora kada će svatko imati šansu, jer su uvjeti isti za sve. Zapravo očekujem da će se na tim prvim direktnim izborima desiti jedan veliki pomak, da će biti puno lista jer se to dešavalo i kod svih drugih manjina. Poslije je to splasne i ostanu samo oni koji su dobro organizirani i koji su najbolji. Sve ono što je prvi puta kao i radijski, tv program na hrvatskom jeziku, prvi saziv elektora privlačio je veliki interes pa i strašne podjele. Sada, s ove distance, to sve izgleda smiješno, jer je ostala samo jedna lista i oni koji su dobro organizirani, a većina drugih je izgubila interes.

Znači li to da ljudi gube interes i općenito za manjinska prava i kulturnu autonomiju?

Zakonodavac je ovdje uradio jednu stvar. Rekao je 'evo vam, vi sami uređujete kulturnu autonomiju, sami određujete i škole i zbivanja u kulturi, ali integracija će ići preko političkih predstavnika i politike'. I zapravo sve više nacionalna vijeća odlaze u getoizaciju kako praksa to pokazuje. I pokazalo se, na primjeru velikih manjina koje imaju snažne stranke, da zapravo sve što manjine ostvare je uz pomoć politike i političkih struktura. Tako da oni koji nisu u vlasti i nisu dio većine koja vlada četiri godine, će jako teško moći ostvariti svoja prava koja im sljedeju na temelju zakona.

Što za Vas znači integracija?

To znači da se integriramo u srpski kulturni, privredni i politički život kao Hrvati, a ne pod nekim drugim imenima da bismo bili prihvatljivi. A integracija se ubrzava ako si u vlasti. Ako si u oporbi, ti si politički takmac i nema te. I ovako ide teško, a pogotovo onda ide teško. Hrvati imaju stranku koja je respektabilna i kada se promijene izborni uvjeti, Hrvati će opet doći na svoje. Mehanizam dolaska do mandata uz pomoć nekih srodnih stranaka koje su imale afinitet da nas prihvate i koje se nisu bojale za svoje biračko tijelo zapravo umanjuje oštricu politike DSHV-a. To je sasvim evidentno. Ali drugačijeg načina nema. Ili potpuna izolacija da nas nigdje nema, da se nigdje ne spominjemo, a to je onda jedna potpuna besperspektivnost za mlade. A bez mladih naša zajednica je osuđena na tiho umiranje. I moramo mladima dati šansu, oni trebaju biti nositelji aktivnosti, a zapravo ulazak novih mladih u političke strukture i u zajednicu s razine oporbe stranke i statusa oporbe vrlo je neperspektivan, jer i ovako teško dolaze do posla i radnih mjesta, a kamoli da se uključe u neke strukture zajednice u kojoj će biti još i politički takmac vladajućim strukturama. To je zapravo nespojivo. Takva su vremena došla da su se oni stari članovi stranke ili povukli ili poumirali, na žalost, a mladi očekuju i određene druge benefite osim onoga da kažu – ja sam Hrvat. I osim toga baviti se politikom i raditi u institucijama hrvatske zajednice s ovoliko velikim animozitetom naspram Hrvata je vrlo teško i mukotrpno. Zapravo je najlakše dići ruke. Međutim, kada čitamo povijest Hrvata na ovim prostorima (na sajtu ZKVH-a) vidimo da ona nikada nije bila idealna i da je bilo takvih perioda kakav je i danas. I opet su se dizali iz pepela i opstali i ostali na ovim prostorima. Na žalost, poslije svih ovih događanja ovdje, kada smo uspjeli preživjeti, opstati i ostati, čini se da je globalizacija proces na koji se nema odgovor jer je veliki broj mladih otišao i sada je pitanje kako ćemo se iz ove situacije izvući.

Jasminka Dulić

Hrvatski tisak pod prividom slobode

Prijeratne hrvatske institucije, koje su obnovljene poslije Drugog svjetskog rata, imale su ulogu davanja legitimiteta novim komunističkim vlastima. Ukinute su onda kada su se komunisti učvrstili na vlasti. Ista sudbina je zadesila i obnovljeni hrvatski tisak, oličen u *Slobodnoj Vojvodini*, kasnije *Hrvatskoj riječi*. U prvo vrijeme imao je ulogu afirmatora komunizma. Kada je *Hrvatska riječ* takoreći nadživjela svoju korisnost, onda je pretvorena u *Subotičke novine* pod izlikom da taj naziv odgovara novim potrebama.

Slobodna Vojvodina postaje *Hrvatsku riječ*

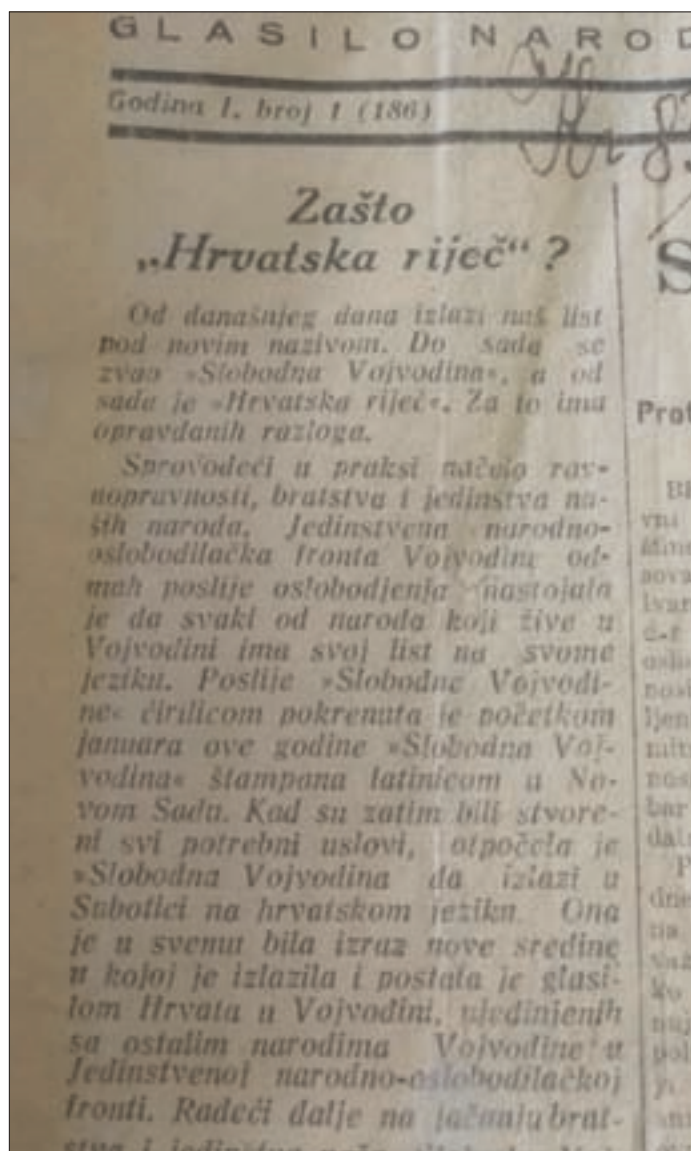
Kao što je već napisano u prethodnom broju, *Slobodna Vojvodina* je poslije manje od tri mjeseca od premještanja u Suboticu preimenovana u *Hrvatsku riječ*. Prvi broj koji je izašao pod novim naslovom (od 26. kolovoza 1945.), u uvodniku *Zašto Hrvatska riječ?* objašnjava da je latinično izdanje *Slobodne Vojvodine* preimenovano zato da bi se izbjeglo njeno poistovjećivanje s ćirilničnim izdanjem *Slobodne Vojvodine*, od koje je kasnije nastao *Dnevnik*.

»Radeći dalje na jačanju bratstva i jedinstva, naša 'Slobodna Vojvodina' isticala je i posebne potrebe, ekonomske i kulturne, Hrvata u Vojvodini i mobilizirala je još više hrvatske mase za učestvovanje u rješavanju svih zadataka naše mlade narodne vlasti. Ipak, zbog jednakog imena dolazilo je često do zabuna i nerazumijevanja kod čitalaca. Da bi se takvi nesporazumi uklonili i da bi se učinio još jedan korak naprijed u jačanju bratstva i jedinstva na djelu, naš list je promijenio naziv u 'Hrvatska riječ'. Uvjereni smo da to odgovara takodjer željama većine naših čitalaca.«

Propagandno sredstvo

Kako suvremenik događaja i član redakcije već spomenuti **Joso Šokčić** piše u svojoj *Istoriji subotičke štampe*, razlog za davanje hrvatskog pridjevka mediju namijenjenom hrvatskom čitateljstvu u Vojvodini bio je taj da se pokaže da i Hrvati u Vojvodini imaju svoj tisak, kao što Srbi u Hrvatskoj imaju *Srpsku riječ*. Međutim, postojali su i drugi razlozi za preimenovanje, koji na prvi pogled možda nisu logični današnjem čitatelju, koji se teško opire stereotipu o komunistima kao iznadnacionalnim Jugoslavenima. Naime, kako pokazuju povijesni izvori, komunisti se prvih mjeseci poslije rata, do parlamentarnih izbora 11. studenoga 1945., nisu još osjećali dovoljno jakim, u smislu da uživaju podršku širokih slojeva naroda.

Imajući u vidu povijesno iskustvo sovjetskih komunista, prepoznali su potrebu za propagandom. U službi komunističke propagande nalazili su se ne samo provjereni komunisti, nego i građanski političari, uključujući i članove Hrvatske seljačke stranke. Najznačajniji suradnici komunista iz redova subotičkog ogranka HSS-a bili su posjednik iz Tavankuta i partizanski jatač **Lajčo Jaramazović** i odvjetnik **Mičo Skenderović**, koji je prije rata bio desna ruka prvaku bačko-baranjskih Hrvata **Josi Đidi Vukoviću** u kotaru Subotica. *Hrvatska riječ* iscrpno izvještava o njihovim aktivnostima ili donosi tekstove pune afirmativnih izjava o komunističkim vlastima.

Protiv »neprijateljskih« snaga

Kao komunističko glasilo s hrvatskim prijevkom *Hrvatska riječ* je davala prostora klevetama i osudama onih pojedinaca koji nisu prihvatili komunističku doktrinu, bili oni iz Subotice ili iz drugih dijelova zemlje. Tako je na primjer *Hrvatska riječ* pisala protiv subotičkog biskupa **Ljudevita Budanovića** i zagrebačkog nadbiskupa **Alojzija Stepinca**.

Tako na primjer u broju od 12. prosinca 1952. prenosi prosvjedno pismo Radnog kolektiva Tvornice električnih strojeva Sever iz Subotice ministru inozemnih poslova Vlade FNRJ protiv odluke Vatikana da naimenuje Alojzija Stepinca za kardinala.

Redakcija

U prvo vrijeme *Hrvatska riječ* je bila dnevnik i urednik joj je bio **Dragutin Franković**, pedagog iz Zagreba. Kada je on koncem 1946. otišao iz Subotice, urednik je postao društveno-politički

radnik **Ante Vojnić Purčar**. *Hrvatska riječ* je 6. prosinca 1946. postala tjednik u redakciji **Blaška Vojnića Hajduka**. On ga je uređivao do jeseni 1948. Jedno vrijeme list je uređivao redakcijski odbor, a od 1. veljače 1949. na čelo lista je stavljen novinar **Borbe Vladislav Kopunović**, koji je uređivao list do 6. listopada 1950. Sljedeće brojeve je također uređivao redakcijski odbor. Dana 3. studenog 1950. glavni i odgovorni urednik tjednika je postao novinar **Josip Kujundžić**.

Hrvatska riječ postaje Subotičke novine

Odlukom Socijalističkog saveza radnog naroda Subotice od 3. kolovoza 1956. umjesto *Hrvatske riječi* izlaze *Subotičke novine*. Obrazloženje odluke je objavljeno u *Hrvatskoj riječi* 13. srpnja 1956.

»Nedjeljni list 'Hrvatska riječ' je organ Socijalističkog saveza sreza Subotice i kao takav je list svih građana. List podjednako služi svim našim građanima u cilju što boljeg sagledavanja ekonomskih i društveno-političkih problema, objašnjava smernice našeg razvitka uopšte i tretira, u vezi sa ovim, lokalnu problematiku, kako bi se i na taj način mobilisali svi naši građani na izvršenje zadataka socijalističke izgradnje.«

Značaj *Hrvatske riječi*

»List Slobodna Vojvodina i njen nasljednik Hrvatska Riječ vršile su po oslobođenju u prvim godinama stvaranja i preobraženja države i društva, povijesnu misiju. Bilo bi suviše rano da se o ulozi ovog lista, koji i sada izlazi piše povijesna recenzija, ali već sada, dok se ne zaboravi, treba podcrtati da je Hrvatska Riječ pomagala svojim člancima i pravilnim tumačenjem revolucionarnih socijalnih i društvenih reformi kako narodu, tako i narodnim vlastima (...) Takvim shvaćanjem dužnosti Hrvatska Riječ je ispunila veliku misiju i prazninu u kulturnom životu Subotice....«, piše Šokčić.

Zapravo, najbliže istini je da je *Hrvatska riječ* u prvom redu bila propagandno sredstvo komunističkih vlasti među vojvođanskim Hrvatima i kao takva afirmator novih nepopularnih mjera, koje su uključivale otimanje hrane od hrvatskih proizvođača i žigosanje svih političkih neistomišljenika, kakvi su bili katetehet i predratni stvarni urednik *Subotičkih novina* **Ivan Kujundžić** i biskup Ljudevit Budanović.

Vladimir Nimčević

Cjepivo tek početkom 2021. godine

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

I me **Ivana Đikića**, hrvatskog mikrobiologa, direktora Instituta za biokemiju u Frankfurtu postalo je proteklih mjeseci poznato i široj javnosti, jer je često prisutan u medijima, iznoseći znanstvena stajališta o koronavirusu. U krugu znanstvenika Đikić je priznato ime u svjetskim razmjerama. Upravo u vrijeme ovog intervjuja u časopisu *Nature* objavljen je rad znanstvenog tima čiji je dio i naš sugovornik. Znanstvenici su uspjeli objasniti razliku između SARS-a i covid-19.

»Ovo je jako važno zbog toga što ne samo da možemo stvoriti lijekove relativno brzo na temelju supstanci koje momentalno imamo, nego možemo za budućnost osigurati da ćemo imati specifične lijekove za druge koronavirusne koji imaju vrlo slične enzime. Koronavirus 1 SARS ima 89 posto sličnosti s koronavirusom 2, a nadamo se i vjerujemo da će koronavirus 3 i 4, kada se pojave, imati identičan virus, pa ćemo se stvaranjem tih lijekova zaštititi u budućnosti kod pandemija novih koronavirusa«, rekao je Đikić nakon objavljivanja tog znanstvenog rada. Usprkos angažiranosti u znanosti, ali i radu na obrazovanju mladih, te promociji i popularizaciji znanosti u široj javnosti, pristao je i na razgovor za *Hrvatsku riječ*.

Da krenemo ovaj naš razgovor analizom aktualne epidemiološke situacije u Hrvatskoj, Srbiji i u drugim zemljama u okruženju. Nakon što su ove zemlje proglasile pobjedu u borbi protiv koronavirusa, nakon što su prošli izbori, epidemija je ponovno eksplodirala. Toliko da su brojke zaraženih i umrlih veće nego u ožujku ili travnju. Zašto smo sada u ovoj situaciji?

Najvećim dijelom zbog nepravilnog ponašanja, opuštanja i utjecaja politike na odluke javnog zdravstva. U obje zemlje su bili iz-

bori koji su utjecali na odluke i prilagođavali ih svojim potrebama. Slušali smo o političkim pobjedama nad virusom i normalno je da su se ljudi opustili, iako su stručnjaci i epidemiolozi znali što dolazi kao posljedica. Pojedini stručnjaci su upozoravali na moguće brzo širenje virusa prije nekoliko tjedana, no oni su brzo uklonjeni iz glavnine medija. Nažalost, danas imamo veći broj zaraženih nego u ožujku kada smo imali vrh pandemije.

Gdje se i danas griješi i koje bi dobre prakse iz Njemačke i nekih drugih država dobro došle i našim građanima, kriznim stožerima? Mislim pri tome na Srbiju i Hrvatsku.

Potrebna je puno bolja organiziranost, odgovornost i transparentnost u donošenju odluka koje imaju utjecaj na veliki dio građana. Također je neophodno uspostaviti povjerenje većine građana u sustav, jer jedino zajedničkim djelovanjem većine možemo održavati virus u kontroliranim uvjetima bez brzog širenja i povećane smrtnosti rizične populacije.

Slušali smo kako je ljetno spas i kako će visoke temperature uništiti virus. Jesu li te izjave imale bilo kakvo znanstveno utemeljenje?

Postojale su određene najave da će širenje u ljetnim mjesecima biti manje. Međutim, nisam vidio znanstvene podatke koji bi dokazali da samo temperature ili UV zrake imaju značajan učinak na sposobnost virusa da se širi. Čini mi se da je puno više uzrok što su ljudi većinom na otvorenom i manje se okupljaju u većim grupama u prostorijama gdje je prijenos virusa puno lakši, brži i s većim titrom (odnosno, koncentracijom virusa). To su pokazali i podaci u brojnim zemljama Azije, Južne Amerike ili u SAD-u (Florida i Teksas) gdje su temperature bile jako visoke i virus se brzo proširio čim su se ljudi prestali pridržavati bazičnih uputa izbjegavanja velikih

»Virus je bio veliko iznenađenje, jer svijet nije bio ujedinjen i pripreman na ovu pandemiju. Prvenstveno jer nismo u prošlosti ulagali dovoljno u istraživanja koronavirusa poput SARS-a ili MERS-a, pa nismo imali odgovarajuće testove, lijekove ili cjepiva«, kaže Đikić

okupljanja u zatvorenim prostorijama, održavanja fizičke distance, nošenja maski na radnim mjestima itd. Stoga i ova situacija tijekom ljeta u Europi gdje se virusi i dalje šire nije iznenađenje.

U prvom valu epidemije najugroženiji su bili stari. Sada je to populacija radno aktivnog stanovništva i mladi. Znači li to da je virus mutirao ili je pak nešto drugo razlog?

Virus nije oslabio i ima sposobnost širenja i uzrokovanja smrtnosti kao i prije nekoliko mjeseci. Nažalost, to vidimo i danas u brojnim zemljama svijeta, uključujući i nedavne brojke u Srbiji. Razlika je u tome da se virus širi u manjim koncentracijama na otvorenim prostorima, da su zahvaćeni mladi i aktivni ljudi, pa su i simptomi bolesti blaži u većem dijelu populacije, ali virus nije sada manje opasan. Osim toga, naša sposobnost bržeg detektiranja preko testova i mogućnosti liječenja u bolnicama su sve bolji i na taj način spašavamo veći broj ljudi da dobiju teške simptome i, nažalost, umru. Ukoliko dođe do pretrpavanja zdravstvenog sustava, doći će ponovno do velikog broja teško oboljelih i smrtnosti.

Srbijanski predsjednik Aleksandar Vučić izjavio je da će do kraja godine, zahvaljujući jednoj zemlji čije ime nije naveo, Srbija imati cjepivo protiv koronavirusa. Izazvalo je to sumnje u znanstvenim krugovima. Koliko će svijet trebati čekati na cjepivo?

Ne znam uistinu ništa o tim najavama. No, ono što se zna jest da je preko 20 cjepiva u kliničkim ispitivanjima na ljudima i da se nadamo da će nekoliko njih uspjeti dobiti odobrenje za korištenje, jer će biti neškodljivi za zdravlje ljudi, a djelotvorni protiv virusa. Očekuju se prva cjepiva za širu upotrebu početkom 2021. godine.

Običnim ljudima čini se da previše dugo vremena traje rad znanstvenika na cjepivu. Zašto to ne može brže?

Nasuprot tim izjavama, znanost je postigla rekordno brzi napredak u posljednjih sedam mjeseci. Nikada u prošlosti toliki napredak u tako kratkom vremenu. No, ono što je još važnije, ne smijemo dopustiti da pritisci ili nerealna očekivanja utječu na znanstvenike da zbog žurbe naprave greške, jer će to imati puno gore posljedice nego čekanje još nekoliko mjeseci. To posebno vrijedi za stvaranje cjepiva koje prvenstveno mora biti neškodljivo, a tek onda djelotvorno i zaštitno od koronavirusa.

Je li do pronalaska cjepiva i masovnog cijepljenja rješenje »švedski model«, odnosno jačanje kolektivnog imuniteta?

Dopuštanje slobodnog širenja ovog virusa u populaciji s ciljem stvaranja kolektivnog imuniteta nije rješenje zbog brojnih razloga, a glavni jest da bi to dovelo do značajnog broja umrlih koji ne bi mogli opravdati takvu odluku. Takvi pokušaji i u Velikoj Britaniji su neslavno propali i smatra se da je taj prvi pokušaj koji je trajao oko dva tjedna uzrok više od polovine broja umrlih u Velikoj Britaniji. Švedska je imala kombinirani sustav s dosta restriktivnih mjera, ali i nekih mjera koje su se razlikovale od ostatka Europe. I u takvom sustavu u Švedskoj je broj umrlih značajno veći nego u susjednoj Danskoj.

Kakve su Vaše procjene: kada Srbija i Hrvatska mogu očekivati smirivanje epidemije i od čega taj trend ovisi?

Teško je predviđati, jer se odluke stalno mijenjaju i ne postoji dugoročno i stručno planiranje kako se najbolje pripremiti za jesen kada će biti puno teže kontrolirati virus koji se nalazi u populaciji.

Što nam onda donosi jesen? Što ukoliko se desi susret sezonske gripe i covid-19?

Jesen donosi nekoliko izazova, poput pojave drugih respiratornih bolesti koje će otežati dijagnostiku i brže širenje koronavirusa u zatvorenim prostorijama. Međutim, ti izazovi se mogu kontrolirati ako se pripremimo na vrijeme. Pri tome mislim prvenstveno na obrazovanje građana i organizaciju radnih sredina i škola, te pripremu brzih dijagnostičkih testova kojima će liječnici opće prakse moći razlikovati covid-19 od drugih respiratornih bolesti.

Je li pojava ovakve epidemije očekivana, i da nije korone bio bi prije ili kasnije neki drugi virus?

Pojave virusnih epidemija i pandemija su očekivane od strane stručnjaka koji šalju godišnje izvještaje vladama svih zemalja. Prema dosadašnjim podacima, od deset najopasnijih uzroka svjetskih pandemija devet uzrokuju virusi i prije dvije godine koronavirusi su bili na četvrtom mjestu. Prema tome, nakon SARS-a, MERS-a, pojava covid-19 bolesti nije bilo ogromno iznenađenje. Međutim, najveće iznenađenje je karakteristika ovog virusa koja je zaustavila gotovo cijeli svijet.

Kazete iznenađenje što je virus zaustavio gotovo cijeli svijet. Zbog brzine širenja, kliničke slike oboljelih ili je iz nekog drugog razloga ovaj virus iznenađenje?

Virus je bio veliko iznenađenje, jer svijet nije bio ujedinjen i pripreman na ovu pandemiju. Prvenstveno jer nismo ulagali dovoljno u prošlosti u istraživanja koronavirusa poput SARS-a ili MERS-a, pa nismo imali odgovarajuće testove, lijekove ili cjepiva. S druge pak strane, komunikacija među zemljama bila je vrlo loša početkom krize i zemlje su provodile razne mjere koje nisu bile ujednačene i na taj način se virus proširio diljem svijeta u manje od nekoliko mjeseci.

Koliko je zapravo svjetska zajednica globalno bila (ne) spremna za ovakvu pandemiju?

Nažalost, cijeli svijet je zakazao u borbi protiv ove globalne opasnosti. Prikupljanje točnih podataka i koordinacija među zemljama nije postojala, manjak solidarnosti na početku krize, te greške u korištenju novih metoda testiranja su bili očigledni. Međutim, situacija je danas puno bolja u komunikaciji, dijeljenju informacija, tehnoloških otkrića, rada na cjepivu i lijekovima i siguran sam da ćemo biti puno uspješniji u kontroli koronavirusa u budućnosti.

Što je na globalnoj razini trebalo uraditi da se izbjegn timer veliki gubici?

Trebalo je pratiti protokole u borbi protiv virusnih epidemija i trebale su vlade ozbiljnije shvatiti upozorenja WHO (Svjetske zdravstvene organizacije) da nas očekuju nove virusne pandemije.

Ako, ili kada, pobijedimo koronavirus, trebamo li se plašiti nekog novog virusa koji se može pojaviti bilo kada i bilo gdje? S istim ili još većim posljedicama.

Ne trebamo se plašiti nego se trebamo bolje pripremiti. Prijenos virusa od životinja na ljude se sve češće događa kao dio prirodnog procesa i utjecajem ljudi na prirodu. Sve češći kontakti ljudi s divljim životinjama zbog uništavanja šuma i njihovih prirodnih rezervata će dovesti do još veće pojave virusnih epidemija. Jedino pravim znanstvenim pristupima istraživanjima, modernim dijagnostičkim testovima, stvaranjem pravovremenih lijekova i cjepiva protiv virusa moći ćemo se zaštititi od globalnih epidemija.

Može li se reći da poslije korone više ništa neće biti isto i hoćemo li prije svega morati nešto mijenjati u svom ponašanju, odnosu prema drugim ljudima? Na koncu i u javnom zdravlju?

Može se reći da je pandemija koronavirusom bila poziv na buđenje cijelom svijetu. Nije dovoljno imati samo novac i moć, moderno oružje. Važnije je znanje, obrazovanje i bolja pripremljenost svijeta na ovakve, ali i druge izazove koji su ispred svih nas. Tu prije svega mislim na pogubni utjecaj ljudi na prirodu, klimatske promjene, trošenje svjetskih rezervi hrane, vode, energetskih izvora. Takva sebičnost, samouvjerenost da su ljudi nadmoćni nad prirodom, te dominantni materijalizam su teme koje kao svijet moramo promijeniti. Danas nema putovanja preko oceana samo na raskošne vikend zabave, što sve zajedno uništava našu zajedničku budućnost. Na taj je način korona kriza pozitivno utjecala bar na neke promjene.

Upravo u vrijeme pripreme ovog našeg intervjua rad koji spominjete je objavljen i izazvao je veliku pažnju i znanstvene i šire javnosti. Jednostavno rečeno: pronašli ste slabu točku virusa. Što to znači za sprječavanje širenja ove pandemije i uopće za neke buduće?

Naš glavni interes je upoznati neprijatelja iznutra, odnosno saznati što više o životnom ciklusu ovog virusa te pronaći mjesta gdje možemo terapijskim pristupima biti uspješni u njihovom blokiranju. Naše je otkriće o virusnim enzimima proteazama kao potencijalnim slabim točkama virusa. Rad je objavljen u vodećem znanstvenom časopisu i privukao je veliku svjetsku pažnju među znanstvenicima. Zanimljivo je da smo pronašli inhibitore tih enzima koji mogu blokirati i spriječiti širenje virusa, te pojačati imunološki odgovor kod ljudi. Zajedno s farmakološkim i biotehnološkim kompanijama sada radimo na stvaranju lijekova koji mogu biti druga linija obrane uz cjepiva u budućnosti.

Živate i radite u Njemačkoj. U čemu se najviše razlikuje pristup borbi protiv koronavirusa u usporedbi s Hrvatskom i Srbijom?

Glavna odlika borbe protiv koronavirusa u Njemačkoj je da Vlada donosi odluke temeljene na znanstvenim podacima, postoji dobra pripremljenost cijelog zdravstvenog sustava s dovoljnim brojem respiratora i drugih instrumenata, dugoročno planiranje i ulaganje sredstava na transparentan način, decentralizacija testiranja s velikim brojem laboratorija, što je dovelo do velikog broja testiranja te pravovremenim preporukama za javno zdravlje. Osim toga, važna je i razina obrazovanja građana i prihvaćanje pravilnih mjera. No, treba naglasiti da i u Njemačkoj također postoje problemi koji se pokušavaju na najefikasniji način riješiti. Njemačkoj očekuje veći porast broja zaraženih tijekom ljeta zbog migracija i povratka radnika iz raznih zemalja.

Vi ste često prisutni u javnosti, prihvatili ste i poziv za ovaj razgovor. Zašto držite da je važno da se u javnosti što više, glasnije čuje riječ struke?

Znanstvenik sam po struci i potpuno sam posvećen novim otkrićima u borbi protiv ljudskih bolesti, poput tumora, infekcija bakterijama i sada virusima. Osim toga, aktivan sam u obrazovanju mladih te promociji i popularizaciji znanosti u široj javnosti. Sada sam angažiran u prezentaciji znanstvenih činjenica o koronavirusnoj krizi, jer aktivno radim na pronalaženju novih metoda liječenja koronavirusa. Posebno je važno da se velik broj znanstvenika širom svijeta uključi u pravilno informiranje javnosti, jer se pojavljuje sve više raznih interesnih grupa i političara koji manipuliraju znanstvenim činjenicama. Zajedničkim djelovanjem znanstvenika i stručnjaka mislim da je javnost dobila točnije informacije, te ljudi mogu donositi i svoje osobe odluke.

Trideset godina višestranačja u Srbiji (II.)

Uspon naprednjaka i Vučića

Siječnja 2016. je premijer Srbije Aleksandar Vučić na sjednici Glavnog odbora Srpske napredne stranke saopćio stranačkim kolegama kako je odlučio da izvanredni parlamentarni izbori budu održani, jer je Vladi potrebna stabilnost i pun četverogodišnji mandat, nakon kojeg »više neće biti povratka na staro«

U trećem desetljeću obnovljenog višestranačja u Srbiji održani su parlamentarni izbori 2012. godine (u redovitom terminu), te izvanredni izbori 2014. i 2016. godine.

Ovo je desetljeće bilo desetljeće uspona Srpske napredne stranke i njegovog lidera, aktualnog predsjednika **Aleksandra Vučića**. Usponu SNS-a, osnovanog 2008. godine nakon raskola u Srpskoj radikalnoj stranci, prethodilo je »povijesno pomirenje« Demokratske stranke i Socijalističke partije Srbije iste godine. DS i SPS su uz G17 plus, PUPS i JS formirali Vladu **Mirka Cvetkovića** 2008. godine koja je uspjela trajati čitav mandat. Međutim, koalicija demokrata i socijalista je trajala samo jedan mandat. SPS na čelu s **Ivicom Dačićem** je već od sljedećih izbora postao pouzdani partner SNS-a.

Novi predsjednik, nova koalicija na vlasti

Deveti parlamentarni izbori u Srbiji održani 2012. godine bili su tek drugi u redovitom terminu od obnavljanja višestranačja, a poslije dva desetljeća u istom danu se glasalo i za zastupnike u pokrajinskom parlamentu i vijećnike u skupštinama gradova i općina. Glasalo se i za predsjednika države, jer je **Boris Tadić** odlučio skratiti svoj mandat.

Izborne liste podnijelo je 18 stranaka i koalicija, od kojih je šest bilo manjinskih. Demokratska stranka je na izbore izišla s izbornom listom pod nazivom Izbor za bolji život – Boris Tadić, bez G17 plus i SPO, uz lidere SDSS-a i LSV-a **Rasima Ljajića** i **Nenada Čanka**, a na listi je bio i predsjednik DSHV-a **Petar Kuntić**. Naprednjaci su svoju izbornu listu nazvali Pokrenimo Srbiju, DSS je nastupio samostalno, SPS je ponovo nastupio u koaliciji s Jedinstvenom Srbijom i PUPS-om, LDP, SPO, SDU i nekoliko manjih partija su nastupili u koaliciji Preokret, a prvi put pred biračima pojavili su se Ujedinjeni regioni Srbije i Srpski sabor Dveri.

Parlamentarni izbori održani su prema proporcionalnom izbornom sustavu u jednoj izbornoj jedinici na teritoriju cijele države, uz cenzus od pet posto, dok je za stranke nacionalnih manjina ponovo važio prirodni prag.

Izlaznost je bila niža za 3,5 posto nego na izborima 2008. godine, od 6.770.013 upisanih birača glasalo je 57,8%. U parlament je ušlo ukupno 11 izbornih lista, tri više nego 2008. godine, od kojih je pet bilo manjinskih.

SNS je osvojio 24,04% (73 mandata), DS 22,06% (67 mandata), SPS 14,51% (44 mandata), DSS 6,99% (21 mandat), LDP – Preokret 6,53% (19 mandata) i URS 5,51% (16 mandata). Od manjinskih stranaka SVM je osvojio 1,75% (5 mandata), SDA 0,71% (2 mandata). Po jedan mandat osvojili su Koalicija manjinskih stranaka Sve zajedno (0,64%), Nijedan od ponuđenih odgovora (0,59%) i Koalicija Albanaca Preševske doline (0,34% glasova).

Nijedna lista nije dobila više od milijun glasova, najbliža tome je bila SNS, koja je na prvim parlamentarnim izborima na koje je izišla osvojila pet mjesta manje u parlamentu nego što su radikalni dobili 2008. godine. Lista Izbor za bolji život – Boris Tadić

osvojila je nešto više od 860.000 glasova, 750.000 manje nego što je koalicija koju je predvodila Demokratska stranka dobila na prethodnim izborima. SRS nije prešao cenzus, kao ni Dveri, dok je SPS – PUPS – JS udvostručio broj glasova.

Novi predsjednik Srbije postao je lider SNS-a **Tomislav Nikolić**, koji je u drugom krugu pobijedio Borisa Tadića sa 70.000 glasova. Na ovim izborima grupa intelektualaca predvođena **Vesnom Pešić** pozvala je građane da precrtaju glasačke listiće i

tako ih učine nevažećim. Takvih »bijelih listića« je u drugom krugu izbora bilo oko 100.000.

Novi predsjednik Srbije povjerio je mandat za sastavljanje vlade Ivici Dačiću, dotadašnjem koalicijskom partneru demokrata. Vladu su formirale SNS, SPS, PUPS, URS, SDPS, NS i SDA Sandžaka. Za predsjednika Vlade izabran je Ivica Dačić, a novi lider SNS-a Aleksandar Vučić postao je prvi potpredsjednik.

Aleksandar Vučić postao premijer

Nakon samo godinu i pol dana od prethodnih održani su deseti izbori 16. ožujka 2014. Tomislav Nikolić raspisao ih je neposredno nakon početka pregovora o pristupanju Srbije Europskoj uniji 21. siječnja 2014. godine. U razdoblju između dva izbora istraživanja javnog mnijenja su ukazivala na rast popularnosti Aleksandra Vučića, koja je bila znatno viša od postotka glasova koje su osvojili na prethodnim izborima. S druge strane, u Demokratskoj stranci su ponovni razdori, stranka se počela osipati, a na stranačkim izborima je pobijedio **Dragan Đilas**.

Izbori su provedeni po proporcionalnom sustavu u Srbiji kao jednoj izbornoj jedinici, glasanjem za zatvorene izborne liste, uz izborni cenzus od pet posto, dok je za liste političkih stranaka nacionalnih manjina važio prirodni prag.

Izborne liste podnijelo je ukupno 19 stranaka, koalicija i grupa građana, od kojih je sedam predstavljalo nacionalne manjine, a za 250 mandata nadmetalo se ukupno 3.020 kandidata.

Na ove izbore izašlo je još manje birača nego na prethodne, 50,39% od ukupnog broja od 6.765.998 upisanih birača. Mandate je osvojilo sedam izbornih lista. U parlament su ušle i tri manjinske liste, koje su osvojile ukupno 11 mandata. SNS je uvjerljivo pobijedio, osvojio je 48,35% glasova (158 mandata), SPS je osvojio 13,49% (44 mandata), DS 6,03% (19 mandata) i Nova demokratska stranka Borisa Tadića 5,70% (18 mandata). SVM je osvojio 2,10% (6 mandata), SDA 0,98% (3 mandata) i PDD 0,68% (2 mandata).

Listama koje nisu prešle cenzus (DSS, Dveri, LDP, URS, DJB, SRS) birači su dali čak 700.000 glasova, najviše od kada se u Srbiji glasa prema proporcionalnom izbornom sustavu. Ovi »rasuti glasovi« (to jest mandati) pripali su u najvećem broju izbornom pobjedniku pa je SNS sa 48,35% osvojenih glasova dobio 63,20% mandata.

Mandat za formiranje Vlade, trinaesti po redu, je dobio predsjednik SNS-a Aleksandar Vučić, koji je 27. travnja 2014. godine glasovima 198 narodnih zastupnika izabran za premijera.

Vladu su činili predstavnici SNS, SPS, SDPS, Pokret socijalista, NS i nekoliko nestranačkih ličnosti. Nova Vlada Srbije imala je četiri potpredsjednika, a prvi potpredsjednik je postao Ivica Dačić.

Vučić: Nema povratka na staro

Nakon dvije godine ponovno su održani izvanredni parlamentarni izbori u travnju 2016. godine. Ovo su bili jeda-

naesti izbori od obnove višestranačja u Srbiji i osmi na kojima se glasalo u vanrednom terminu.

Demokratska stranka je dobila novog predsjednika **Bojana Pajtića**, a njegov protukandidat Dragan Đilas se politički potpuno pasivizirao. Potpredsjednik DS-a **Borko Stefanović** je napustio stranku i osnovao Levicu Srbije, s kojom je nastupio na izborima. Stranka koju je osnovao Boris Tadić Nova demokratska stranka promijenila je naziv u Socijaldemokratska stranka.

Siječnja 2016. je premijer Srbije Aleksandar Vučić na sjednici Glavnog odbora Srpske napredne stranke saopćio stranačkim kolegama kako je odlučio da izvanredni parlamentarni izbori budu održani, jer je Vladi potrebna stabilnost i pun četverogodišnji mandat, nakon kojeg »više neće biti povratka na staro«.

Predsjednik Srbije Tomislav Nikolić je raspisao izbore za 24. travnja, a za isti dan zakazano je i održavanje redovnih pokrajinskih i lokalnih izbora.

Ostao je proporcionalni izborni sustav s jednom izbornom jedinicom, uz cenzus od pet odsto, a za manjine je i dalje važio prirodni prag.

Izborne liste podnijelo je dvadeset stranaka i koalicija, od kojih osam manjinskih. Izlaznost na izborima 2016. godine bila je za tri posto veća nego na prethodnom glasanju (56,07%), glasalo je 3,78 milijuna građana Srbije.

SNS je osvojio 48,25% (131 mandat), SPS 10,95% (29 mandata), SRS 8,10% (22 mandata), DJB 6,02% (16 mandata), DS 6,02% (16 mandata), Dveri-DSS 5,04% (13 mandata), LDP-SDS 5,02% (13 mandata).

SVM je osvojio 1,5% (4 mandata), BDZS – Muamer Zukorlić 0,86% (2 mandata), SDA 0,8% (2 mandata), Zelena stranka 0,63% (1 mandat) i PDD 0,43% (1 mandat).

Jedanaesti saziv parlamenta konstituiran je 3. lipnja, dan prije isteka zakonskog roka, a druga Vučićeva Vlada koju su činili predstavnici SNS-a, SPS-a, SDPS-a, Pokreta socijalista, PUPS-a i nestranačke ličnosti izabrana je 11. kolovoza glasovima 163 zastupnika.

Priredila J. D.
Izvor: N1

Sve po P. S.-u!

Svatko tko je, htio to ili ne, služio vojsku u nekadašnjoj JNA, zna što znači skraćenica P. S. To su zapravo »pravila službe«, zbirka pravila ponašanja u vojsci. Jedno od prvih i najvažnijih je da vojnik ne smije odbiti izvršenje naređenja, ali se kasnije ima pravo žaliti. Poslije mjesec dana obuke, svečano smo zadužili svoje oružje koje smo redovito morali održavati. U JNA su pozivani svi muškarci, jer smo imali ustavno pravo i dužnost braniti svoju zemlju.

Tako je i s biračkom pravom. Svatko ima pravo birati (osim ako mu je to sudski zabranjeno) i biti biran. Na nedavno okončanim izborima tim pravom se služilo manje od polovice birača, ali to je isto legitimno. Tako da je početkom ovog tjedna, 3. kolovoza, održana konstitutivna sjednica »jubilarnog« 12. saziva Narodne skupštine. Sve je bilo po P. S.-u, to jest po zakonu i poslovniku Narodne skupštine. Predsjedavali su najstariji i najmlađi budući zastupnici. Sjednicu je vodila najstarija, osamdesetogodišnja članica SPS-a, sa spušenom zaštitnom maskom. Svi prisutni kandidati za narodne zastupnike i zastupnice uredno su nosili zaštitne maske, a između redova nazirao se i zaštitni zid od pleksiglasa. Na dnevnom redu bila je verifikacija mandata, to je zapravo potvrda od Izborne komisije u kojoj piše da je ta i ta osoba izabrana za narodnog zastupnika. Taj papir se predaje verifikacijskoj komisiji (koja je također privremeno izabrana za ovu sjednicu). Nakon izvješća ove komisije, slijedila je kratka svečana zakletva sada već (provjerenih) narodnih zastupnika i to je bio i kraj prve sjednice. Sljedeća je zakazana za idući tjedan o čemu će zastupnici biti naknadno obaviješteni. Nije izabran ni predsjednik Skupštine, ni potpredsjednici, to je ostavljeno za kasnije.

Ono što je važno, računajući od 3. kolovoza, u roku od 90 dana mora biti izabrana i nova Vlada Srbije. Kako rekoh, sve po P. S.-u, u duhu određene »istočnjačke demokratije«. To što ne znamo ni ime kandidata za predsjednika Vlade nije bitno, ne znamo ni hoće li biti koalicijska višepartijska ili jednopartijska, eventualno popunjena s nekoliko eksperata, ni to nije bitno. Bitno je da je dosadašnja vlada dobro radila, imamo izvrsne privredne rezultate, što znači da će kod nas biti najmanji pad ukupnog nacionalnog prihoda, bar to tvrdi predsjednik.

Višestranačje u Srbiji

Povijest »moderne« Srbije počinje u XIX. stoljeću, kada je trgovac, kasnije vožd, **Đorđe Petrović** zvani **Karađorđe** podigao Prvi srpski ustanak 1804. godine. Nakon sloma ustanka pobjegao je u Rusiju. **Miloš Obrenović** (također trgovac) je podigao Drugi srpski ustanak i postigao je izvjesne uspjehe u ratu s Otomanskom imperijom i postao prvi knjaz Srbije 1815. godine. Za svaki slučaj, valjda da ne bude smetnja u odnosima s Turcima, dao je nalog da se ubije njegov kum Karađorđe koji se vratio u kneževinu. To se desilo 1817. godine. Nakon uvođenja tzv. Turskog ustava, kojeg je sačinio u suradnji s Rusima, Miloš Obrenović je abdicirao 1842. godine. Na njegovo mjesto, usprkos protivljenju Rusije i Osmanlijskog carstva, za knjaza je izabran od strane »ustavobranitelja« **Aleksandar Karađorđević**, voždov sin koji je vladao do 1858.

Tada je došao u sukob sa Sovjetom (zapravo tadašnjom Vladom) i kada je protjeran, Miloš je ponovo došao na vlast. Naslijedio ga je sin **Mihailo Obrenović**, koji je bio dobar diplomat i prosvećeni apsolutistički vladar. Urotnici su ga ubili u Košutnjaku 1868. godine. Danas njegov konjički spomenik krasi centar Beograda (popularno sastajalište »Kod konja«). Naslijedio ga je sin **Milan Obrenović**, koji se izborio za samostalnu Srpsku kneževinu, kroz dva rata s Turcima (1876. i 1878. godine), jer je Berlinski kongres 1878. godine priznao samostalnu Srbiju kao kneževinu. Jedan od uvjeta je bio da se izgradi željeznička pruga Beograd – Niš. Uz pristanak Austro-Ugarske uvjet je bio da prizna aneksiju Bosne i Hercegovine. Proglasio je sebe prvim kraljem Srbije 1882. godine. Za vrijeme njegove vladavine stvorene su i prve stranke u kraljevini Srbije: Narodna radikalna stranka (**Nikola Pašić**), Liberalna stranka (**Jovan Ristić**) i stranka samog kralja Naprednjačka stranka. Na njega je izvršeno četiri neuspješna atentata. U Drugom ratu s Turcima (1878.) izvršena je »razmjena stanovništva, Srbi su se iselili s Kosova, a kralj je naredio iseljavanje desetke tisuća Albanaca s prostora od Niša do Leskovca. Osnovao je škole i gimnazije, umro je mlad u 47. godini«.

Svaka sličnost je slučajna?!

Kao što vidite iz ove vrlo skraćene političke povijesti Srbije, u posljednja dva stoljeća ovu zemlju nije krasila neka demokracija.

Stogodišnjica željezničke pruge

ja, usprkos višestranačju. Naš predsjednik države vodi politiku za koju bi Subotičani kazali: »faljen Isus na sve četiri strane«, to jest i prema Rusiji i EU i SAD i Kini. Ovakvu politiku nije lako voditi. U Skupštini postoje praktično tri političke stranke, kao u doba kralja Milana, a »ponovo se gradi« i pruga Beograd – Niš. Odnosi sa susjedima (bivšim republikama) nisu uopće sjajni – mi se sjećamo svih njihovih zločina prema Srbima, a oni nek se sjećaju zločina Srba (ako ih je bilo) prema njima. Pitanje je dokle se može voditi ovakva politika? Inače – sve je po P. S.-u.

Opći interes pojedinaca

Drugo lice SUBOTICE

Srbija je, i vrapci to znaju, visoko etatizirano društvo u kom su svi oblici javnoga života podređeni državnom činovničkom aparatu, a već skoro jedno desetljeće i jednom čovjeku. Mnogi su se umjetnici, pisci poglavito, s velikim uspjehom bavili ovom temom (**Nušić, Domanović, Zmaj...**), a možda najuspjeliji opis podređenosti pojedinca pred državnim aparatom dao je dvojac **Dušan Kovačević – Slobodan Šijan** u filmu *Ko to tamo peva* kada na pitanje konduktera Krstića (**Pavle Vuisić**) gdje mu to vode upravo regrutiranog sina vozača Miška (**Aleksandar Berček**), Poručnik (**Slobodan Aligrudić**) odgovara: »Vojna tajna«.

Subotica je, i vrapci to znaju, sastavni dio Srbije i kao takva dijeli sudbinu cjelokupnog društva, a otkako je na vlasti koalicija Srpske napredne stranke (SNS) i Saveza vojvođanskih Mađara (SVM) ovaj grad od ostalih dijelova u državi razlikuje se ponajviše samo po svojoj arhitekturi i uređenosti, mada se i na tom planu uveliko radi na njenoj unifikaciji, »balkanizaciji«, što bi, dok je bio u oporbi prema nekoć vladajućoj Demokratskoj stranci (DS), rekao predsjednik SVM-a **István Pásztor**, odnosno devastaciji, što bi rekli arhitekti i urbanisti, odnosno etatizaciji, što bi za potrebe ovog teksta rekao izvjesni **Z. R.** Prevedeno s poludefinicijskih opisa stanja u ovom gradu na svakodnevne primjere to izgleda ovako: »vojnih tajni« je na svakom koraku, a na njihov prvi nailaze rijetki novinari u ovom gradu koji još uvijek imaju volju baviti se svojim poslom a ne propagandom. »Vojna tajna« je zapravo svaki posao koji se radi u koaliciji lokalna samouprava – privatni kapital, pa otuda i ne čudi što javnost ni danas ne zna za koliko je oštećen JKP *Parking* zbog toga što mu je više od godinu dana bila onemogućena djelatnost u dijelu Ulice Sándora Petőfija, jer su neki privatnici tamo nešto gradili i potpuno obustavili promet. Ne čudi ni to što javnost ni do danas ne zna pod kakvim se uvjetima izdaju građevinske dozvole u najužoj jezgri grada, kao ni one u zaštićenim ulicama poput braće Radića.

Ne čudi stoga, ali bogami zabrinjava, ni to što javnost nema iole preciznije podatke o situaciji u gradu, a koja već mjesecima potresa cijeli nam Planet. Ako izuzmemo tjedna priopćenja Gradskog stožera za izvanredne situacije, koja se uglavnom svode na puke statističke podatke o broju zaraženih, oboljelih i umrlih u Subotici, te na provođenje mjera koje u manjoj ili većoj mjeri vrijede za cijelu državu, ostaje čitav niz nepoznanica koje se tiču javnog zdravlja, odnosno pojedinačne sudbine svakog (su)građanina. Tako, recimo, u sjajnom tekstu pod indikativnim naslovom *Subotica: U gradu niko nije nadležan za informacije o virusu korona* novinarka Vojvođanskog istraživačko-analitičkog centra **Natalija Jakovljević** na istoimenom portalu ističe kako se novinari u vezi s koronavirusom u Subotici mogu informirati isključivo preko službenih sajtova Gradskog stožera za izvanredne situacije, te Opće bolnice Subotica, dok se svi ostali detalji vezani uz ovu itekako problematičnu temu mogu svrstati u kovačevićevsko-šijanovsku »vojnu tajnu«. Zaista vrijedi pročitati ovaj tekst, pa se prisjetiti što ste se ne tako davno i sami upitali, ali i saznati kako bi mogla izgledati komunikacija na relaciji vlast – mediji – javnost samo kada bi Subotica bila uređeni grad, a Srbija otvoreno društvo. Odmah recimo: u tekstu nema odgovora

ni s jedne adrese niti na jedno postavljeno pitanje, ali njegova suština i jeste upravo u pitanjima koja za cilj imaju podmazivanje zahrđalih moždanih vijuga u najvećem dijelu javnosti kako bi se probudila svijest o vlastitoj sudbini.

Kao ciljnu instituciju svojega istraživanja Natalija Jakovljević uzela je Gerontološki centar, odnosno kakvo je stanje u njemu, sve radi sprječavanja širenja glasina, baš kao što je to proljetos na temu Kliničkog centra Vojvodine uradila **Ana Lalić**. Na upite koliko je u prethodnom razdoblju korisnika Gerontološkog

centra hospitalizirano u subotičku Bolnicu, kakvo je njihovo zdravstveno stanje, ima li smrtnih slučajeva, ima li među njima hospitaliziranih djelatnika Gerontološkog centra, jesu li svi korisnici i djelatnici testirani na virus, odnosno kako je virus uopće ušao u Gerontološki centar, kakve su mjere dodatno poduzete, kao i kome se od medicinskih radnika ili liječnika novinari mogu obratiti za informacije, novinarka VOICE-a naišla je na zid šutnje i u Gradskom stožeru za izvanredne situacije, i u Općoj bolnici Subotica, i u Gerontološkom centru i u Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja. Namjesto toga, Gradski stožer za izvanredne situacije 3. kolovoza donosi, pozivajući se na podatke Zavoda za javno zdravstvo, priopćenje da je u Subotici do sada registrirano 310 oboljelih osoba, da je od početka epidemije u gradu umrlo 12 osoba, te slične brojeke i slova iz subotičke Bolnice. Za sve ostale podatke novinarima i znatiželjnim dijelovima javnosti ostavljeno je široko polje da se o istima raspitaju kod rodbine, prijatelja, susjeda i, eventualno, ponekog insajdera iznutra koji je, najčešće bez imena, voljan progovoriti o detaljima koji ih zanimaju.

Uz konstataciju, koja se i u tekstu navodi već na samom početku, da ovakav odnos nadležnih prema novinarima i javnosti stvara nepovjerenje građana prema vlasti dodajmo i da je on posljedica desetljećima brižno njegovane tradicije selekcije informacija o tome što običan građanin smije znati, a što ostaje u ekskluzivnoj domeni vlasti pod radnim nazivom »vojna tajna«. Uostalom, opće je poznato da informaciju o požaru u Gornjem Tavankutu nećete dobiti od subotičkih vatrogasaca nego od nekog činovnika iz Beograda. Korona je, pak, mnogo ozbiljnija, pa je, naravno, i selekcija restriktivnija. U općem interesu pojedinaca.

Z. R.

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE

TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s člankom 50. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon i 9/2020) i članovima od 55. do 68. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade planskih dokumenata (*Službeni glasnik RS*, br. 32/19)

Oglašava

JAVNI UVID U

Nacrt Plana detaljne regulacije za izgradnju vjetroelektrane »MAESTRALE RING« na teritoriju Grada Subotice

i

u Izvještaj o strateškoj procjeni utjecaja Plana detaljne regulacije za izgradnju vjetroelektrane »MAESTRALE RING« na teritoriju Grada Subotice na životni okoliš

Javni uvid može se obaviti od 10. kolovoza do 8. rujna 2020. godine, radnim danima od 8 do 13 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1.

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid u Plan i Izvještaj u Gradskoj upravi Grada Subotice, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204.

Primjedbe na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 i 9) od 10. kolovoza do 8. rujna 2020. godine.

Javna sjednica Komisije za planove bit će održana 17. rujna 2020. u 12 sati u zgradi Stare gradske kuće (u Plavoj sali), Trg slobode 1. Pravne i fizičke osobe mogu pred Komisijom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku dostavljene tijekom javnog uvida.

Temeljem članka 63. a Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

**JAVNA PREZENTACIJA
URBANISTIČKOG PROJEKTA**

za rekonstrukciju i dogradnju postojećeg stambeno-poslovnog objekta na k. p. br. 18049/19, 18049/20, 18049/21, 18050, 18052 i 18053 K.O. Novi grad u Subotici s urbanističko-arhitektonskom razradom lokacije (naručitelj projekta Zoran Stjepanović)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 14. do 20. kolovoza 2020. godine, svakog radnog dana od 8 do 13 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204. Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je *Kubar-ch* d.o.o., Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 14. do 20. kolovoza 2020. godine. Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Temeljem članka 63. a Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana

**JAVNA PREZENTACIJA
URBANISTIČKOG PROJEKTA**

za izgradnju kompleksa koji čine dvije hale/magacina katnosti P na k.p. br. 14779/9 K.O. Novi grad, s urbanističko-arhitektonskom razradom lokacije i uređenjem predmetnog prostora (naručitelj projekta *Dunav Coop* d.o.o., Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 14. do 20. kolovoza 2020. godine, svakog radnog dana od 8 do 13 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204. Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je *Kubar-ch* d.o.o., Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 14. do 20. kolovoza 2020. godine. Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Temeljem članka 63. a Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

**JAVNA PREZENTACIJA
URBANISTIČKOG PROJEKTA**

za izgradnju višeporodičnog stambenog objekta na k. p. br. 2574 i 2575 K.O. Stari grad u Ulici Kumanovska u Subotici s urbanističko-arhitektonskom razradom lokacije

(naručitelj projekta *Dinamik gradnja* d.o.o., Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 14. do 20. kolovoza 2020. godine, svakog radnog dana od 8 do 13 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204. Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je *Kubar-ch* d.o.o., Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 14. do 20. kolovoza 2020. godine. Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Priča obrtničke obitelji Romić

Kovačka ustrajnost

Kovačka radionica, koju je osnovao otac Petar Romić, uskoro će navršiti 70 godina postojanja. U radionici danas radi njegov sin Tomislav, koji održava radionicu bez obzira što više nema velikih serijskih proizvodnji za tvornice

Svečano uručenje ključeva zakladi *Spomen-dom bana Josipa Jelačića* je vrlo važan datum za hrvatsku zajednicu u Srbiji. Ovu vijest su prenijeli mnogi mediji i govorilo se o svim poteškoćama koje su ovom događaju prethodile i planovima koji predstoje. Ono što je svima promaklo jest simbolični ključ, koji je za tu prigodu izradio **Tomislav Romić**, obrtnik, kovač iz Subotice. Za izradu ključa Tomislav se poslužio literaturom budimpeštanskog majstora **Sándora Sima**, trudeći se da njegov izgled odgovara vremenu u kom je ban Jelačić živio. Studiozni rad se isplatio samom činjenicom da je privukao pažnju u okolnostima kada je tema nešto sasvim drugo. Kovačka radionica, koju je osnovao otac **Petar Romić**, uskoro će navršiti 70 godina postojanja. Tijekom svih tih desetljeća napornog rada i izazova koji su ih dovodili i do zatvaranja, bilo je perioda razvoja i blagostanja. Čini se da je recept njihove opstojnosti nastojanje da se prilagodi zahtjevima novih okolnosti, pronalazeći načine da se posao voli.

Podizanje temelja

Otac Petar je završio kovačko-kiparsku školu u Budimpešti u prvoj polovici tridesetih godina prošlog stoljeća, što je u tom periodu bila ozbiljna izobrazba. Godine 1954. kupuje kuću u Subotici na Somborskom putu gdje seli kovačku radionicu koja se i danas tu nalazi. Prvi poslovi su podrazumijevali izradu francuskih ključeva i držača za strug, a potom se prešlo na sefove i trezore. Nisu zaostajali ni poslovi oko špeditera za konje, što je bio poseban izazov jer je trebalo napraviti dijelove tako da špediter bude čvrst, ali i lagan. Bilo je tada i poslova za tvornicu *Torpedo* u Rijeci, a koji su se odnosili na dijelove za potrebe vojske. Međutim, upravo tada, početkom šezdesetih, nastaje sukob s gradskim službenikom i nakon trinaest sudskih postupaka, otac ostaje bez radionice. Od svih strojeva i poslova ostao mu je samo čekić i nakovanj što ga je primoralo da se zaposli kao čistač dvorišta u jednoj subotičkoj tvornici. Nakon godinu dana, uz pomoć nekolicine ljudi opet otvara radionicu i nastavlja s obrtom. Posao se razvijao i ubrzo je opet imao majstore, kalfe (majstor koji nadzire radove, prim. a.) i šegrtu u radionici.

Spoj obrta i folkloru

Sin Tomislav boravi u radionici od svoje šeste godine kao pomagatelj majstorima i polako upoznaje svaki dio široke lepeze poslova kovačkog zanata – od donošenja i pridržavanja raznih ala-

ta do lupanja koksa. Prisjeća se i jedne zgode iz očeve radionice:

»Te ranije generacije su bile nekako čvršće. Tata je imao pet šegrtu i jedan od njih je po završetku škole došao u radionicu pokazati ocjene, nakon čega je od tate dobio šamar. Kada su ga majstori pitali zbog čega je to uradio, on je samo odgovorio da se ne može otići iz radionice, a da se ne dobije šamar«, prisjeća se Tomislav.

Povodom prvog Zanatskog sajma 1969. godine u Subotici nastaje i prvi Tomislavov samostalni rad. Bile su to konture muškarca i žene u bunjevačkoj narodnoj nošnji s vlačem žita, a inspiracija za takav motiv dolazi iz velike ljubavi prema folkloru.

»Bio sam među prvim folklorasima u *Bunjevačkom kolu*, gdje sam čak i upoznao svoju suprugu. Učiteljica **Liza Mačković** nas je učila folkloru još od prvog razreda osnovne škole. Otac nas je uvijek pratio autom kada smo išli na gostovanja. Često je išao s **Antom Pokornikom** i **Balintom Vujkovim**, koristeći te prilike da kupuju narodnu nošnju za *Bunjevačko kolo*. Nikad ga nisam pitao kako je to mogao pored poslova u radionici, ali je on ipak uspijevao.«

Udružene zanatlije

Tomislav Romić je pored boravka u radionici i velike posvećenosti folkloru, završio srednjoškolsko obrazovanje za strojobravara u Subotici. Zbog gradske uredbe koja nije dozvoljavala

za motore tvornica *Sever*, *Rade Končar* i *Gorenje*. Tomislav smatra da je upravo ovaj period bio najzahvalniji i prisjeća se kako su udruženi obrtnici tada imali veliki utjecaj, puno posla i mogućnosti da svoje radionice opremaju suvremenim strojevima.

Novi izazovi

Tijekom devedesetih godina posustaje industrijska proizvodnja, a time se i smanjuje količina poslova koji su se obavljali za velike tvornice. Opet je došlo vrijeme kada je bilo potrebno prilagoditi se novonastalim nepovoljnim okolnostima.

»Devedesetih smo se morali okrenuti sitnijim poslovima da bismo preživjeli. U Budimpešti je jedan klijent iz SAD-a osnovao predstavništvo i slao nam crteže po kojima smo radili. To su najčešće bili držači za vinske boce, lusteri i stolovi. Plaćanje je išlo bez ikakvih problema. Jedini uvjet koji je država postavljala je bio da se mora koristiti domaće željezo«, prepričava Tomislav.

Bez posustajanja

Danas se više ne radi serijska proizvodnja za tvornice, ali to ne znači da posla nema, naprotiv. Zahtjevi klijenata su brojni i potrebno je napraviti precizan vremenski raspored kako bi se dogovori ispoštovali. Iako je Tomislav svoj posao prijavio kao stari zanat, obrt je i dalje registriran i poslovi se neometano odvijaju bez obzira na mnoštvo novih strojeva koji su u tvornicama preuzeli poslove obrtnika. To očigledno nije spriječilo Tomislava Romića da u takvim okolnostima pronađe vremena i za radove koji nisu predviđeni za prodaju već su izloženi u njegovom domu. S ponosom ističe zrcalo s 365 listova, 12 ruža i 4 svijeće koji simboliziraju dane, mjesece i godišnja doba, rad koji je dospio i na sajam u Veneciji. Taj zahtjevan pothvat je zajedničko djelo Tomislava i njegovog oca i svojevrsni simbol bogate tradicije njihove radionice.

Dubravko Bilinović

dvije kovačke radionice u istoj ulici, godine 1980. osniva svoju radionicu u Adi gdje za samo jedan dan dobija sve potrebne dozvole i prostor. Razlog zbog čega je tamo postojala takva ekspresnost i infrastruktura jest obrtnička udruga *Merkur*, koja je okupljala mnoštvo obrtnika. Konkurencija je bila izrazito jaka, a obrtnici su često jedni drugima »krali« radnike većom nadnicom, dovijali se inspekcijama, radili noću i zapošljavali više radnika nego što je to bilo dozvoljeno. Međutim, Tomislav svjedoči jednoj lijepoj gesti solidarnosti među obrtnicima:

»Kada je dolazila pokrajinska inspekcija kod nekog obrtnika, prvi koji bi to saznao bi javljao telefonom ostalima. Ukoliko bi se inspekcija zadržala dulje od dva sata, svi ostali bi uzeli svoje dozvole za rad i zajedno otišli u Općinu s namjerom da zatvore svoje radionice. Tada je predsjednik Općine morao urgirati pokrajinskim vlastima da povuku inspekcije kako ne bi dolazilo do masovnog zatvaranja radionica.«

Godine 1984. vraća se u Suboticu zbog bolesti oca i preuzima radionicu kao i vinograd s voćem, koji je naslijedio od djeda. Nije ga htio zapustiti kao što je to veliki broj ljudi učinio, jer je boravak u vinogradu nakon poslova u radionici smatrao odmorom. Tamo, kako sam kaže, nije bilo potrebno puno razmišljati te je rad u vinogradu predstavljao odušak od kovačke svakodnevice. Tijekom tih godina je bilo puno posla, jer su se radile opruge

Bereški pisak i njegove mijene

 Bereška pustinja

Na izlazu iz Brega prema Gakovu, do koga, doduše, ne vodi u potpunosti asfaltni put, nalaze se »pluća« ovoga sela, koja ga čine različitim od dobrog broja sela u ravnici Bačke. Bereg pokraj sebe, u istočnome zaleđu, ima pješčane brijegove i nešto ravniju prostranu šumu – svoj izlaz na otvorenu suhu Bačku, dok ga u zapadnome zaleđu čuva također šuma i vode – bereški izlaz na poplavno područje Podunavlja. Stiješnjeno tako, pa još na brijegu, ovo selo s pravom se može hvaliti višestoljetnim prijateljevanjem s prirodom, od koje i s kojom su Berešci živjeli i žive i dalje.

Pogled na istok

Na samom izlasku iz sela moguće se uspeti na drugu najvišu točku u bereškom ataru, na ovdašnju grobljansku Kalvariju, nadmorske visine 100,8 m, s koje se vrlo dobro vidi cijelo selo, koje je na 15 metara nižoj nadmorskoj visini. Na kalvariji se nalaze tri nova križa, koja je 1998. dao postaviti Berežac prof. dr. **Marin Ivošev**. Najviša točka u bereškom ataru, nadmorske visine od 103 metra, nalazi se na samoj graničnoj crti između Srbije i Mađarske, a nju s Kalvarijom spaja neobični krajolik ustalasnih pješčanih brijegova, pravih dina, pokrivenih travnatom vegetacijom. Ovaj lokalitet (Salaši), na koji je naslonjeno cijelo selo istočno od Ulice braće Radića, zbunjuje geologe. Neki smatraju da je to najzapadniji jezičak Subotičko-horgoške pješčare, dok drugi misle da je to otok eolskoga pijeska u ogromnim prapor-nim naslagama između Dunava i Tise (ima ih još nekoliko u zapadnoj Bačkoj). To je definitivno najstariji dio Brega. Nastao je tijekom ledenih doba (prvo je počelo prije oko dva milijuna godina) kada su rijeke tijekom ljeta donosile pijesak i mulj alpskih i karpatskih glečera, a u zimskom razdoblju, kada bi se rijeke povlačile u korita, vjetrovi su razvlačili i taložili pijesak. Prvi vino-

gradi u ovom kraju primjećuju se na ugarskim mapama trećeg vojnog premjera (1869. – 1887.) da bi se oni raširili i bili prisutni ovdje sve do 1960-ih godina, kada su napušteni i izvađeni. Stočarstvo je dugo bilo ekstenzivan način korištenja ovdašnjih travnatih staništa. Također, tu se, osim ljudskog, nalazilo i stočno groblje, a od prije pet desetljeća i (sve veće) smetlište, koje i dalje raste, usprkos tome što se već desetak godina smeće iz sela organizirano odnosi na deponij u Rančevo i bez obzira na to što su ostala seoska smetlišta konačno zatvorena i uređena. Mrlja pokušaja modernoga života Berežaca, koji podrazumijeva načelo »samo da nije u mojem dvoru«, najveća je upravo ovdje i teško da će ikad biti izbrisana.

I danas su bereški Brigovi strateški bitni. Tu se nalaze dva predajnika konkurentskih komunikacijskih tvrtki, a odatle su za građevinske potrebe odnijeti deseci tona pijeska. Bereška *Piskulja* i dalje je izvor opskrbe ovim materijalom. Odronjavanjem pješčanih dina nastaju staništa ptica, među kojima se izdvaja »panonska papiga« – pčelarica i pješčana lastavica – bregunica, koje svoja gnijezda smještaju na kraju dubokih vodoravnih hodnika koje kopaju u pijesku. Nekada su te kolonije bile brojne, ali kako svaki novi odronjeni zid pada ili zarasta, svake se godine prirodno uništavaju i formiraju nove.

Ispod zemlje

Ljubiteljima povijesti može biti zanimljivo iščitavanje epitafa na grobovima Bereškinja i Berežaca – Hrvata i Nijemaca. Na onima starijima šokačkima nalaze se, osim jasne šokačke ikavice, tragovi narodnoga prepорода – nekoliko su podigli članovi bereškog *Momačko-divojačkog društva*. Tu su sahranjeni pjesnik **Ante Jakšić**, bereški svećenici: **Budanovićev**, **Rajićev** i **Eveto- vićev** suradnik te odgovorni urednik *Naših novina* **Matija Ča-**

talinac, Adam Kovačev, Josip Radičev i Marko Kovačev, te učitelj i kulturni djelatnik – praktički pokretač kulturnog aktivizma među bereškim Hrvatima **Matija Tucakov**. Epitafi su uvijek pouzdani tumači vremena, njegovih mijena, ali i zbirka osobnih sudbina i podsjetnik na prolaznost. Bereško groblje, osim kalvarije, ima i manji križ koji je podigao **Ivan Srimac**, bereški emigrant u Ameriku, 1914. godine. Tu je i kapela sv. Ane iz 1997. godine.

Još štošta je u ovom kraju ostalo ispod zemlje. Nekropola iz vremena seobe naroda je odavno locirana, no izostaje interes da se ona iskopa i istraži. Istočnim rubom Berega prolazi dio usko-

tračne željezničke pruge Baja – Sombor, na kojoj su putnički vlakovi prometovali do 1970-ih godina, a teretni još desetak godina kasnije. Hoće li ih ovoga puta zamijeniti turistički tramvaji, ovisi o sudbini projekta revitalizacije ove pruge, koja je jedno vrijeme bila visoki prioritet u smislu traženja financiranja za njezinu obnovu od strane fondova Europske unije. U novije vrijeme se taj projekt sve slabije spominje. Ipak, obnova tračnica na liniji Beograd – Budimpešta, od koje se očekuje da potpuno izmijeni regionalnu željezničku geografiju, po očekivanju kreatora ove ideje može vratiti i ovaj projekt na stol suradnje dvije države. Riječ je o ruralnoj pruži sekundarnoga značaja izgrađenoj 1912. godine (Baja i Sombor bili su povezani kraćom prugom dominantnijeg značaja preko Gare, Riđice i Lemeša). Konačno, tu je i željeznička postaja, jedna u nizu ruralnih postaja građenih tipski u predratnoj Monarhiji, koja je zadržala arhitekturne značajke. Hrvatsko ime Berega je na ulazima u postaju (iz pravca Koluta i Santova), bio posljednji javni natpis ovoga tipa, skinut 1986. godine. Na najnovije, u vremenu službenosti hrvatskog jezika, čekali smo naredne 22 godine.

Infrastruktura će, po sadašnjim javnim planovima, zapečatiti izgled pješčanoga istočnog zaleđa Berega. Prema starim prostornim planovima, a i novijim razmatranjima, nedavno pompezno najavljena brza četverotračna prometnica Bereg – Sombor – Vrbas – Kikinda, koja počinje kod graničnog prijelaza Bereg, presjeći će bereške pješčane bregove kako bi izbila na najkraću trasu do Sombora. U najnovijem Planu generalne regulacije Berega, pokraj trase puta planirane su i dvije radne zone. Optimisti kažu da, imajući ovo u vidu, bolji dani tek čekaju ovo selo, a pesimistima je to čekanje odavno dozlogrdilo, pa u njemu uglavnom više i ne žive.

Marko Tucakov

Pčelarica (FOTO: József Gergely)

U Sotu pokrenuta humanitarna akcija *Uredimo Sotsko jezero*

Inicijativa koja je urodila plodom

»Nastojimo prikupiti što više novca kako bismo napravili klackalice i ljljaške za najmlađe posjetitelje. U planu nam je da ponovo napravimo igralište za odbojku, da postavimo klupe i stolove, kako bismo stvorili uvjete za što ugodniji boravak posjetitelja«, ističe Radojica Puač iz Sota

Sotsko jezero nalazi se na najzapadnijem dijelu Fruške gore, pokraj mjesta Sot, na deset kilometara od Šida na magistralnoj cesti Šid – Ilok. Jedno je od omiljenijih kupališta mještana šidske općine. Umjetno akumulacijsko jezero nastalo je 80-ih godina prošloga stoljeća i pripada Nacionalnom parku Fruška gora. Površine je 33 hektara i prosječne dubine oko 4 metra. Jezero je bogato ribom: šaranom, amurom, tolstolobikom, te kapitalnim primjercima soma. Zbog prelijepog prirodnog ambijenta mnogi ga svrstavaju u jedno od najljepših fruškogorskih jezera. Prirodno okruženje svake godine mami veliki broj posjetitelja, kupaca i ribiča, a na desnoj obali jezera nalazi se i malo vikend naselje. Često tijekom vrelj ljetnih dana jezero bude mjesto okupljanja kampera, izviđača, bajkera... iz šidske općine, ali i iz daljih mjesta poput Novog Sada, Iloka. No, često primami i slučajnog prolaznika koji se kreće magistralnom cestom.

Veliki odaziv mještana

I u ovogodišnjoj ljetnoj sezoni Sotsko jezero je omiljeno mjesto za kupanje i odmor, ali u nešto manjoj mjeri nego prethodnih godina. Obala jezera je obrasla travom i raslinjem koje otežava pristup posjetiteljima, a trava u vodi otežava nesmetano kupanje. Sa željom da Sotskom jezeru povrate stari sjaj, osiguraju uvjete za odmor i rekreaciju, napose najmlađih, grupa mještana Sota, Šida i okolnih mjesta, odlučila je pokrenuti akciju, najprije čišćenja jezera i obale, a zatim i postavljanja dječjeg igrališta s ljljaškama i klackalicama na travnatoj površini.

»Ideja da se pokrene akcija čišćenje jezera potekla je od **Darka Mitrova** iz Šida. On često dolazi pecati na jezero, a ovdje ima i svoju vikendicu. Nije mogao više gledati razbacano smeće po obali i jezero obraslo travom i raslinjem. Pokrenuo je kampanju za prikupljanje sredstava, a ja sam mu se rado priključio.

Radojica Puač

Nastojimo prikupiti što više novca kako bismo napravili klackalice i ljljaške za najmlađe posjetitelje. U planu nam je da ponovo napravimo igralište za odbojku, da postavimo klupe i stolove, kako bismo stvorili uvjete za što ugodniji boravak posjetitelja«, ističe **Radojica Puač** iz Sota.

Također kaže da je veliki broj ljudi s radošću prihvatio njihovu inicijativu. Najveći odaziv u prikupljanju sredstava do sada je bio

u Sotu i okolnim mjestima, ali se iz dana u dan rado priključuju i Šiđani.

»Želja nam je da osnujemo udruženje kako bismo mogli legalno raditi, a sve u cilju da ova oaza mira u Sotu bude ljepša i pristupačnija za naše posjetitelje. Također nam je u planu i raščišćavanje raslinja u vodi. To bi se najbolje postiglo poribljavanjem određene sorte ribe, mada bi nam u rješavanju tog problema pomogla i nabava pedaline s noževima kojom bismo mogli rezati raslinje u vodi«, kaže Puač.

Pomoć vlasnika

Budući da je Sotsko jezero u vlasništvu Nacionalnog parka Fruška gora, pokretači akcije su stupili u kontakt s njima. Tijekom proteklog tjedna uz pomoć njihovih zaposlenih uklonjeno je brojno raslinje i šibljje s pristupnog puta ka jezeru te s obale, a dobili su i vreće za odlaganje smeća. Ovim radovima je službeno počelo uređenje Sotskog jezera, a preko Facebook stranice *Uredimo Sotsko jezero* pokretači ove akcije svakodnevno izvještavaju o iznosu prikupljenih sredstava, te pozivaju i druge da im se pridruže.

»Ono što nas ohrabruje jest reakcija posjetitelja i podrška brojnih građana koji su spremni pomoći u akciji čišćenja. Pokupili smo smeće koje je bilo razbacano po obali, a nastojat ćemo nabaviti još jedan kontejner koji ćemo postaviti na plažu. U pregovorima smo s Općinom Šid i Mjesnom zajednicom Sot i nadam se da će nam i oni pomoći. U planu nam je da veliki dio posla uradimo u ovoj ljetnoj sezoni i da se održavanje jezera nastavi i idućih godina. Nama je važno da ovaj prostor bude čist i uredan i da on bude prilagođen svim uzrastima«, kaže naš sugovornik.

Pozitivne reakcije

Iako jezero ne može zamijeniti morske radosti, u ovim vrelim danima, kada su mnogi zbog pandemije koronavirusa ostali uskraćeni za odlazak na more, osvježanje na obližnjim kupalištima itekako dobro dođe.

»Sjećam se vremena od prije 10-15 godina. Nismo mogli naći mjesto na plaži koliko je bilo kupaca, a postojali su i dodatni sadržaji poput terena za odbojku, drvenih klupa i stolova, pedalina... Sada je nažalost dosta toga uništeno, što zbog nemara i bahatosti posjetitelja što zbog zuba vremena. Drago mi je što su se ljudi sjetili pokrenuti plemenitu akciju uređenja ovoga pro-

stora. Vjerujem da će biti velika zainteresiranost. Mnogi od nas je stalo da se uredi ovaj prirodni ambijent i da Sotsko jezero ponovo bude omiljeno mjesto okupljanja, posebno u vrelim ljetnim danima«, kaže **Jelica Četojević** iz Šida.

Sudeći po sumi prikupljenih sredstava, ali i komentari stanovnika šidske općine, izvjesno je da će jedno od najomiljenijih kupališta u šidskoj općini ponovo zasjati svojim sjajem. Pokrenuta inicijativa dvojice entuzijasta urodila je plodom, a sa zadovoljstvom su je prihvatili mnogi želeći da ova oaza mira ponovno bude omiljeno mjesto okupljanja, na ponos Sota ali i cijele šidske općine.

S. D.

Zajednički rad obitelji Žeravica

»Smatram da bi regionalno povezivanje moglo pridonijeti boljem poslovanju i prodaji proizvoda, na-pose nâs iz pograničnih područja koji možemo brže i lakše stupiti u kontakt s poslovnim partnerima iz susjednih država * Povezivanjem bi neke ideje mogle zaživjeti brže, a pomoć matične države bi nam u tom smislu bila od velike pomoći«, ističe gospodarstvenik Goran Žeravica iz Šida

Saša, Dušica, Filip i Goran Žeravica

Obiteljsko poduzeće *Gvožđar inex d.o.o* sa sjedištem u Šidu osnovano je 1993. godine. Od samog početka rada, pored oca **Marka Žeravice**, u posao su uključena i njegova djeca **Goran i Saša**, a nešto kasnije i Goranova supruga **Dušica**, te djeca **Boris i Filip**. Trgovinska tvrtka obitelji Žeravica je unatoč poteškoćama u radu ratnih devedesetih godina opstala do današnjih dana. U međuvremenu su proširili svoje djelatnosti, povećali asortiman svojih proizvoda, ali i broj uposlenika kojih je danas 35. Osim zajedničkog i složnog rada cijele obitelji tijekom proteklih godina, sugovornik u našoj priči o gospodarstvenicima kaže da je za uspjeh višegodišnjeg uspješnog poslovanja tvrtke od presudnog značaja bilo i povjerenje koje uživaju od svojih potrošača, kako iz šidske općine tako i iz susjedne Hrvatske.

Usponi i padovi

Ova trgovinska tvrtka se bavi prodajom kućanskih aparata, šarafske robe, alata, bušilica, brusilica, posuđa, elektro i vodovodnog materijala, keramike, boja i lakova, vrtnog namještaja, ogrjeva, a u novije vrijeme, u skladu sa suvremenim tehnologijama, u ponudi je i kompletna oprema za navodnjavanje. U njihovoj ponudi je oko 38.000 artikala. Iako im je primarna djelatnost trgovina, bave se i izvozom robe na domaća i strana tržišta.

»Kroz vrijeme od osnivanja tvrtke do danas prošli smo svakakve trenutke. Bilo je situacija kada smo je mogli zatvoriti, ali i situacija kada smo dobro poslovali. Devedesetih godina je bilo teško doći do robe. Nismo je mogli pronaći na legalan način nego smo više od polovine robe nabavljali na crnom tržištu. Drugačije nismo mogli«, kaže naš sugovornik Goran Žeravica, nastavljajući priču:

»Ratne 1993. godine moj otac je ostao bez posla, pa je stjecajem okolnosti bio prinuđen otvoriti privatnu tvrtku. Početak rada je bio težak, ali je vremenom počeo uzimati uzlaznu pu-

tanju. Tako je bilo sve do 1999. godine kada smo jedva opstali u poslovanju. To je trajalo sve do 2000. godine kada je umjesto njemačke marke došao euro kao valuta. Tržište se tada drugačije ponašalo. Bilo je lakše doći do robe i lakše je prodati. Postali smo konkurentniji na tržištu i mogli smo lakše zaraditi novac.«

Trgovina, nekad i sad

On također ističe da je početne korake u poslovanju naučio od oca koji je cijeli radni vijek proveo u trgovini. No, kako kaže, vremena su se promijenila. Bilo je potrebno prilagoditi poslovanje novim zahtjevima tržišta, što nekada nije tako lako, ali ni jeftino.

»Prije nije bilo računala i bilo je puno lakše završiti administrativne poslove. Danas je sve kompjutorizirano, pa je taj papirološki dio otežan. Sve se mora ispisati na hartiji, a zatim unijeti u računalu. Veći opseg poslova zahtijeva i zaposlenje većeg broja radnika, a samim tim i dodatne troškove. A tu su i drugi problemi. Sve je više zastupljena internet prodaja. U takvoj vrsti prodaje nemaš garanciju za kvalitetu robe, a opet, s druge strane, onaj koji na takav način prodaje svoju robu može ju lakše prodati. Kupac je time nekad na gubitku, a nekad na dobitku. Tradicionalnim načinom kupovine kao što je kod nas, kupac ima mogućnost vidjeti robu, uvjeriti se u kvalitetu, upoznati se s nama i dogovoriti način plaćanja. Mi smo tu uvijek da udovoljimo našim mušterijama i izađemo im u susret«, ističe on.

Regionalno povezivanje

Do sada ova privatna obiteljska tvrtka nije koristila subvencije niti olakšice od države, osim posljednjih olakšica u vrijeme pan-

demije koronavirusa koje su se odnosile na odgađanje plaćanja poreza za manje tvrtke i minimalne zarade za zaposlene. Sve što su do sada stekli, stekli su svojim radom i uz pomoć kredita poslovnih banaka.

»Uvijek je bilo teško opstati u privatnom poslu, a i danas je tako. Ali trudimo se i nastojimo usavršiti svoj rad, te povećati opseg prodaje i poslovanja. Usavršavanju tog poslovnog puta je dosta pridonio naš odlazak na sajmove u druge države zapadne Europe, gdje smo mogli vidjeti i upoznati se s radom drugih stranih kompanija. Dosta tih iskustava smo primijenili u našem poslovanju, načinu trgovanja i siguran sam da se efekt vidi«, kaže Goran, dodajući da su u svom poslovanju usko vezani za šidsku općinu, poslovni svijet i fizičke osobe, koji, osim iz susjednih mjesta, svakodnevno dolaze iz Hrvatske i kupuju kod njih.

»Smatram da bi regionalno povezivanje moglo pridonijeti boljem poslovanju i prodaji proizvoda, napose nâs iz pograničnih područja koji možemo brže i lakše stupiti u kontakt s poslovnim partnerima iz susjednih država. Također mislim da bi regionalno povezivanje pridonijelo realiziranju mnogih ideja koje imaju gospodarstvenici, a koje iziskuju neki partnerski odnos. Povezivanjem bi neke ideje mogle brže zaživjeti, a pomoć matične države bi nam u tom smislu bila od velike pomoći«, ističe on.

Prednosti obiteljskog posla

Kao ključ opstanka u svom poslu on navodi zajedništvo i slogu u svojoj obitelji, ali isto tako dugogodišnje iskustvo u poslovanju i povjerenje koje su stekli kod svojih kupaca.

»Prednost obiteljskog posla je u tome što ne moraš imati sustav koji prati kompletnu proizvodnju i prodaju u svakom trenutku. Samim tim i ušteda je mnogo veća. Polaskan sam što veliki broj ljudi dolaze k nama kupiti robu. Tu smo da sa svakim od njih razgovaramo, ponudimo im ono što imamo, garantiramo za kvalitetu i pružimo im najbolju uslugu, kako bi svaki naš kupac bio zadovoljan. Važno je da sačuvamo ime i dugogodišnju tradiciju poslovanja. Do sada smo u tome uspijevali, zahvaljujući prije svega zajedničkom radu cijele obitelji, a nadam se da će i moja djeca nastaviti tim putem«, zaključuje naš sugovornik.

S. D.

Registar i strategija

Fondacija za razvoj hrvatske zajednice u Srbiji Cro-Fond pokrenula je inicijativu za izradu registra gospodarstvenika i poljoprivrednih gospodarstava hrvatske zajednice u Srbiji. Posao je na početku, a cilj je napraviti popis gospodarstvenika i poljoprivrednih gospodarstava. Naredni korak bit će izrada strategije u gospodarstvu.

Odluka o formiranju Tima za izradu registra gospodarstvenika i poljoprivrednih gazdinstava donesena je na 3. sjednici UO Fondacije Cro-Fond. Tim će imati devet članova, a bit će pokrivena sva područja gdje žive pripadnici hrvatske zajednice.

Sjednica je održana u petak, 31. srpnja, u prostorijama HNV-a, vodio ju je predsjednik UO **Mirko Ostrogonac**, a prisustvovali su joj i svi članovi: **Ivan Majić**, **Katica Naglič**, **Branko Horvat** i **Svetislav Milanković**, kao i upravitelj **Lazar Cvijin**.

Vođena je konstruktivna rasprava po svim točkama i donesene su bitne odluke za dalji rad Fondacije. Među ostalim, usvojen je poslovnik s predloženim izmjenama i dopunama, a jedna od najbitnijih odrednica je da se sjednice UO održavaju bar tromjesečno. U Analizi Godišnjeg i Financijskog plana usvojen je prijedlog o dostavljanju pravovremenih informacija Upravnom odboru od strane upravitelja o svim aktivnostima fondacije u trenutku kada se one planiraju i realiziraju s naglaskom na dostavljanje plana i izvješća o utrošku sredstava.

Katalog uz izložbu

Bunjevačke i šokačke novine (1870. – 2020.)

U povodu 150. obljetnice objave prvog broja *Bunjevačkih i šokačkih novina* (1870. – 2020.), pokretača, izdavača i urednika **Ivana Antunovića**, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata pristupio je pripremi izložbe kojom bi se obilježio veliki jubilej ne samo ovih novina već novinstva Hrvata u Srbiji. Prvi broj *Bunjevačkih i šokačkih novina*, »od stranaka nezavisni« politički tjednik, pojavio se 19. ožujka 1870. godine u Kalači. Tako je 150 godina kasnije, na dan rođenja narodnog preporoditelja Ivana Antunovića, ujedno praznika hrvatske zajednice u Srbiji, u Monoštoru otvorena izložba *Bunjevačke i šokačke novine (1870. – 2020.)* na kojoj je na dvadeset panoa predstavljen sadržaj i značaj ovih novina. Suorganizatori izložbe su NIU Hrvatska riječ i Hrvatsko nacionalno vijeće koji se time uključuju u projekt *Godine novog preporoda*.

Izložbu prati istoimeni katalog, autorice (i izložbe) **Katarine Čeliković**, nakladnika ZKVH-a, koji kroz 24 stranice slijedi sadržaj izložbe i na vrlo ilustrativan način predstavlja *Bunjevačke i šokačke novine* i *Bunjevačku i šokačku vilu* kao kulturni prilog novinama, a potom i kao samostalnu publikaciju. Tako se u katalogu prati povijesni kontekst pokretanja ovih novina, njihova recepcija među bunjevačkom elitom, ali i pukom, te Antunovićevi pozivi na pretplatu, odnosno na narodni preporod. Katalog predstavlja novinske rubrike, tematiku lista, nadometke (prilog nazvan *Nadometak*, kasnije *Bunjevačka i šokačka vila*), književni sadržaj, jezik Novina i *Vile*, toponime,

veze s Hrvatskom, suradnike, a prikazuju se i odjeci Novina tijekom povijesti. Autorica izložbe i kataloga je priredila tekst o povijesti novinstva Hrvata u Vojvodini (Srbiji) prema tekstovima **Tomislava Žigmanova** i **Maria Bare**.

Autorica izložbe i kataloga Katarina Čeliković u uvodnim riječima piše kako su *Bunjevačke i šokačke novine* Ivana Antunovića bile prekretnica u hrvatskom preporodu u Bačkoj, a osnovni im je cilj bio izgraditi nacionalnu svijest prosvjetom i kulturom te da su se, »suočene s brojnim problemima, s malim brojem čitatelja,

nedovoljno suradnika i manjkom novca, Novine i njihov urednik oduprijeli kulturnoj i jezičnoj asimilaciji u Ugarskoj i dali zamah generacijama koje su stasale u ovom preporoditeljskom krugu. Antunović je postao narodni vođa i prosvjetitelj, a Novine su temelj narodnog kulturnog i prosvjetiteljskog preporoda i formiranja političkog identiteta Hrvata u Bačkoj te njihove integracije u modernu hrvatsku naciju. Duga povijest novinstva i narodnog preporoda vrijednosti su na kojima Hrvati u Srbiji 2020. godine temelje svoj nacionalni ponos.

Vrijednosti 'Starog rodoljuba', Ivana Antunovića, aktualne su i danas. U godini novog preporoda, po uzoru na bogato povijesno naslijeđe i preporoditelja, hrabro ostvarujemo svoje kulturne i političke težnje. Doprinos tomu je i ova izložba.«

Grafički dizajn kataloga potpisuje mr. sc. **Darko Vuković**, a tiskan je u 1.000 primjeraka u tiskari *Simbol* u Petrovaradinu.

ZKVH

CroArt s gostima na salašu u Novom Žedniku

Devet slikara članova *CroArta* i njihovih gostiju (**Snežana Buljovčić**, **Cilika Dulić-Kasiba**, **Éva Horvát-Uzon**, **Sándor Kerekes**, **Rozalija Ilić**, **Kata Šetrov**, **Čedo Lišić**, **Marta Lišić**, **Maja Kovač** i **Josip Horvat**) bili su u subotu, 1. kolovoza, drugi put gosti kod obitelji **Anne** i **Csabe Faragó** na jednom od prvoizgrađenih i ujedno najstarijih salaša u Novom Žedniku.

Prvo gostovanje kod obitelji Faragó bilo je na početku rada udruge 2012. godine. Bio je to četvrti radni dan udruge *CroArt* u vrlo teškoj 2020. godini, zbog pandemije izazvane virusom covid-19. Dio radova nastalih tijekom »radnog dana« poklonjen je obitelji Faragó za zahvalu i nezaborav za podršku u radu *CroArta*.

»Održavanjem ovakvih slikarskih susreta, zahvaljujući gostoprimitstvu obitelji i pojedinaca koji cijene rad članova *CroArta*, rukovodstvo *CroArta* pokušava zadržati motivaciju i radnu atmosferu cjelokupnog članstva. Cilje u ovim teškim uvjetima brigazasvskog člana, očuvati zajedništvo, međusobno uvažavanje članova udru-

ge na zajedničkom zadatku čuvanja i njegovanja kulturne baštine vojvođanskih Hrvata«, ističe predsjednik ove udruge Josip Horvat.

H. R.

Dužijanica u Đurđinu

Zahvalnost Bogu na svemu darovanom

 Marijana Dulić i Mario Horvacki

U nedjelju, 2. kolovoza, proslavljena je *Dužijanica* u Đurđinu u crkvi svetog Josipa Radnika. Svečano misno slavlje predvodio je vlč. **Željko Šipek**, uz mjesnog župnika vlč. **Dražena Dulića** i msgr. **Andriju Anišića**. Nositelji slavlja ovogodišnje *Dužijance* bili su bandaš **Mario Horvacki** i bandašica **Marijana Dulić**, uz malog bandaša **Denisa Orčića** i malu bandašicu **Mateu Dulić**. Uz nekolicinu mladih u narodnoj nošnji te gradskog bandaša i bandašicu *Dužijanica* je proslavljena u izmijenjenim okolnostima koje su utjecale na način slavljenja, ali je zahvalnost Bogu za dar novoga kruha ostala glavnim znakom i svrhom *Dužijance*.

Vlč. Željko Šipek u svojoj propovijedi istaknuo je vrijednost i značaj ljudskoga rada.

»Pouzdanje u Boga, u njegovo vodstvo i blagoslov treba biti naš temeljni stav. Ova *Dužijanica* koju je iznjedrila naša Katolička

crkva, te istu s ljubavlju i ovdje danas slavi, podsjeća nas kako je nekoć čovjek ovoga podneblja na početku svakoga rada upravo zazivao rosu blagoslova s neba te klečeći pored požnjevenoga snopa zahvaljivao Gospodinu za urod. Bez Božje volje i darežljivosti ništa ne može roditi. Svoje pouzdanje u Boga naši su preci svjedočili moleći zaštitu od munje, groma, leda, kuge, poplave«, istaknuo je vlč. Šipek.

Mladi u narodnim nošnjama prinosili su darove na oltar, a na koncu je župnik vlč. Dražen Dulić naglasio kako su on i župljani osobito zahvalni što su uspjele slaviti *Dužijancu* i kako je zahvalnost Bogu na svemu darovanom na prvome mjestu i u teškim vremenima.

K. D. Š.

U duhu zahvale

Pandemija koja je zahvatila cijeli svijet odrazila se na brojne manifestacije, kulturna, obrazovno-odgojna i druga događanja pa tako i na manifestacije *Dužijance 2020*. Ove godine *Dužijanca* će biti organizirana u skladu s mjerama koje su donijeli krizni stožeri za izvanredne situacije Republike Srbije i lokalne samouprave Grada Subotice.

Svi znamo, ili bar velika većina, da je *Dužijanca* prvenstveno zahvala Bogu za kruh svagdašnji. Ove godine, po riječima organizatora, Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* bit će održana upravo takva, duhovno-religiozna *Dužijanca*, onakva kakva je održana i svih prijašnjih 109 godina.

Sada kada imamo samo crkveni dio *Dužijance*, voljeli bismo imati i onaj manifestacijski dio, povorku, karuce, nošnju, šarolikost, mladost, simbole, tamburaše, igru... Kada nam je bilo dano, nismo baš znali uvijek cijeniti ni napor, niti rad ljudi koji su uložili trud u organizaciju, u pripremu nošnje, u pletenje vijenaca. Sve se to podrazumijevalo pod »normalnim«. Možda nas kao zajednicu ova godina potakne da svaku sljedeću *Dužijancu* gledamo drugim očima, da i sami damo svoj mali doprinos, bilo odjeveni u nošnju, bilo samo prisutni kao podrška drugima.

Dužijanca uz ograničenja

Vikend koji je pred nama trebao je cijeli biti u znaku proslave *Dužijance*. Bit će, ali s brojnim izmjenama. Bio je to povod za razgovor s direktorom UBH *Dužijanca* **Marinkom Piukovićem**. »Velika većina toga što je u organizaciji UBH *Dužijanca* je već i

Svečana večernja bit će održana 8. kolovoza (sutra), s početkom u 18 sati, u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske * U nedjelju, 9. kolovoza, u subotičkoj katedrali bit će euharistijsko slavlje zahvale, koje počinje u 10 sati * Ono što ne želimo i nećemo prekinuti je pravi smisao i ono što *Dužijanca* jeste, a to je zahvala Bogu

održano. Neke manifestacije su bile prilagođene danim okolnostima, neke otkazane, a neke su samo odgođene. Ono što često naglašavam jest činjenica da *Dužijanca* traje cijele godine, od 25. travnja pa do kraja kolovoza. I mimo toga vremena Udruga sudjeluje u drugim aktivnostima i pripremama za samu *Dužijancu*. Također, tu su i sadržaji koje organiziraju druge udruge, a koji pripadaju programu *Dužijance*. Primjerice, to su Katoličko društvo *Ivan Antunović*, HKC *Bunjevačko kolo*, HKPD *Matija Gubec* i seoske župe koje organiziraju svoje mjesne *Dužijance*«, kaže Piuković i pojašnjava kako su sve seoske *dužijance*, osim u Tavankutu i Mirgešu, održane s manjim izmjenama i uz određena ograničenja sukladno prema odredbama kriznih stožera Republike i Grada.

Središnja proslava

Kada je u pitanju središnja proslava *Dužijance 2020.*, po riječima Piukovića, sve ono što je duhovnog sadržaja bit će održano. Tako će svečana pjevana *Večernja* biti održana 8. kolovoza (sutra), s početkom u 18 sati, u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske kada će ovogodišnji bandaš **Josip Šarčević** i bandašica **Marijana Matković** donijeti na blagoslov ovogodišnju krunu. U nedjelju, 9. kolovoza, u subotičkoj katedrali bit će euharistijsko slavlje zahvale, koje počinje u 10 sati. U nošnji će biti seoski bandaši i bandašice, mali bandaš **Roko Vojnić** i mala bandašica **Marta Vukmanov Šimokov**, te veliki bandaš i bandašica.

»Ovih dana pitali su me pojedinci tko se može obući u nošnju, te i ovom prigodom kažem da nošnju može samoinicijativno obući tko god želi, što više bilo bi lijepo, ali organiziranog oblačenja nošnje, kao niti kulturno-umjetničkih društava neće biti. Jasno je da se svi vjernici u crkvi moraju pridržavati odredbi koje su donijeli katolički biskupi Srbije. Što znači obvezno nošenje maski i pridržavanje propisane distance«, pojašnjava Piuković.

Bez brojnih manifestacija

Ispraćaj i svečani blagoslov bandaša i bandašice iz župe sv. Roka, koja se smatra kolijevkom *Dužijance*, u program je uveden

1993. godine u spomen na svećenika **Blaška Rajića** koji je prvi uveo *Dužijancu* u Crkvu davne 1911. godine. Nakon 27 godina blagoslov i ispraćaj bandaša i bandašice će prvi puta izostati.

»Bilo je u povijesti održavanja *Dužijance* jako teških momenta. *Dužijanca* je, »preživjela« dva svjetska rata, a tome svjedoče pisani tragovi u arhivi Katoličkog divojačkog društva, gdje piše kako se i za vrijeme Drugog svjetskog rata *Dužijanca* održala u »strogo crkvenim okvirima«. To je jedna potvrda i ohrabrenje da ne posustanemo nego da moramo prihvatiti stanje onako kako jeste i biti svjesni da je 109 *dužijanci* održano bez obzira na okolnosti. I tada su se ljudi prilagođavali, pa tako danas moramo i mi kako bismo održali kontinuitet i u ovim vremenima, te tako proslavili i ovu 110. *Dužijancu*«, kaže Piuković.

Sve ostale manifestacije koje su kulturnog, tradicionalnog i turističkog sadržaja neće biti održane.

žito, pleli vijence s kojima smo planirali, kao i prijašnjih godina, ukasiti grad, karuce, dobro poznatu krunu *Dužijance*. S tim žitnim vijencima će sada biti ukrašena katedrala«, dodaje Piuković i objašnjava kako će nakon svečane *Večernje* predstavnici UBH *Dužijanca* neformalno odnijeti žitni vijenac na spomenik *Risaru* i bistu mons. Blaška Rajića, kako bi napravili poveznicu i s Gradom.

Također, bandaš i bandašica će u nedjelju posjetiti grob Blaška Rajića.

Kako se može i zaključiti, zbog već spomenute situacije na ovogodišnjoj *Dužijanci* neće biti niti uzvanika iz lokalne, pokrajinske ili državne vlasti, kao niti iz susjednih država nego se očekuje prisustvo čelnika hrvatske zajednice.

Dužijanca u Baji odgođena

Nakon središnje proslave planirana je i *Dužijanca u Baji* koja je trebala biti 22. i 23. kolovoza. »Posebno smo zahvalni što je Grad Baja *Dužijancu* uvrstio u svoja redovita kulturna događanja. I oni su bili prinuđeni manifestacije reducirati i kako za sada stoje stvari *Dužijanca u Baji* neće biti održana. Bar ne ove godine. Mi smo za ovu manifestaciju po natječaju Središnjeg državnog ureda dobili sredstva, koja ćemo u dogovoru s Državnim uredom prenamijeniti ili ostaviti za narednu godinu. Želja nam je svakako *Dužijancu u Baji* organizirati sljedeće godine u svom njenom bogatstvu koje je planirano za ovu. Želim naglasiti da je ova ideja koju smo ostvarili s Hrvatskom samoupravom grada Baje izuzetno prihvaćena sa svih strana. Naime, tražili smo pokroviteljstvo Vlade Hrvatske koja se prihvatila biti pokroviteljem, kao i Ministarstvo kulture Hrvatske, Ministarstvo vanjskih poslova Hrvatske i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske. U Hrvatskoj je ova manifestacija prihvaćena na najvišoj razini i zaista bismo voljeli da to i provedemo u djelo«, kaže Piuković.

Muke oko financija po starom

S obzirom na to da se UBH *Dužijanca* financira preko projekata, svake godine se bori s financijama. Sredstva se obično osiguravaju putem raznih natječaja, kako na lokalnoj, pokrajinskoj, republičkoj razini, tako i putem natječaja koje raspisuje Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

»To je otprilike polovica onoga što nam je potrebno kako bismo pokrili sve troškove. Primorani smo osigurati sredstva od sponzora i drugih donatora, a puno toga se radi i na dobrovoljnoj, odnosno volonterskoj osnovi. Ove godine sredstva koja su nam odobrena putem natječaja ćemo iskoristiti, jer, kako sam rekao, *Dužijanca* traje cijele godine i dio sredstava smo već iskoristili za redovite djelatnosti, ali i za manifestaciju koje su održane. Sredstva koja su osigurana bit će i utrošena onako kako su i planirana.«

Ako ste ovih dana prolazili kroz Suboticu, mogli ste vidjeti i nekoliko izloga ukrašenih u duhu *Dužijance*. Zanimljiv je podatak da je aranžiranje izloga u Subotici ove godine revijalnog karaktera, a ljudi su samoinicijativno ukrašavali izloge. Javljali su se i djelatnici pojedinih butika i trgovina da će i oni dati svoj doprinos ovogodišnjoj *Dužijanci*, aranžirajući svoj izlog u duhu tradicije.

Ž. Vukov

Književna večer, koja je u organizaciji KD *Ivan Antunović*, a koja je jučer (6. kolovoza) trebala biti održana je odgođena. Tamburaška večer, koja je predviđena za danas neće biti održana, kao niti predstavljanje bandaša i bandašice na gradskom trgu. Sutra, 8. kolovoza, neće biti održana Risarska, niti Folklor na večer. Neće biti povorke do katedrale, povorke kroz grad, niti predaje kruha gradonačelniku. Također neće biti održano niti *bandašicino kolo*. Sve ovo dogovoreno je na sastanku s gradonačelnikom Subotice **Bogdanom Labanom**, koji je održan 3. kolovoza, a na kom su nazočili predsjednik UBH *Dužijanca* mons. dr. **Andrija Anišić** i direktor ove udruge Marinko Piuković.

»Na sastanku je zaključeno da su prema odredbama koje su donijeli krizni stožer za izvanredne situacije Republike i Grada sve manifestacije zabranjene, pa tako i naše manifestacije koje podrazumijevaju događanja u središtu grada. Moram istaknuti spremnost gradonačelnika da se predaja kruha može obaviti i naknadno kada se za to steknu uvjeti. Ono što ne želimo i nećemo prekinuti je pravi smisao i ono što *Dužijanca* jeste, a to je zahvala Bogu. Kontinuitet duhovnog dijela *Dužijance* nećemo prekidati. Mi smo *Dužijancu* pripremali sve do prošloga tjedna kao da će je biti, doduše u manjem obliku i s određenim izmjenama. Tako su se prošloga tjedna mladi okupljali i čistili

1. – 7. kolovoza

1. kolovoza 1899. – Neven javlja da je **Vranje Sudarević** postao doktorom medicine i naglašava: »Imademo, hvala Bogu, u lipom broju boriocah medju prokatorima, zvaničnicima, zanatlijama i trgovcima, ali na ličičkom polju Dr. Vranje je jedini bunjevački doktor. Sada kad znamo, da je ličičko zvanje najsposobnije za rodoljubivi rad, a najnezavisnije od svih drugih stanja i zvanja.«

1. kolovoza 1904. – Neven javlja da je 2. srpnja 1904. u Dudovoj

šumi održana zabava bunjevačkih sveučilištara (studenata).

1. kolovoza 1929. – Neven objavljuje da sva hrvatska kulturno-prosvjetna društva priređuju 8. kolovoza u crkvi sv. Terezije svetu misu za pokoj duše **Stjepana Radića**.

2. kolovoza 1939. – Hrvatski dnevnik javlja da je u nedjelju, 30. srpnja 1939., u Tavankutu održano tradicionalno proštenje sv. Ane, zaštitnice kršćanske obitelji.

2. kolovoza 1991. – Subotičke novine javljaju da je prema scenariju **Ane Pešut** i **Grge Bačlije** iz KUD-a *Bunjevačko kolo* u subotu, 27. srpnja, na gradskom trgu održana priredba u okviru završne manifestacije *Dužijanca 91*.

3. kolovoza 1920. – Neven objavljuje da je 2. kolovoza bilo proštenje u Tavankutu kod kapele sv. Ane. Misu je održao tavankutski župnik **Antun Berger**. Tijekom mise narod je pjevao pobožne pjesme pod rukovodstvom kantora **Vinka Romića**. Poslije mise, održan je zbor *Narodnog udruženja*. Zbor je otvorio predsjednik zbora **Josip Vuković Đido**. Zatim je predao riječ **Blašku Rajiću**, kerskom župniku i zastupniku. Poslije nje ga je govorio **Stipan Vojnić Tunić**, odvjetnik i zastupnik. Zbor je donio sljedeće rezolucije: »1. Tražimo da subotičke zemlje za diljenje dobije naša sirotinja, a ne da ove zemlje dobiju stranci, a naša sirotinja da ide u svijt; 2. tražimo da troškove agrarne reforme snašuju ratni milijunaši«.

3. kolovoza 1939. – Hrvatski dnevnik donosi članak *Položaj bunjevačko-šokačkih Hrvata*, u kom između ostalog piše: »U subotičkoj gradskoj kući ima mnogo činovnika, koji su bunjevački Hrvati, ali ne smiju napisati, da su Hrvati, jer ih čekaju teške posljedice. Kad su neki to ipak napisali, morali su ponovno drukčije naznačiti svoju narodnost, jer podpredsjednik subotičke općine Miladinović ne priznaje Bunjevce Hrvatima. Nedavno su dva seljaka, Mate Vujević i Luka Kujundžić, tražili uvjerenje o narodnosti. Oni su pred svjedocima izjavili, da su Hrvati, ali Miladinović, zamjenik komesara Lipozenčića, nije htio potpisati ispravu s motivacijom, da Bunjevci nisu Hrvati, pa su morali čekati povratak komesara Lipozenčića«.

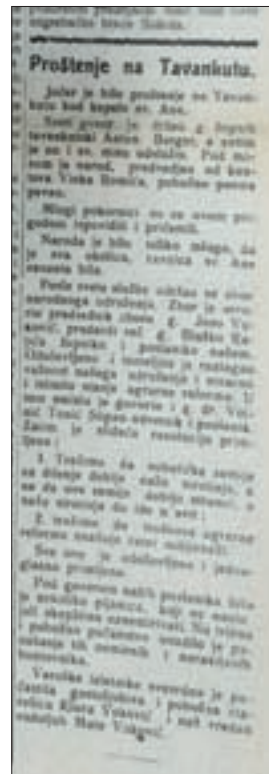
4. kolovoza 1917. – Hrvatska njiva piše da su dvije kavane u Subotici pretplaćene na *Obzor*, a da je subotička filijala Hrvatske zemaljske banke pretplaćena na više hrvatskih novina.

4. kolovoza 1939. – Subotičke novine javljaju da izlazi iz tiska knjiga *Bunjevačkih narodnih pjesama Ive Prčića*.

4. kolovoza 1939. – Subotičke novine javljaju da je **Aleksa Kokić** u srijedu 3. kolovoza ujutro krenuo na studijsko putovanje u Slovačku »radi što boljeg upoznavanja slovačkog jezika i slovačke literature«. Gostovat će u franjevačkom samostanu u Bratislavi.

5. kolovoza 1936. – Neven javlja da je Josip Vuković Đido predstavnik **Mačerkove** stranke održao u nedjelju, 2. kolovoza, 12 zborova. Prije podne govorio je u Tavankutu, Đurđinu, Maloj Bosni, Žedniku i Bikovu, a poslije podne na Klisi, Verušiću, Šupljaku i u samoj Subotici (u III., IV i V. krugu).

7. kolovoza 1936. – Smotra javlja da je Francuska akademija odlikovala **Petra Pekića** za njegov znanstveni rad ordenom Palme.

Marina Vujčić: *Pedeset cigareta za Elenu*, Laguna, 2020.

Nevidljivi kotači vremena za vidljive promjene

Marina Vujčić rođena je 1966. u Trogiru. Hrvatski jezik i jugoslavenske književnosti diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Objavljeni su joj romani *Tuđi život* (2010.), *A onda je Božo krenuo ispočetka* (2014.), *Mogla sam to biti ja* (2015.), *Susjed* (2015.), *Otpusno pismo* (u koautorstvu s **Ivicom Ivaniševićem**, 2016.), *Pitanje anatomije* (2017.) i *Pedeset cigareta za Elenu* (2019.). Objavila je i knjigu drama *Umri ženski* (2014.). Živi i radi u Zagrebu, kolumnistica je časopisa *Cosmopolitan*. Dobitnica je nekoliko priznatih hrvatskih književnih nagrada za svoje romane i dramsko djelo.

Najnoviji roman **Marine Vujčić** *Pedeset cigareta za Elenu*, objavljen je u nakladi *Frakture* 2019., a u Srbiji ga je objavila *Laguna* 2020. bez prijevoda, odnosno na hrvatskom jeziku. U svojevrsnom proslavu romana Marine Vujčić otisnut je sljedeći citat mađarskoga pisca **Sándora Márai**a: »Ponekad doista čujem vrijeme, poput velikog mehanizma s golemim sjajnim kotačima i glatkim, kao nauljenim polugama, koji se polako klata i okreće, brundajući ravnomjerno, koji nešto melje ili proizvodi, troši gorivo i izbacuje u svijet gotove proizvode, te posebnim prijenosima pokreće druge strojeve, ljude, dane, mjeseci i zvijezde« (Sándor Márai, *Četiri godišnja doba*).

Vrijeme od početka do kraja romana ostaje glavnim mjerilom svega i sućem ljudskih sudbina. Radnja romana prati živote četvero ljudi u okviru jednoga dana, 15. svibnja 2015. Ovaj interesantan postupak svakako nije usamljen u svijetu književnosti, a najpoznatiji primjer ovoga postupka nalazimo u romanu *Ulysses* **Jamesa Joyce**a čija radnja se događa 16. lipnja. Ovaj datum postaje najpoznatiji datum svjetske književnosti i danas se obilježava u svijetu, a osobito u Dublinu, mjestu radnje romana. Ova fascinacija vremenom nije zaobišla ni Marinu Vujčić, čiji glavni protagonist Oliver Radman odlučuje konzumirati pedeset cigareta za svoju tragično preminulu sestru blizanku Elenu na svoj (a trebao je biti njihov) pedeseti rođendan, 15. 5. 2015. Oliver odlučuje toga dana ne spavati i počinje s prvom cigaretom u 00:00, »nema umora koji bi ga spriječio da budan dočeka taj obli red među znamenkama«. Ovaj knjigovođa opsjednut je brojkama i njima je posvetio život. Njegov život pretvorio se u beznačajnu rutinu, smjenjivanje dana i noći, datuma, brojki na digitalnim satovima. U svojim sjećanjima idealizira sestru Elenu, razmišljajući što bi sve ona učinila drugačije nego on – stavljajući sebe uvijek u položaj inferiornosti. Nakon njezine smrti odlučuje zadržati jedinu njezinu lošu naviku – cigarete. Oliver polazi u svoju najprije poslijeponoćnu šetnju, ne sluteći kako tijekom 24 sata može utjecati na živote drugih ljudi. Naizgled slučajni susreti zadobijaju sudbinski značaj za živote troje ljudi: majku maloljetne djece Magdalenu koju toga istoga dana čeka svjedočenje na sudu za muža kriminalca, za mladoga i izgubljenoga novinara Viktora i depresivnu mladu ženu Gretu.

Svaki od ovih života na točno određenom mjestu u točno očitano vrijeme ukršta se sa životom Olivera Radmana. Na mjestu ukrštanja nastaju nove priče, tj. njihove stare priče odjednom dobivaju zaokret. Za Olivera se tijekom 24 sata »naknadnoga bdijenja za Elenu« ništa neće promijeniti, on će nastaviti slijediti smjenu brojeva i čekati s cigaretom 00:00, »treptaj vremenskog ništa«.

Magdalena, Viktor i Greta – izgleda li nam sve strašnije nego što jest u noćnoj tmini ili je to obrazac usvojen u djetinjstvu? Uz urođeni strah od nepoznatog tu su i bajke u kojima se noću ništa lijepoga ne događa. Životi likova ovoga romana po danu se doimaju još težima nego noću, njihove noćne more i sablasti na dnevnome svjetlu zadobijaju jasne oblike, imena, mjesta i datume. Prateći njihove priče tijekom jednoga dana, zastajući i pogledajući s njima na sat, slušajući kotače vremena kako se osjetno pomiču za njih postajemo svjesni značaja svake minute svojih života. Marina Vujčić svojim pripovjedačkim umijećem potiče nas na izoštravanje osjetila za osjećanje prolaska vremena: sat po sat, skupa s njezinim likovima proživljavamo sve ono što vrijeme ostavlja za sobom – produkte i nusprodukte vremena. Ovaj roman Marine Vujčić poziva na propitivanje uporabe vremena i nastoji svojim likovima, pa i nama čitateljima, osvijestiti jednu misao, »moraš prigriliti život«, ma koliko na prvu ustuknemo pred ovom zapovjedno intoniranim mišlju.

K. Dulić Ševčić

Zahvala za rod pšenice – kruh svagdanji u Monoštoru

Snaga zahvalnosti

U nedjelju, 2. kolovoza, u crkvi svetih Petra i Pavla u Monoštoru vjernici su skupa sa svojim župnikom vlč. **Goranom Vilovim** zahvalili Bogu na plodovima zemlje, a osobito na ovogodišnjem rodu pšenice, od kojega se dobija brašno, te kruh na našim stolovima. Štoviše, kako je rekao vlč. Vilov, od nje dobijamo kruh za oltar na kojem se isti preobražava u Tijelo Kristovo.

Ovom prigodom na osobit način vjernici su zahvalili za sve darovano, a na razmišljanje ih je potaknuo župnik rekavši: »Zahvaljujemo Bogu na Suncu i na kiši, zahvaljujemo na vrijednim rukama zemljoradnika i domaćica koji su sa svoje strane učinili sve što su mogli. Oni su posijali zrna, a Bog je dao da raste. Zahvaljujemo Bogu što nas je čuvao od nesreće, od leda, te nam je dao bogati žetveni plod. Jesmo li zahvalni? Trebamo li biti zahvalni baš svakog dana?

Postavimo sebi ovo pitanje: treba li nam sunce svakoga dana, treba li nam kiša, treba li nam kruh i voda, siguran dom, naši voljeni? Zar nam zaista trebaju svakoga dana? Odgovor je više nego jasan«.

Župnik je također podsjetio da zahvalnost ide prema Bogu svakoga dana, jer svaki dan primamo od njegove dobrote, te je istaknuo da onaj koji je zahvalan dobit će još više onoga na čemu zahvaljuje, a onaj koji je nezahvalan za ono što ima izgubit

će i to. Po njegovim riječima, ista logika vlada i u svijetu ljudi: volimo kad netko primijeti naš trud i naša djela pa nam se zahvali iako ne radimo to radi hvale. Međutim, ako netko konstantno ne primjećuje dobro što činimo niti nam se zahvaljuje, odustajemo ubrzo od te osobe i okružujemo sebe onima koji će nas cijeniti kao osobu i naš rad. »Mi se ljudi radujemo zahvalnosti. Zar ne bi trebalo istom logikom da i mi budemo zahvalni Bogu? Jesmo li se pitali odakle mi na Zemlji? Zar nas Bog nije stvorio? Dobro se osjećamo što postojimo, ali nismo morali postojati. Netko nas je uveo u ovaj život, postavio na Zemlju i poziva nas na vječni život. Bog je to učinio iz ljubavi! Zato jer svaki dan imamo priliku živjeti, zahvalimo Bogu na daru života i na svemu što u njemu imamo, a primili smo zaista puno«, rekao je vlč. Vilov.

Također, podsjetio je okupljene da je čovjek kruna Božjega stvaranja, da je okružen ljubavlju gdje god da se okrene i kada bi čovjek pokušao biti zahvalan, otkrio bi silnu Božju ljubav. Vrativši se na evanđelje, vlč. Vilov podsjetio je Monoštorce da se Isus, prije nego li je umnožio hranu, zahvalio Ocu nebeskome. Bio je zbog toga nagrađen i ono za što je zahvaljivao se umnožilo. To je snaga zahvalnosti!

Ž. V.

Zavjetni dan u Sotu

Božje kraljevstvo ispred svega

Blagdan sv. Ane je za vjernike Sota zavjetni dan, te ga svake godine svečano obilježje. Pokraj Sotskoga jezera, daleko od puta, vjernici su prije više od sto godina podigli zavjetnu kapelu sv. Ani. Mještani pričaju da su vremenske nepogode nekoliko godina uzastopno uništavale njihove usjeve, te su s tadašnjim župnikom odlučili zavjetovati se sv. Ani. Njoj u čast su **Stjepan i Ilka Njilica** davne 1918. godine sagradili kapelicu, koja i danas stoji na istom mjestu. Svake godine služili su misu u crkvi, a onda traktorima odlazili do kapele i tamo se molili i pjevali. Prije pet godina pored kapelice je podignut ljetnikovac, pa se od tada misa služi tamo. Tako je bilo i ove godine na zavjetni dan, 26. srpnja.

Svetu misu služio je župnik vlč. **Nikica Bošnjaković**. On je u svojoj propovijedi posebno naglasio vrijednost Božjega kraljevstva, osvrćući se na naviješteno evanđelje u kojem se njegova vrijednost uspoređuje s pronađenim blagom ili dragocjenim bi-

serom. Kazao je da zbog Božjega kraljevstva vrijedi sve ostaviti, »jer nikako nam ne smije biti važnije materijalno. Kao vjernici, kršćani, moramo živjeti za njega već ovdje na zemlji. Isus želi da mu se više približimo, da mu više vjerujemo. Posebno to traži kada dopusti da nam se dogode neke nevolje. On želi da smo mu uvijek blizu. Želi dušu koja se trudi, ali stalno misli na Nebesko kraljevstvo«, rekao je vlč. Bošnjaković.

Propovijed je zaključio porukom da je mudar čovjek onaj koji od Boga traži mudrost u vršenju Njegove volje, kao što je učinio Salomon, jer je u ovom životu sve nesigurno i prolazno.

Nakon svete mise u ljetnikovcu je poslužena večera za okupljene, koju su pripravili sotski zemljoradnici u znak zahvalnosti sv. Ani za dobru žetvu, a vrijedne domaćice su donijele kolače. Stoga su se svi zadržali nakon mise na večeri i druženju u prirodi, poštujući propisane mjere zaštite.

Ana Hodak

U susret blagdanima

- 10. kolovoza – Lovro đakon
- 11. kolovoza – Klara, Jasna
- 15. kolovoza – Uznesenje BDM – Velika Gospa
- 18. kolovoza – Jelena Križarica
- 20. kolovoza – Stjepan kralj
- 22. kolovoza – BDM Kraljica
- 23. kolovoza – Ruža Limska
- 24. kolovoza – Bartol

Slavlja na Bunariću

Marijansko svetište Bunarić svakodnevno je otvoreno, a lik Majke Božje je trajno u svetištu. Svatko tko želi doći pomoliti se, biti u tišini i miru, ima mogućnost boravka u ovome svetištu. Svaki organizirani grupni posjet pojedinih župa treba prethodno dogovoriti s rektorom svetišta.

- 15. kolovoza – Velika Gospa – sveta misa je u 18 sati
- 22. kolovoza – Blažena Djevica Marija Kraljica – sveta misa je u 18 sati *Trodnevica*
- 27. kolovoza – klanjanje – u 19 sati
- 28. kolovoza – pobožnost Križnoga puta – u 19 sati
- 29. kolovoza – bdijenje sa svijećama – u 19 sati
- 30. kolovoza – 6.30 sati – dvojezična sveta misa

8 sati – biskupska misa na mađarskom jeziku

10 sati – biskupska misa na hrvatskom jeziku

16 sati – Sveta misa za bolesnike i djelatnike Caritasa

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Vjera nas oslobađa straha

Među brojnim Isusovim čudima posebno je upečatljivo ono kada se u oluji Isus pojavljuje pred svojim učenicima hodajući po moru (usp. Mt 14,22-33). Ovo čudo možemo uzeti kao školu vjere.

Hod po moru

Nakon što je nahranio mnoštvo, o čemu smo slušali prošle nedjelje, Isus je zapovjedio učenicima da se prebace lađom na drugu obalu, a on odlazi na goru pomoliti se. Na taj način pripravlja okolnosti kako bi im pružio važnu lekciju vjere. Oni na sred mora doživljavaju nevrijeme, prijeti im opasnost da će valovi potopiti lađu. Naravno, u velikom su strahu za svoj život. Iako ih je otpravio same, Isus ih u opasnosti ne ostavlja nego dolazi da im pomogne. Mnogi tumači Svetog pisma u ovome događaju prepoznaju sliku Crkve koja plovi kroz ovaj svijet prema vječnosti, šibana valovima vremena.

Isus se pojavljuje neočekivano, na posve neobičan način, dolazi hodajući po moru. To izaziva još veći strah kod učenika, jer oni misle da je utvara. No nakon što je progovorio: »Hrabro samo! Ja sam! Ne bojte se!« (Mt 14,27), oni ga prepoznaju. Ipak, evanđelist Matej stavlja Petra u prvi plan, te nas na njegovom primjeru poučava onome što je najvažnije u našem odnosu s Kristom. Naime, Petar želi biti sasvim siguran da je pred njim njegov Učitelj, te traži potvrdu: »Gospodine, ako si ti, zapovjedi mi da dođem k tebi po vodi!« (Mt 14,28). Manjkavost Petrove vjere vidi se već u tome što traži da Gospodin potvrdi da je to uistinu on. No, dolazi još snažnije do izražaja u sljedećim trenucima. Kada Isus pristane na Petrov zahtjev i zapovjedi mu da po vodi dođe do njega, Petar kreće, ali ubrzo počinje tonuti. Isus ga prekora: »Malovjerni, zašto si posumnjao?« (Mt 14,31). Tako Petar postaje primjer manjkave vjere u Isusovoj školi. Ne može se reći da Petar ne vjeruje, jer on Isusa naziva Gospodinom. No, njegova vjera je manjkava i posustaje u trenutku straha. Dok je Petar imao povjerenje u Gospodina, išao je sigurno prema njemu. Kada je svoj pogled s Isusa spustio na pobješnjelo more, počeo je tonuti. U tom trenutku zavapio je: »Gospodine, spasi me!« (Mt 14,30). Naravno, Isus ga je spasio, ali uz prijekor, čime je jasno dao do znanja zbog čega je Petar umalo potonuo. I ostali učenici su se uplašili zbog nedostatka vjere. A kada Isus ulazi u lađu, vjetar se smiru-

je. Učenici mu se klanjaju, potaknuti teškom lekcijom koju su upravo iskusili, te ga priznaju Sinom Božjim.

Kakav sam vjernik?

Lađa šibana valovima u kojoj se nalaze Isusovi učenici slika je svakoga ljudskoga života. Nema čovjeka kojega nisu pogodile neke oluje, koji se nije osjećao ugroženo zbog različitih nepovoljnih okolnosti. Pa i sada se mnogi nalaze u vrtlogu neizvjesnosti, jer je pandemija koja je zahvatila cijeli svijet povukla za sobom razne vrste kriza. Nekima je ozbiljno ugroženo zdravlje, nekima radno mjesto, zavladao je globalni strah za egzistenciju. Mnogi se pitaju gdje je Bog u ovako teškim vremenima. Vjera nam govori da je tu. Bog je uvijek uz svoj narod, kao što nam Stari zavjet svjedoči da je uvijek bio uz Izraelce, u svim vremenima patnje i stradanja, kao što je Isus uz svoje učenike u vrijeme oluje. Bog svoje nikada ne napušta. On uvijek govori: »Hrabro samo! Ja sam! Ne bojte se!«

Mi često postupamo kao Petar, tražimo dokaze njegove prisutnosti. Nije da baš ne vjerujemo u njega, ali nemamo povjerenja. Petar je potonuo kada je dopustio da strah nadvlada povjerenje. To se dešava i nama. Kada izgubimo povjerenje u Boga, počnemo tonuti u očaj, jer se sami ne znamo spasiti iz oluje života. A zašto nam je tako teško imati povjerenja u Boga?

Nestrpljivi smo. Molimo samo tražeći da nam Bog ispuni ono što smo zamislili ili što mislimo da bi trebalo biti. Nismo spremni čekati, a posebno nismo spremni za rješenja drugačija od onih koja smo zamislili. Može li se odnos prema Bogu kao prema čarobnjaku smatrati vjerom? Ne, to nije vjera. Vjera je odnos povjerenja, odnos potpunog predanja u njegove ruke. Ako mu vjerujemo, spremni smo prihvatiti i čekanje i drugačiji rasplet od očekivanog, jer znamo da je Bog uz nas i da čini ono što je najbolje iz perspektive vječnosti. Možda neće utišati svaku oluju, ali će nam dati snage da je prebrodimo. Onaj tko uistinu vjeruje nije obuzet paničnim strahom za sutra. Strah je naravni osjećaj, prisutan u svakom čovjeku, ali vjernik ne dopušta strahu da njime ovlada, jer u Božje ruke stavlja sve ono što ga plaši. Stoga u ovo vrijeme kada se svi bojimo, stavljammo svoje strahove u Božje ruke s vjerom i pouzdanjem u njega.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
PLANDIŠTE	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Melisa Gadžur – učenica generacije Osnovne škole *Matija Gubec* u Tavankutu

Nastavljam tamo gdje sam stala

na brojnim natjecanjima, kako je sama rekla uglavnom na onima koji su vezani za jezik.

»Sudjelovala sam na natjecanju iz Hrvatskog jezika i jezične kulture u sedmom razredu, a s obzirom na situaciju s pandemijom covid-19, u osmom razredu nismo ni imali natjecanja. Tada sam na okružnom natjecanju osvojila 3., a na republičkom 2. mjesto. Osim iz hrvatskog, sudjelovala sam i na natjecanju iz Srpskog kao nematerinjeg jezika i osvojila 1. mjesto na okružnoj razini, te se samim time plasirala na pokrajinsko natjecanje«, kaže Melisa.

Uz rad idu i druženja i prijateljstva

Svoje osnovnoškolsko obrazovanje Melisa će pamti po prijateljstvu, kako onome iz razreda tako i po prijateljstvu s učenicima iz drugih država, s obzirom na to da je svake godine bila aktivna i u projektu škole *Bogatstvo različitosti*, na kom je ujedno i osvajala dobre rezultate i dobivala nagrade. Kako je Melisa istaknula, osobito je voljela biti domaćin gostima, vršnjacima iz drugih mjesta kojima je pokazivala svoje mjesto, njegove znamenitosti i ono po čemu je Tavankut poseban.

Osim toga, kako je naša sugovornica rekla, osnovnu školu će pamti i po brojnim priredbama i događanjima, te po tome što je uvijek bila voditeljica programa, pa je imala »drugačiji pogled« na sve. Godinama je sudjelovala i na Smotri recitatora, te je prošle godine osvojila nagradu – put u Osijek, no nažalost nije tada mogla putovati, ali se sjeća da je uvijek s radošću išla na ova natjecanja.

Uz školu i učenje Melisa je aktivna i u Hrvatskom kulturno-prosvjetnom društvu *Matija Gubec* u Tavankutu, te je članica folklornog odjela.

»U folkloru sam aktivna već devet godina i to je ono što me privlači. Jasno je da je pored tradicije, igre i plesa veliku ulogu u mojoj ustrajnosti u folkloru imalo društvo, koje je, ako tako smijem reći, sastavni dio folkloru. Volim naša druženja, zabave, i ono što mi je osobito drago jest da se svi lijepo slažemo i družimo. Koreograf nam je **Darko Prčić**, te i s njim imamo dobru suradnju«, priča Melisa i dodaje kako je osim folkloru aktivna bila i rado se odazvala na filmske radionice koje su prijašnjih godina bile organizirane u ovome mjestu, a osobito joj je bilo drago što je imala priliku učiti i raditi s redateljem **Brankom Ištvančićem**.

»To je bilo zanimljivo iskustvo, osobito kada smo snimali razne dokumentarce. Svakako jedan drugačiji pogled na filmove i snimanje uopće. Osim po snimanju i glumi, ove radionice pamtim i po druženju, te sklapanju novih prijateljstava; drago mi je što sam bila i dio toga«, kaže Melisa.

Cjelovita nastava na hrvatskom jeziku odvija se i u OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu, a kako nalaže dugogodišnja tradicija i ovdje, kao i u svim školama, bira se učenik/ca generacije. Na ponos hrvatskoj zajednici još jedna učenica generacije je nastavu pohađala i završila na hrvatskom jeziku, a to je **Melisa Gadžur**.

Melisa je drugo dijete u obitelji **Sevlete** i **Mirka** Gadžura, a ima i stariju sestru **Marijanu**, koji su ponosni na njen uspjeh.

I u srednjoj školi na hrvatskom jeziku

Kada su roditelji upisivali Melisu u osnovnu školu, odlučili su da pohađa cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku, a Melisa je tim koracima i nastavila upisavši se u srednju školu na hrvatskom jeziku.

»Kod upisa u prvi razred osnovne škole roditelji su inzistirali upisati me u hrvatski odjel. Drago mi je što sam imala priliku pohađati nastavu na hrvatskom jeziku i što ću je pohađati i dalje. Upisala sam ono što sam i željela, Gimnaziju *Svetozar Marković* u Subotici, naravno na hrvatskom jeziku, odnosno opći smjer«, kaže Melisa.

Do učenika generacije treba i doći, a to se postiže marljivim radom. Tako je i Melisa sve godine vrijedno radila, te sudjelovala

Sigurnim koracima u život

Slobodno vrijeme Melisa provodi s prijateljima ili pomaže roditeljima oko poljoprivrednih poslova, a za život na selu kaže:

»Po meni, život na selu općenito, ali osobito za mlade, je bolji i lakši. Osim u školi, puno toga možemo naučiti i kada su u pitanju drugi poslovi u domu ili izvan njega, a koji su potrebni za kasniji život«, kaže Melisa Gadžur.

Pred našom mladom sugovornicom je novi korak u obrazovanju, ali i u životu uopće. Iako će svakoga dana putovati do Subotice, Melisa vjeruje kako će joj ostati dovoljno vremena za učenje i sve druge obveze.

Zavirili smo i malo u budućnost, a Melisa nam je rekla kako je pred njom sada četiri godine srednje škole, a onda će vidjeti, no jednoga dana voljela bi biti profesorica hrvatskog jezika. Nadamo se da će u tome uspjeti i da će jednoga dana, možda baš u svojoj školi predavati ovaj predmet.

Ž.V.

Bogatstvo različitosti

Međunarodni likovno-literarno-novinski natječaj *Bogatstvo različitosti* projekt je OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta kojim se potiče djecu osnovnoškolskoga uzrasta na promišljanje o vrijednostima kulturne raznolikosti i važnosti uvažavanja drugačijega, ističući one najplemenitije pobude i ljudske vrijednosti. Natječaj je pokrenut 2013. godine kao odjek istoimenoga projekta Vlade AP Vojvodine u koji je bilo uključeno i tavankutsko Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec*, a kojim su se promovirale vrijednosti multikulturalnosti u Vojvodini i Podunavlju kroz prizmu turizma.

U dosadašnjih pet održanih natječaja sudjelovali su učenici iz Bosne i Hercegovine, Mađarske, Makedonije, Njemačke, Rumunjske, Hrvatske i Srbije, a svojim su radovima odgovorili na razne zadane teme. Jedan od ciljeva natječaja je i okupljanje autora najuspjelijih radova koji se tijekom višednevnoga boravka u Tavankutu imaju prilike upoznati, družiti, zabavljati i učiti kroz razne zabavne i poučne radionice. Tako nastaju vrijedna iskustva i razvijaju se prijateljstva koja ostaju kao trajna i neizbrisiva vrijednost svim sudionicima.

RECEPT NA TACNI

Mafini s aronijom

Ovih dana sam dobila dostavu aronija s Fruške gore. Jedva sam dočekala da stignu i tek tada zaključila da ih prije toga nisam probala. Ne znam jesam li očekivala da budu sličnije borovnicama ili bar malo sočnije i prilično sam se iznenadila njihovim okusom. Ni malo ne slade, onako su zategnute i prilično opore. Prvo što sam uradila je da sam ih ubacila u sokovnik, a onda sam poželjela napraviti neku poslasticu s njima. I eto ih tako u najdivnijim mafinima s aronijom.

Potrebno: 100 g mljevenih oraha / 180 g zobenih pahuljica / 1½ žličica praška za pecivo / ½ žličice soda bikarbone / 1 ravna žlica kurkume / ½ žličice cimeta / prstohvat soli / 160 ml jogurta / 80 ml maslinovog ulja / 3 jaja / 2 zrele banane / 2 žlice meda / 1 šaka bobica aronije. Za posip: 30 g zobenih pahuljica / 2 žlice maslinovog ulja / 1 žlica meda.

Postupak: U blenderu samljeti zobene pahuljice, pa pomiješati suhe sastojke. Pjenasto umutiti jaja, pa im dodati ostale mokre sastojke i izgnječenu bananu. Pomiješati mokre i suhe sastojke, a u manjoj zdjelici pomiješati sastojke za posip. U kalup za mafin sipati žlicu nadjeva za mafine, staviti nekoliko bobica aronije i žličicu posipa. Mafine peći 20 minuta u prethodno zagrijanoj pećnici na 180 stupnjeva Celzija. Dobar tek!

Gorana Koporan

Stari pogled na Korzo

Potvrda koliko se mijenja izgled čitave ulice promjenom tek jednog-dva objekta vidi se na fotografiji starijoj od stoljeća, nastaloj pouzdano prije 1913. godine, kada su na lokaciji starih prizemnih kuća podignute dvije zgrade kojima svjedočimo i danas. Na fotografiji je prikazan Korzo (tada Kossuth utcza), tj. jedan dio, bliži centralnom gradskom trgu, u vrijeme dok su se u sredini ove elitne ulice nalazile stare, već trošne kuće, okružene nizom novih katnih palača, i s jedne i s druge strane ulice. Nove palače u ovoj, oduvijek važnoj gradskoj trasi, podignute su krajem devetnaestog i početkom dvadesetog stoljeća. I u prizemnim kućama iz ranijeg vremena bile su trgovine, kao što se vidi na fotografiji.

Stara kuća u Kossuthovoj ulici bila je u vlasništvu imućnog i poznatog Subotičanina **Luke Vojnića** (*Gradotvorci I.*, autori **Gordana Prčić-Vujnović, Viktorija Aladžić i Mirko Grlica**). Nije poznato kada je porušena. Sljedeći vlasnik placa postalo je *Subotičko građevinsko d. d.*, osnovano 1911. godine, u čijim su se upravnim tijelima nalazili poznati poduzetnici tog vremena. Dozvola za izgradnju trokatnog hotela i najamne palače na ovom elitnom mjestu zatražena je 1912. godine, no i pored završenih projekata taj plan nije realiziran zbog financijskih poteškoća. Izgrađena su dva identična građevinska bloka, formirana kao slika u zrcalu, koje dijeli ulaz u dvorište (pasaž), zbog čega su prozvani blizancima. Krajem dvadesetog stoljeća jedno od ta dva zdanja nadograđeno je katom i potkrovljem, pa se izgled prvotne kreacije promijenio, ali je dugo korišten naziv – Blizanci – opstao.

Starčevci u Zagrebu

U prvoj polovici 20. stoljeća, osim u Pančevu i Beogradu, pojedine obitelji iz Starčeva počinju gravitirati i današnjoj hrvatskoj prijestolnici. Najprije su tamo odlazili obrtnici i imućniji mještani koji nisu željeli nastaviti baviti se zemljoradnjom već su se zanimali za trgovinu i uslužne djelatnosti. Unatoč tome što je u selu postojao priličan broj obrta i majstora koji su bili vrsni kovači, kolari, mesari, mnogi među njima su svoju perspektivu ipak vidjeli u većim centrima i gradskim sredinama. Upravo su takav životni put odabrala braća **Kalić** čiji su preci desetljećima bili ratari i graničari poput većine svojih sunarodnjaka s juga Banata.

Kalići su u Starčevo naseljavani u doba Vojne krajine potkraj 18. i sredinom 19. stoljeća. Njihov je zavičaj bio u okolici Slunja i Cetingrada. Potomak dijela ovoga roda prispjelog u Banat u prvom valu kolonizacije bio je **Nikola Kalić**, sin **Stipana** i **Tereze**, rođene **Veljača**. Bio je oženjen **Marijom Korbom**, kćeri **Josipa** i **Marije**, rođene **Dejanović**. Tijekom braka oni su izrodili devetero djece od kojih su starost uspjeli dočekati **Josip**, **Mavro**, **Nikola**, **Ana** i **Blaž**. Najstariji je Josip bio oženjen **Sofijom Rajković**, koja mu je podarila sinove **Pavla** i **Matiju**. On je bio činovnik Austro-Ugarske, tako da se sa svojom obitelji nastanio u Budimpešti. Osobito zanimljiva crtica iz Josipovog života je da je 1935. godine promijenio svoje prezime u **Környei**. Njegov je sin Matija nastavio život u Mađarskoj, dok se Pavle iselio u Ameriku. Josip je umro i pokopan u Budimpešti 1956. godine, a suprug Sofija preminula je osam godina prije njegove smrti.

Mavro, Nikola i Blaž Kalić su se, pak, obučili za brijače i bili veoma uspješni u svom poslu. U Pančevu su živjeli i radili Mavro i Nikola, gdje su svojedobno bili i povjerenici *Hrvatskog radiše*, gospodarsko-dobrotvorne udruge koja je u ovom gradu između dva rata imala svoju podružnicu. Čuvena brijačnica im se nalazila na raskrižju Lađarske i Starčevačke ulice, tj. današnje Ulice Milorada Bate Mihailovića i Žarka Zrenjanina, u neposrednoj blizini kulture pančevačke kavane *Kod turske glave*.

Najmlađi među braćom bio je Blaž Kalić, rođen 1899. u Starčevu, a umro 1951. godine u Zagrebu. Njegova se suprug s kojom se vjenčao 1922. zvala **Anka Perak** (1907. – 1982.). Oni su s obitelji živjeli u Zagrebu, gdje je Blaž imao svoju brijačku radnju. Njezino osoblje i vlasnik poziraju na fotografiji nastaloj 1934. godine, a koju objavljujemo u ovom broju našeg tjednika. Na slici su upravo Blaž sa sinom **Nikolom** (1929. – 2008.) i kolektivom frizerskog salona koji se nalazio u Ulici Nova cesta na broju 57. Oni su bili jedni od prvih Starčevaca koji su preselili u Zagreb, na što se veliki broj njihovih zemljaka odlučio tek u drugoj polovici 20. stoljeća. Stoga danas tamo žive deseci obitelji koje potječu iz Starčeva, potomci studenata ili ljudi koji su se u potrazi za boljim životnim uvjetima odlučili za selidbu. Većina starčevačkih doseljenika je u vrijeme socijalizma, točnije pedesetih i šezdesetih godina prošloga stoljeća, stanovala u kućama u zagrebačkom naselju Dubrava.

Ana Kalić, najmlađa kći Nikole i Marije, rođena je 1895. godine. Bila je udana za **Nikolu Pavlića** (1893. – 1963.), poznatog starčevačkog tamburaša i dugogodišnjeg kantora katoličke crkve. Imali su dvoje djece, sina **Nikolu** (1915. – 1945.) preminulog pod nerazjašnjenim okolnostima nakon oslobođenja u Drugom svjetskom ratu, kao i kći **Maricu** (1921. – 1999.) koja se udala za **Josu Peraka**. Ana je umrla 1984. godine u dubokoj starosti. Potomci njezinog sina i kćeri i danas žive u Starčevu, čuvajući uspomene i sjećanja na svoje pretke.

Dalibor Mergel

Kako plovi podmornica?

Posljednijh godina u turističkoj ponudi na Jadranskom moru imate i vožnju takozvanom podmornicom. Jasno je da to nisu prave podmornice, ali su nalik pravima i ljudi zaista mogu uživati pod vodom, ali samo pri površini. Poseban je osjećaj kada plovite morem pod vodom, no zamislite tek kako bi bilo spustiti se na prave dubine i vidjeti sav morski svijet? Iako većina nas ove godine neće ići ljetovati na more, možemo barem naučiti nešto novo.

Što je to podmornica?

Podmornica je plovno sredstvo koje može ploviti (plutati) po moru, i pod morem. Dok roni, može se kretati u svim smjerovima. Način na koji obavlja zadatke određuje je li podmornica prema svojim svojstvima prava podmornica ili ronilica. Prava podmornica plovi i obavlja zadatke pretežno u zaronjenom stanju, dok ronilica provodi više vremena u površinskoj plovidbi, a manje u ronjenju.

Kada su nastale podmornice?

Priča o podmornicama počinje još u XVI. stoljeću. Prvi projekt podmornice napravio je Englez **William Bourne** 1578. godine, a prvu podmornicu je sagradio **Magnus Pegelius** 1605. godine. Nizozemac **Cornelius Drebbel** 1620. godine je sagradio drvenu podmornicu koja je ronila na dubini 3 do 5 metara, a kretala se na vesla. Obje podmornice su bile izrađene od drveta oblože-

nog kožom. Amerikanac **David Bushnell** je 1776. godine izradio vojnu podmornicu *Turtle*. To je bila prva podmornica s metalnim trupom, a imala je oblik jajeta.

Danas je podmornica pomorsko plovilo koje se ne koristi samo u vojne svrhe. Uz pomoć podmornica znanstvenici istražuju morske dubine, a kao što smo rekli koristi se i u turizmu.

Kako podmornica plovi?

S obzirom na to da putuju ispod površine, podmornice se grade s posebnim zapečaćenim odjeljcima koji se otvaraju i ispunja-

Градска библиотека Суботица
Szabadkai Városi Könyvtár
Gradska knjižnica Subotica

Лето у библиотеци

Драга децо,
Градска библиотека Суботица Вас очекује током лета од **22. јуна до 14. августа 2020. године, сваког понедељка, среде и петка од 11 до 12, односно уторка и четвртка од 17 до 18 часова** на Дечјем одељењу. Активности су за децу од 5 - 13 година. Дођите да се дружимо, читамо, плешемо, креативно забавимо и да искусите посао библиотекара.

Nyár a Könyvtárban

Kedves Gyerekek!
A Szabadkai Városi Könyvtárban **június 22-től augusztus 14-éig minden hétfőn, szerdán és pénteken 11- től 12 óráig, valamint kedden és csütörtökön 17-től 18 óráig** várjuk az 5-13 éves korú gyerekeket. Gyertek, hogy együtt barátkozzunk, mesét olvassunk, táncoljunk, kézműveskedjünk és kösszünk bele a könyvtáros munkájába.

Ljeto u knjižnici

Draga djeco,
Gradska knjižnica Subotica Vas očekuje tijekom ljeta od **22. lipnja do 14. kolovoza 2020. godine, svakog ponedjeljka, srijede i petka od 11 do 12, односно уторка и четвртка од 17 до 18 sati** na Dječjem odjelu. Aktivnosti su za djecu od 5 - 13 godina. Dođite da se družimo, čitamo, plešemo, kreativno zabavimo i iskusite posao knjižničara.

vaju vodom. Kada je podmornica spremna zaroniti, otvaraju se veliki ventili, te u njih ulazi morska voda.

Težina vode tada povuče podmornicu prema dolje. Kad je spremna vratiti se na površinu, posada oslobađa vodu, a u odjeljke ulazi zrak, te ona postaje lakša i zatim ispliva.

Podmornice i ronilice plove na konvencionalni (uz pomoć elektromotora) ili na nuklearni pogon.

Kad podmornica putuje podmorjem, i mornari žele vidjeti što se događa na površini, podmornica ne treba izroniti. Mornari jednostavno podignu periskop (optički uređaj – cijev s otvorom i ogledalima), uz pomoć kojega imaju pogled na površinu iz svih kutova.

Zanimljivosti

Prva upotrebljiva podmornica bila je zapravo čamac na vesla prekriven nepromočivom kožom.

U prve podmornice su stali jedan do dva čovjeka, a danas je ta brojka i troznamenkasta.

Ratne podmornice imaju duge projektele zvane torpeda koje ispaljuju na neprijateljske brodove.

Neke podmornice mogu ostati pod morem do šest mjeseci. Najveću podmornicu na svijetu su izradili Rusi. Dugačka je 175 metara, visoka 25 m, a teška 48.000 tona. Ime joj je *Morski pas*.

Prema: *Lukin portal za djecu*
priredila: Ž. V.

Etnokamp odgođen

Znam da ste svi s nestrpljenjem čekali ovogodišnji Etnokamp, ali zbog svima dobro poznate situacije kamp, koji je trebao biti održan od 24. do 28. kolovoza, se odgađa za neka, rekla bih, ljepša i bolja vremena.

Organizatori, Hrvatska čitaonica najavljuje kako Etnokamp ove godine neće biti u kolovozu i ne u onome obliku na koji smo navikli, ali da ne odustaje od programa, te da traži novo rješenje. Što znači da ćete na vrijeme biti obaviješteni o točnom vremenu, obliku i načinu provođenja ovogodišnjeg Etnokampa.

Tko zna, možda baš ovakav, »drugačiji« Etnokamp bude još zanimljiviji i bolji.

Ž. V.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Mila Kovačec**
 IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matko Vuković*, Subotica – 3. h razred
 IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: moderan balet u plesnom studiju *Larisa*
 VOLIM: plesati, jesti slatko
 NE VOLIM: sebičnost
 U SLOBODNO VRIJEME: igram se, gledam TV, mobitel, vozim bicikl...
 NAJ PREDMET: likovno, glazbeno i svijet oko nas
 KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: veterinarica

Too Toth optika

DR. TÓTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viran- goši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pre- gače i sl. Tel.: 024/532-570.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, pa- puče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kon- takt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Miču- rinovoj 22, Subotica. Informacije na mobitel: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekoristene perne pu- njene novim sitnim guščijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaju se starinske zavjese, ponjave, pregače, sefiri, sukna, papuče, marama (razne) i svečane duge i kratke haljine (600 – 1200 din), bebi kapice i haljinice starinske i slično. Tel.: 024 528682.

Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel.: 024 528682.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA JE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ I O ODREĐIVANJU OPSEGA I SADRŽAJA STUDIJE

za projekt: »Rekonstrukcija i dogradnja postojećeg objekta – zgrade poslovnih usluga i prenamjena u poslovno-proizvodno-skladišni objekt«, na katastarskim parcelama 11080/1, 11080/8, 11080/10, 11081/1, 11081/3 i 11081/4, K.O. Donji grad, Subotica (46.076729⁰; 19.676418⁰), nositelja projekta »Ska- la Garden« d.o.o., Segedinski put br. 90, Subotica. Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na inter- net adresi Grada Subotice (www.subotica.rs -> *Ži- votna sredina* -> *Oglasna tabla*) ili izravno s adrese: http://www.subotica.rs/documents/pages/13577_2.pdf

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 11. 8. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET + TELEVIZIJA + TELEFON

Astra
Telekom

STANDARD
MIX PAKETI

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

Temeljem članka 63. a Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

**JAVNA PREZENTACIJA
URBANISTIČKOG PROJEKTA**

za uređenje javne površine na k. p. br.1763/5 K. O. Stari grad oko postojećih višeporodičnih stambenih objekata i izgradnja pristupnog puta na zajedničkoj blokovskoj površini (naručilac projekta Grad Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 14. do 20. kolovoza 2020. godine, svakog radnog dana od 8 do 13 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 14. do 20. kolovoza 2020. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Temeljem članka 63. a Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

**JAVNA PREZENTACIJA
URBANISTIČKOG PROJEKTA**

za potrebe urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za izgradnju radionice za sklapanje poljoprivrednih strojeva na katastarskim parcelama broj 21287/1 i 21287/2 k. o. Stari grad u Subotici (naručilac projekta *Agria* d.o.o., Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 14. do 20. kolovoza 2020. godine, svakog radnog dana od 8 do 13 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 14. do 20. kolovoza 2020. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Temeljem članka 63. a Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

**JAVNA PREZENTACIJA
URBANISTIČKOG PROJEKTA**

ZA NATKRIVANJE, REKONSTRUKCIJU I DOGRADNJU GRADSKOG KLIZALIŠTA - STADIONA MALIH SPORTOVA NA K. P. BR. 3833/2 K. O. STARI GRAD S URBANISTIČKO-ARHITEKTONSKOM RAZRADOM LOKACIJE

(naručilac projekta Grad Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 14. do 20. kolovoza 2020. godine, svakog radnog dana od 8 do 13 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 14. do 20. kolovoza 2020. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

NOGOMET

Srpska liga Vojvodina

Čonopljanici startaju utakmicom Kupa Vojvodine

ČONOPLJA – Novi član Srpske lige Vojvodina, čonopljanska *Sloga*, u četvrtfinalu Kupa Vojvodine sastat će se s *Radničkim* iz Zrenjanina. Ovo je prvi plasman Čonopljanaca u završnicu najmasovnijeg nogometnog natjecanja. Susret na Gradskom stadionu u Zrenjaninu zakazan je za srijedu, 12. kolovoza. *Sloga* je u posljednjoj pripremnoj utakmici poražena u Kuli, od *Hajduka* 1912 rezultatom 4:3. U ostalim utakmicama četvrtfinala Kupa Vojvodine snage će odmjeriti: *Bratstvo* 1946 iz Prigrevice - *Njegoš* iz Lovćenca, 1. maj iz Rume - *Mladost* iz Omoljice i pobjednik Gradskog nogometnog saveza Novi Sad - *Podrinje* iz Mačvanske Mitrovice. Svega tri dana kasnije Čonopljanici će u subotu na svojem travnjaku otvoriti debitantsku sezonu u Srpskoj ligi Vojvodina utakmicom protiv *Kozare* iz Banatskog Velikog Sela. Ekipa *Sloge* je slavila s 3:0 u posljednjem pripremnom susretu protiv odžačkog *Tekstilca*. Osim Čonopljanaca, Područni nogometni savez Sombor u trećem ligaškom rangu predstavljat će još: *Radnički* 1912 iz Sombora, *Stari grad* iz Bačke Palanke, *Bratstvo* 1946 iz Prigrevice i *Hajduk* 1912 iz Kule.

Vojvođanska liga Sjever

Više ekipa u predstojećoj sezoni

SOMBOR – Kako bi se udovoljilo apetitima klubova, Vojvođanska liga Sjever će u predstojećoj sezoni imati dva sudionika više u odnosu na prethodne. Stoga je predviđeno da na koncu sezone 2020./21. ligaški status izgubi četiri ekipe. Jesenska polusezona startat će u subotu, 15. kolovoza, a odigrat će se i jedno izvanredno kolo, u srijedu, 2. rujna. Po odluci Nogometnog saveza Vojvodine naredne sezone na dužnosti komesara za natjecanje bit će Somborac dr. **Zoran Purić**, a njegov zamjenik **Dejan Andrić** iz Ridice. Predstavnicima Gradskog nogometnog saveza Subotice **Dejanu Vučiću** i **Iliji Đukanoviću** povjeren je resor suđenja, a **Novaku Drakuloviću** sigurnost. Somborski *Radnički*, jedini reprezent Gradskog nogometnog saveza, u prvom kolu će ugostiti ekipu *Vrbasa*, koja je u prekidu prethodne sezone bila među najboljih pet. Somborci će potom gostovati u Crvenki, a preostala dva okružna derbija protiv apatinske OFK *Mladosti* *Apa* i odžačkog *Tekstilca* odigrat će u osmom i devetom kolu. Somborci su u prijelaznom roku angažirali Apatince **Ožegovića** i **Kneževića**, a nakon teške ozljede u ekipu se vraća i bivši kapetan **Nenad Čuljak**.

Područna liga Sombor

Nove igre

SOMBOR – I u ovom rangu natjecanja u narednoj sezoni nastupat će 18 ekipa, dvije više nego u prethodnoj. Kako bi se natjecanje vratilo u dosadašnje okvire, broj ekipa koje ispadaju bit će udvostručen, s dvije na četiri. Prvoplasirani će se, kao i do sada, plasi-

rati u Vojvođansku ligu Sjever, drugoplasirana ekipa će u baraž protiv predstavnika subotičkog područja. Konferencija klubova PNS Sombor je za predsjedavajućeg u sezoni 2020./21. izabrala **Nada Marića** (*Budućnost*, Parage), a za zamjenika **Gorana Trivića** iz Stanišića. Klubovima je na sastanku predloženo da će komesar za natjecanje biti **Dmitar Vujaković** (Bačka Palanka), a na poziciju komesara za suđenje imenovan je **Dušan Cvetičanin**. **Dragan Marjanac** je određen za disciplinskog suca. U novoj sezoni, koja počinje 15. kolovoza, bit će odigrana i dva izvanredna kola. Sukladno instrukcijama NS Srbije, utakmice će do daljnjeg biti igrane bez publike. Područnu ligu Sombor u sezoni 2020./21. tvorit će: *Borac* 46 (Obrovac), *Slavija* (Pivnice), *Rusin* (Ruski Krstur), *Tvrđava* (Bač), *Radnički* 1918 (Ratkovo), *Budućnost* (Mladenovo), *Kordun* (Kljajićevo), *Polet* (Karavukovo), *Budućnost* (Parage), *Maglić*, BSK (Bački Brestovac), *Omladinac* (Bukovac), *Kulpin*, ŽAK (Sombor), *Stanišić* 1920, *Budućnost* (Gložan), *Borac* (Bački Gračac) i *Zadrugar* (Srpski Miletić). Izvršni odbor PNS Sombor, kojega tvore predstavnici lokalnih saveza Sombor, Apatin, Odžaci, Kula i Bačka Palanka, potvrdio je nagađanja iz prethodnih dana. Novi ligaši postali su *Borac* iz Bačkog Gračaca i *Zadrugar* iz Srpskog Miletića, drugoplasirana i četvrtoplasirana ekipa MNL 1. razred. Odlukom Područnog nogometnog saveza Sombor, bez plasmata je ostala ekipa *Omladinca* iz Deronja, koja je prekinutu sezonu završila na trećem mjestu. Kako se tvrdi u Deronjama, riječ je o osveti somborskih nogometašnih moćnika zbog neposluha u prošlom prvenstvu.

MNL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred

Neuravnoteženo

SOMBOR – Odlukom IO GNS Sombor u sezoni 2020./21. Međuopćinsku ligu 1. razred tvorit će 14 klubova: *Omladinac* (Deronje), *Partizan* (Kupusina), *Kruščić*, *Terekveš* (Sviljojevo), *Lipar*, *Hajduk* (Stapar), *Aleksa Šantić*, *Kula*, *Polet* (Sivac), *Dunav* (Monoštor), *Jedinstvo* (Ribarevo), OFK *Odžaci*, *Bratstvo* 2019 (Prigrevica) i *Dinamo* 1923 (Bereg). Međuopćinsku ligu 2. razred tvorit će sedam klubova: *Rastina* 1918, *Panonija* (Lalić), *Telečka*, *Graničar* (Ridica), *Dinamo* (Sonta), *Jedinstvo* Lemeš i *Sport* (Bezdan).

HRVANJE

Petraković na pripremama reprezentacije

SOMBOR – Daroviti Somborac **Veljko Petraković** jedan je od najmlađih na popisu hrvača, pozvanih na pripreme reprezentacije Srbije u Brzeću. Dvotjedni trenažni proces podno Kopaonika ujedno je i prvo okupljanje najboljih hrvača od ožujka i zajedničkih priprema u Mađarskoj. Kako je na konferenciji za medije navedeno, s reprezentativcima rade selektor **Milorad Dokmanac** i stručni stožer u sastavu: **Stojan Dobrev**, **Sreten Damjanović** i **Vojislav Trajković**.

Najavljeno je da će najbolji domaći hrvati, tijekom priprema u Brzeću, imati i sastanak s predsjednikom RSS-a **Željkom Trajkovićem**, vezan za njihove obveze u drugom dijelu sezone. Najbolji hrvac somborskog *Sokola* u 2018. godini Veljko Petraković bio je među najzapaženijima i u prethodnoj sezoni. Dao je velik doprinos očuvanju superligaškog statusa, obranio je pojedinačnu titulu prvaka Srbije i zaslužio postao stalni član proširenog sastava reprezentacije Srbije. Devetnaestogodišnji Petraković nastupa u kategoriji do 97 kilograma. Ukoliko više ne bude problema vezanih za epidemiju covid-19, juniorskoj i seniorskoj selekciji, tijekom prosinca, predstoji Svjetsko prvenstvo u Beogradu.

BICIKLIZAM

Stojnića od pobjede dijelilo četiri sekunde

BANSKO, BUGARSKA – Mladi somborski biciklist, dvadesetjednogodišnji **Veljko Stojnić**, zabilježio je još jedan izuzetan rezultat. U majici seniorske reprezentacije Srbije zauzeo je drugo mjesto

na dvodnevnoj utrci *Dolčini kup – stopama Romana*, voženoj tijekom vikenda u Bugarskoj. Natjecanje je otvorio odličnom vožnjom na dionici Banskó – Razlog, dugoj 125 kilometara. Među šestoricom finišera zauzeo je četvrto mjesto, sa zaostatkom od deset sekundi za **Banašekom** iz Slovačke. Dan kasnije dionicu od Banje do Banskog, dugu 151 kilometar, odvezao je kao drugoplasirani, s osam sekundi zaostatka za pobjednikom, Slovakom **Martinom Vičakom**. Somborac je na koncu bio drugoplasirani, s četiri sekunde zaostatka za pobjednikom **Norbertom Banašekom** iz slovačkog tima *Dukla* iz Banske Bistrice. Trećeplasirani u generalnom plasmanu bio je Španjolac **Miguel Anhel Balesteros**, član ekipe *Kaha Rural*. Stojnić je bio najbolji u generalnom plasmanu biciklista do 23 godine. Trijumfirao je ispred najbržeg u drugoj etapi, Vičaka, a treće mjesto zauzeo je **Ris Vud** iz ekipe *Holdsvort Zapi*.

Stojnić ispunio očekivanja na Turu Bugarske

BURGAS, BUGARSKA – Iako je tek prevalio 21 godinu, Somborac **Veljko Stojnić** je na Turu Bugarske bio među najzapaženijim biciklistima u konkurenciji do 23 godine. Zauzeo je sedmo mjesto, uz zaostatak od minuta i 40 sekundi za vršnjacima s pobjedničkog postolja. Bijela majica pripala je **Aleksandru Baroniju**. Drugo i trećeplasirani bili su Španjolac **Jokin Murguialdi** i Britanac **Mason Holiman**. Stojnić je natjecanje okončao na 18. mjestu u generalnom plasmanu. Imao je minutu i 55 sekundi zaostatka iza šampiona, poljskog biciklista **Patrika Stoša**, iza kojega su s nekoliko sekundi zaostatka ostali Talijan **Baroni** i trećeplasirani Španjolac **Miguel Anhel Balesteros**. U ekipnoj konkurenciji reprezentacija Srbije je utrku u Bugarskoj okončana na 11. mjestu. Veljko Stojnić je i tijekom posljednje etape, Sliven – Burgas bio u vodećoj skupini, sa zaostatkom od svega nekoliko sekundi za pobjednicima, braćom **Norbertom** i **Alanom Banašekom** iz Poljske. Posljednju, četvrtu etapu okončao je na 29. mestu, kao najbolje plasirani srpski biciklist.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA *Rijeka*

Novi stari pobjednik nogometnog kupa Hrvatske je momčad *Rijeke*, koja je u finalnom susretu protiv *Lokomotive* slavila minimalnu pobjedu (1:0). Riječanima je tako *Rabuzinovo sunce* utjeha za propuštenu priliku da se u prvenstvu domognu druge pozicije i mjesta u kvalifikacijama za Ligu prvaka. Ipak, trofej je trofej, pa se momčad s Kantride, odnosno Rujevice (zamjenski stadion na kojem igraju) može, uz šampionski *Dinamo*, pohvaliti osvojenim naslovom u protekloj nogometnoj sezoni 2019./20. Inače, završnica Kupa je odigrana na stadionu *Šubićevac* u Šibeniku, pa se sve nekako poklopilo s promocijom novog hrvatskog prvoligaša iz ovog lijepog grada na Jadranu. Ovim susretom je gotovo kompletirana aktualna sezona, ali ostaje još uzvratni duel doigravanja za ostanak-ulazak u 1. HNL između *Istre* i *Orijenta*. No, nakon prvih devedeset minuta u Rijeci čini se kako više nema neoduomice o tome tko će biti deseti sudionik elitnog razreda hrvatskog nogometa. Naime, Puljani

su bili više nego uvjerljivi na gostovanju u Rijeci, svladavši *Orijent* s nedostižnih 3:0 na njegovom travnjaku, pa će uzvrat biti samo puka formalnost. Gledano sa strane, a što je nego pogled s tribina, sljedeće sezone u 1. HNL imat ćemo četiri momčadi s mora (*Hajduk*, *Rijeka*, *Istra* i *Šibenik*), praktično tri iz Zagreba (*Dinamo*, *Lokomotiva* i *Gorica*) i po jednu iz Slavonije (*Osijek*) i središnjeg dijela države (*Varaždin* i *Slaven*). Dobro je za nogomet što i dalje postoje tzv. mali nogometni centri koji su uvijek potencijalni rasadnici velikih nogometnih talenta. Baš je svojevremeno momčad *Rijeke* bila jedan od velikih pogona za stvaranje velikih nogometaša koji su poslije napravili lijepe karijere, a ne može se zaboraviti niti ona čuvena generacija koja je također osvajala Kup, ali tadašnje zajedničke države i koja je čak na svojoj Kantridi ponizila veliki *Real Madrid* s 3:1 (24. listopada 1984. godine). Za one mlađe evo i popisa tih nogometaša koji su napravili povijesni uspjeh: **Mauro Ravnich**, **Nebojša Malbaša**, **Boris Tičić**, **Srećko Juričić**, **Miloš Hrštić**, **Borče Sredojević**, **Nenad Gračan**, **Adriano Fegic**, **Dragan Stevanović**, **Danko Matrljan**, **Damir Dešnica**, a u igru su još ušli **Davor Radmanović** i **Nikica Milenković**. U uzvratu je *Real* slavio s 3:0 nakon što su čak trojica nogometaša *Rijeke* bila isključena.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Nevrijeme u Bačkoj

Iz Ivković šora

Huncucki poso

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Jevo i ja se navrzo na ovu lektroniku, pa malo-malo pa se nasadim na onaj stoc što se okreće i gledim u kompjutor. Jela se smije i veli da mi puno vridi kad se razumim ko Marta u kiselnu i samo blenem u njegov kugod tele u šarena vrata. Al nije to baš sasvim tako, čeljadi moja. Jest da je Braniša sa salaša iz Ivković šora, al i ja kadgod natrevim na koje puce pa ispadne dobro. Doduše, desilo se tako da sam ga i redovno zafekovo, pa je čak majstor iz varoši moro doć da ga opet ispokreće. Malo me i izružio i kazo mi da to nije ferčika da se samo uzjaši na kuplung pa prva, druga i treća, i samo pokadgod rikverc već da je to nika velika lektronika, pa se mora pazit koju pucad čovik pripuša. Ja sad dabome da pazim, jel nije borme to opravljjanje ni zabadavad. Ode koja nadnica, i to ona za vučenje đubreta a ta nije mala. Al eto hasniram i ja modernu mašineriju. Vidim cili bili svit priko njegov, a vako nikad ne bi vidio. Baš mi niki dan Periša sav bisan divani kako sad ne možemo nigdi krenit. Veli, opcigovali opet naše pasoše pa nam ne dadu da idemo iz države. Čitava čuda su nastala i ako očeš moraš priko veze, pa imat niku potvrdu od tog novoosnovanog špitalja, a nju triba borme debelo platit. Gledim u njegov, pa se sve mislim nako u sebi: »Ta šta ovaj baljezga, kugod da njega zdravo potresa ova situacija so tim idištom i ko smi i ko nesmi?«. Nisam izdržo a da se naglas nasmijem, on već krenio me pitat šta se cerekam, al sam ga prikiniu pa mu kroz smij velim: »Ta, Periša moj dobri lipi i pošteni kugod što i sam jesam, ajd ti meni lipo ispriporovidaj kad si ti digod išo tako daleko da ti tribo pasoš, a i kad si ti to pravio pasoš osim onog što se dobija kod veterinara kad se pridaje marva jal svinji? Ta, bože iz čovikom, kugod da mi ne znamo da nisi nikad mako iz Subatice, jal još bolje sa salaša osim par puta kad si priko zadruga išo na sajam u Nov Sad, a za tamo nije tribala nikaka isprava osim legetemacije. Meni i tebi je baš svedno zatvorili granice jal ne zatvorili; ne smetaju nam ni ona ograničenja od dva metara na salašu. Avlija, Bogu fala, velika, salaš prazan otkad se dica razišla svojim putom, pa šta ondak nama smeta? A i sve je to huncucki poso. Vidim ja ode na kompjutoru da svit ide svudank ko što je i išo; kome triba taj se snađe pa ode svojim putom, a tamo napolju daborme da i prime. Ta ko će dvorit babe i dide u bilim svitu? Nemaju ta bilosvicka gospoda kada za nji...«. Moj ti se Pajdaš borme našo zdravo uvriđen, usto, u jednom mavu srknio kafu, bisno ostavio lončić pa promrndo: »Izio te kompjutor kad samo njemu viruješ«, i zaparašio na tarabe pa na salaš. Malo mi bilo i krivo i žao što sam ga tako iskitio, al stvarno mi bilo već dosta njegove velike pripovitke i brige za drugog, a ne briga ga što je posli žita osto dužan u zadrugi za veštak, porez nije platio već dva frtalja i biće mu zdravo teško pridurat zimu. On se sekira očel kogod ić na more jal neće. Hm, odo ja namirivat. Ajd, zbogom, čeljadi. Valjdar će se kogod počet sekirat i za nas paore.

Bač Ivin štodir

Muška suza

piše: Ivan Andrašić

Bač Ivu o ranoga jutra ko da čačka pundrav. Nikako ga ne drži misto. Digod sidne, samo se vrtoši, ne mož najt mira. Njegova ga dobro zna, pa se ni ne čudi. Prvać mu čak iz velike varoši na drugomu kraju svita tuko depešu Marka, što se pri pedesinikoju krenijo š njim u škulu. Samo mu kratko nagovistijo da će dojt ko nji u goste baš na današnji dan. Zajdno sidili u klupe, zajedno se cigrali, liti zajedno išli na Baru, zimi se korčulat na Močile. Jedan drugomu vazdan bili u pomoći, mislili da će tako cili život. Al kanda jim ni bilo sudito. U sedmomu, nikako između dva Uskrsa, Marka jedan dan samo ni došo u škulu. Bač Iva se najedamput u punomu razredu ositijo sam. Kudgod pogleda, ositi prazan stolac nuz njega. Ne sluša više ni učitelje, samo pogubito gleda u vrata. Ko da će Marka banit na nji, nasmijat se svima i reč, eto, ja malo zakasnijo. Ka ni došo ni do velikoga odmora, ozbiljuno se uplašijo da ni štogoda obolijo. Misli se, potli škole će ga obit. Al ni tribo. Potli velikoga odmora došla Markina baka i veli, cila familija jim na ajzibanu ošla u varoš, pa iz varoši u drugu varoš, iz koje letu eroplani na drugi kraj svita. Dani i nedilje prolazili, došo raspust. Nikoliko dana pri kirbaja ko bač Ivini naišo poštaš i dono nikaku kufertu. Atresirana na bač Ivu. Na druge strane natrukovano ko šalje. Vidi, njegov pajtaš Marka. Prisiko se o dragosti, samo stego kufertu na prsa i gleda nikuda u drugu nedilju. Ta kuferta mu najedamput izgledala jako velika i jako važna, ko da u nju zapakovane sve njeve dičje cigre i uncutarije. Dada i mater se samo smijuljili, a on se ni ni sitijo, dok mu nisu rekli, otvorit je i pročitat šta ima natrukovano. Ošo u stražnji dvor, sijo na drnjak i sto otvarat kufertu. Pazijo da je ne podere više neg što triba. Iz kuferte ispo jedan list papira, dvaput prisavit i gusto ispisan sa obadve strane. Ispali i nikaki novci kake još nikad ni vidijo, na njima natrukovano, 100 dolara. Latijo se čitanja. Marka ko da piso pismeni. I kako letili eroplanom i u kaku novu državu došli i kako tamo još ni našo pajtaša ko što mu bijo on. Veli, šalje mu i malo novaca, da za kirbaj poji sladoled i da kupi šećera za cili njev razred. Bač Iva se najedamput jako steškalo. Ositijo mokro na obrazu, a ramena mu se najedamput stala tresit. Jodo sve glasnije. U ti suza se vada skupile sve njegove i Markine dičje tuge, sve nedoživite radosti, sve godine što ji neće provest zajedno. Najedamput se prezniyo, ni ni opazijo dadu, samo ositijo njegovu tešku ruku na ramenu i pognijo glavu. »Dite, neka se sakrivat, ni sramota drečat. Bolje kadgoda pušćat suzu, neg bolovat i tugu nosit u sebe. Nisi manje muško ako ti pobigne koja suza. To samo pokazuje da si živo čeljade, da imaš dušu. A ako nemaš dušu, džabe ti sve drugo«, reko mu dada i ostavijo ga na drnjaku da se izdreči. Bač Iva se kroz cili život sičo toga dana i ti dadini riči. I više put pokazo da ima dušu. A danas, evo, čeka staroga pajtaša. Kolikogod se njegova š njim raduje, znade i da će ope pušćat jednu tešku, mušku suzu. I neće je sakrivat.

NARODNE POSLOVICE

Riječi su kao pčele – istovremeno su i med i žaoka.

Svatko ima prava koliko ima moći.

Počni! Započeto je pola djela.

VICEVI, ŠALE...

Zaustavlja vozač policajca i kaže:

– Osjetim da ste pili alkohol.

Vozač će na to:

– To vam je zato što ne poštujete razmak.

Pita sin tatu:

– Tata, što je to kolibri?

– Ma to ti je neka glupa riba.

– Al' tu piše da leti od cvijeta do cvijeta.

– Eto, vidiš koliko je glupa!

MUDROLIJE

Blago onome tko je naučio

diviti se a ne zavidjeti,

slijediti a ne oponašati,

hvaliti a ne laskati,

voditi a ne manipulirati.

Vremeplov – iz naše arhive

Mali Šokci

**PETAK
7.8.2020.**

06:43 Rijeka: Kurban Bajram, prijenos
07:30 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:21 Betty i njezine dijagnoze
11:09 Gradionica vrtova: Nadira, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:27 Diva, telenovela
13:16 Dr. Oz
13:58 Upoznajmo Hrvatsku - zaronite s nama: Smokvica - otok Brač
14:10 Heartland
14:52 Bajkovita Hrvatska: NP Krka
15:05 Umorstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:20 I to je Hrvatska: Šibenska katedrala
17:36 turizam.hrt
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:48 Tema dana
20:05 Počinjem ponovno, američki film
21:42 Dnevnik 3
22:17 Pali anđeo, film
00:22 Milijarde
01:21 Dr. Oz
02:02 Dnevnik 3
02:28 turizam.hrt
02:58 Fotografija u Hrvatskoj
03:11 Betty i njezine dijagnoze
03:54 Heartland
04:36 Skica za portret
04:46 Bajkovita Hrvatska: NP Krka
04:52 Gradionica vrtova: Nadira, dokumentarna serija
05:21 I to je Hrvatska: Šibenska katedrala
05:32 Dnevnik 2
06:15 Diva, telenovela

05:25 Kultura s nogu
05:52 Regionalni dnevnik
06:35 Juhuhu
06:36 Tri prijatelja
09:37 Inspektor Gadget
11:04 Tajni život zoološkoga vrta
11:53 Izradi sam: Hranilice za ptice
12:03 Ljubav u New Yorku, američki film
13:38 Grom iz vedra neba, kanadski film
15:10 Renovacija na prepad
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Bitange i princeze

17:22 Košarka, NBA liga: Utah - New Orleans, snimka
19:03 Inspektor Gadget
19:30 POPROCK.HR
20:05 Srednjom Amerikom pješice, dokumentarna serija
21:00 5.com s Danielom: Mia Dimšić i Drago Diklić
21:58 Nijanse plave
22:43 Dobra borba
23:37 Obiteljski zločini
00:21 Graham Norton i gosti
01:10 Grom iz vedra neba, kanadski film
02:35 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
8.8.2020.**

07:12 Klasika mundi: Ljetni koncert Bečke filharmonije u dvorskom perivoju Schonbrunn 2017., 2.dio
08:00 Pljačkaši, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:26 Ljubav na prvi lavež, američki film
13:56 Istrage prometnih nesreća
14:28 Prizma
15:16 Zapisano u kostima
15:51 Od Rusije do Irana kroz divljinu
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Moje pjesme, naši snovi
17:40 Lijepom našom: Medulin
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 A strana
22:05 Loto 7 - izvještaj
22:10 Dnevnik 3
22:43 Seks i grad, film
01:07 Pljačkaši, američki film
02:31 Dnevnik 3
02:57 Ljubav na prvi lavež, američki film
04:20 Skica za portret
04:29 Manjinski mozaik: Moje pjesme, naši snovi
04:44 Prizma
05:29 Dnevnik 2
06:11 Lijepom našom: Medulin

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:34 Tri prijatelja
09:25 Alvin i vjeverice
10:13 EBU drama: Elen, Wales

11:05 Kraljica Elizabeta II: Modernizacija monarhije, dokumentarna serija
11:55 Vrtlarica
12:27 Izradi sam: Kućica za mačke
12:35 Život u parku
13:26 Lidijina kuhinja
13:57 Istina ili mit: Je li fitness samo trend ili dio higijene tijela
14:07 Inspektor Montalbano
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Vojno redarstvene akcije Bljesak-Oluja: Grmljavina pred bljesak, dokumentarna serija
17:00 Magazin LP
17:26 Tovare jedan! - 50. utrka magaraca u Tribunu
17:55 Sportski trenuci za pamćenje: Rukomet - finale lige prvaka: Zagreb - Barcelona 1999.
19:18 Glazbeni Top20
20:05 Šibenik: Nogomet - finale Kupa Hrvatske, emisija
20:20 Šibenik: Nogomet - finale Kupa Hrvatske: Lokomotiva - Rijeka, 1. pol.
21:19 Glazbeni spotovi
21:30 Šibenik: Nogomet - finale Kupa Hrvatske: Lokomotiva - Rijeka, 2. pol.
22:16 Šibenik: Nogomet - finale Kupa Hrvatske, emisija
22:50 Dobra borba
23:45 Obiteljski zločini
00:30 Graham Norton i gosti
01:17 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
9.8.2020.**

07:48 300 Spartanaca, film
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta
10:00 Marija Gorica: Misa
11:06 Pozitivno
11:34 Upoznajmo Hrvatsku - zaronite s nama: Katedrala - otok Premuda
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:24 Zadar: More
14:00 Apsurdistan: Moja općina, dokumentarna serija
14:53 Bajkovita Hrvatska: Trogirski katedrala
15:05 Priča o nama s Morganom Freemanom
16:00 Mir i dobro
16:35 Upoznajmo Hrvatsku - zaronite s nama: Katedrala - otok Premuda
17:00 Vijesti u 17
17:20 I to je Hrvatska: Kninska tvrđava

17:36 Lijepom našom: Medulin
19:00 Dnevnik 2
19:46 Tema dana
20:00 Loto 6
20:05 Destinacija: Hrvatska, emisija o turizmu
20:30 Loto 6 - izvještaj
20:32 Djeca Mediterana
21:20 Mijenjamo svijet: Mlada talijanska mafija, novo lice terora - dokumentarni film
22:15 Dnevnik 3
22:48 300 Spartanaca, film
01:39 Apsurdistan: Moja općina, dokumentarna serija
02:32 Dnevnik 3
02:58 Mir i dobro
03:33 Destinacija: Hrvatska, emisija o turizmu
03:58 Dnevnik Woodstocka
04:57 Skica za portret
05:05 Lijepom našom: Medulin

06:18 Dnevnik 2
07:00 Zadar: More
06:05 Regionalni dnevnik
06:33 Juhuhu
06:34 Tri prijatelja
08:30 25. Hrvatski dječji festival 2019. - Stih i nota, sto divova, 2.dio
09:16 Luka i prijatelji: Suvenir
09:44 Istina ili mit: Tijelo na topi masne naslage ako vježbate manje od 20 min.
09:53 Shakespeare i Hathaway
10:43 Tko ubija u Brokenwoodu
12:19 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:24 Prijestolnice slatkog života
13:57 Kleopatrine legije, talijansko-francusko-španjolski film
15:30 Ana Karenjina - Priča Vronskoga, serija
16:20 Vojno redarstvene akcije Bljesak-Oluja: Bljesak, dokumentarna serija
16:55 Alka, dok. film
18:08 Ptica dinosaur, dok. film
19:00 Parni valjak - Bez struje, 2.dio
19:51 Glazbeni spotovi
20:05 Uхватite maloga, film
21:50 Katarina Velika - Uzlet
22:44 Dobra borba
23:37 Dnevnik Woodstocka
00:40 Graham Norton i gosti
01:28 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
10.8.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:21 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Croatia's Finest - Dhrub Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju - Brač
11:35 Upoznajmo Hrvatsku - zaronite s nama: Šibenski most - Šibenik
12:00 Dnevnik 1
12:26 Diva, telenovela
13:15 Dr. Oz
13:56 Upoznajmo Hrvatsku - zaronite s nama: Šibenski most - Šibenik
14:07 Heartland
14:50 Bajkovita Hrvatska: Utvrda Novigrad na Dobri
15:03 Umorstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:16 Upoznajmo Hrvatsku - zaronite s nama: Šibenski most - Šibenik
17:24 Žrtve ljubavi, serija
18:09 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:46 Tema dana
20:05 Nestali, serija
21:01 Junaci našega doba
22:00 Otvoreno
22:48 Dnevnik 3
23:22 Milijarde
00:20 Žrtve ljubavi, serija
01:05 Dr. Oz
01:47 Dnevnik 3
02:13 Na vodenome putu
02:58 Betty i njezine dijagnoze
03:41 Heartland
04:24 Skica za portret
04:36 Bajkovita Hrvatska: Utvrda Novigrad na Dobri
04:42 Croatia's Finest - Dhrub Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju - Brač
05:07 Dnevnik 2
05:49 Diva, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život: Kršćanstvo današnjice
06:32 Juhuhu
06:33 Tri prijatelja
10:48 Istina ili mit: Sunce nije dovoljno, treba nam dodatni vitamin D!
10:57 Djeca Mediterana
11:49 Uхватite maloga, film
13:35 Mali veliki glas, njemačko-austrijski film
15:11 Renovacija na prepad
16:00 Regionalni dnevnik
16:46 Na vodenome putu
17:32 25 godina Oluje - Hucaljuk
17:40 Vojno redarstvene akcije Bljesak-Oluja: Olujno nebo, dokumentarna serija

18:12 25 godina Oluje - Paradžik
18:20 TV Bingo
19:03 Inspektor Gadget
20:05 Mjesto koje zovem dom
20:51 25 godina Oluje - Turić
21:00 Dan odluke, film
22:50 Lovci na ubojice, film
00:38 Graham Norton i gosti
01:27 Mali veliki glas, film
02:56 Noćni glazbeni program

UTORAK 11.8.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
12:00 Dnevnik 1
12:27 Diva, telenovela
13:17 Dr. Oz
14:05 Heartland
14:48 Bajkovita Hrvatska: Starogradsko polje - Hvar
15:01 Umorstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Nestali, serija
21:00 dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Milijarde
00:25 Žrtve ljubavi, serija
01:10 Dr. Oz
01:50 Dnevnik 3
02:16 Na vodenome putu
03:01 Betty i njezine dijagnoze
03:46 Heartland
04:31 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:36 Reprizni program
05:25 Dnevnik 2
06:07 Diva, telenovela

05:00 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
10:50 Alka, film
11:45 Dan odluke, film
13:35 Čarolija jezera, film
15:15 Renovacija na prepada
16:00 Regionalni dnevnik
16:49 Na vodenome putu
17:43 Bitange i princeze
18:26 Vojno redarstvene akcije Bljesak-Oluja: Olujni vjetar, dokumentarna serija
19:00 Inspektor Gadget
19:30 POPROCK.HR
20:05 Mjesto koje zovem dom
21:00 Paklena kuhinja, film
22:45 Najtraženiji čovjek, film
00:50 Graham Norton i gosti
01:35 Čarolija jezera, film
03:10 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 12.8.2020.

07:15 Prvi hrvatski redarstvenik, film
08:00 Dan domovinske zahvalnosti, prigodna emisija
11:28 Knin: Dan pobjede i domovinske zahvalnosti - misa, prijenos
12:45 Dnevnik 1
13:10 Diva, telenovela
13:57 Dr. Oz
14:41 Heartland
15:25 Umorstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:14 Gojko Šušak - pobjednik iz sjene, dokumentarni film
18:10 Potjera

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Knin 2020 - svečani koncert, prijenos
21:40 Loto 7 - izvještaj
21:41 Oružja Oluje, dokumentarni film
22:46 Dnevnik 3
23:21 Milijarde
00:21 Dr. Oz
01:01 Prvi hrvatski redarstvenik
01:46 Dnevnik 3
02:12 Na vodenome putu
02:57 Heartland
03:42 Skica za portret
03:47 Reprizni program
04:03 Bajkovita Hrvatska
04:09 Oružja Oluje, dokumentarni film
05:09 Dnevnik 2
05:51 Diva, telenovela

05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
10:34 H2O: Uz malo vode!
11:00 Obrana dječje radosti, dokumentarni film
11:55 Paklena kuhinja, američki film
13:40 Profesorica - Mjesto zločina: naftno polje, film
15:15 Renovacija na prepada
16:00 Regionalni dnevnik
16:49 Na vodenome putu
17:43 Bitange i princeze
18:26 Vojno redarstvene akcije Bljesak-Oluja: Oluja, dokumentarna serija
19:00 Inspektor Gadget
19:30 POPROCK.HR
20:05 Mjesto koje zovem dom
21:00 Lincoln, američko-

indijski film
23:30 Kroz divljinu, američki film
01:15 Graham Norton i gosti
02:00 Profesorica - Mjesto zločina: naftno polje, film
03:30 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 13.8.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Dužijanca
12:00 Dnevnik 1
12:27 Diva, telenovela
13:17 Dr. Oz
14:05 Heartland
14:48 Bajkovita Hrvatska
15:01 Umorstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6
20:05 Nestali, serija
20:55 Loto 6 - izvještaj
21:00 General i džentlmen, dokumentarni film
22:00 Oluja nad olujama, dokumentarni film
23:05 Dnevnik 3
23:36 Milijarde
00:33 Žrtve ljubavi, serija
01:18 Dr. Oz
01:58 Dnevnik 3

02:24 Na vodenome putu
03:08 Betty i njezine dijagnoze
03:51 Heartland
04:33 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:38 Dužijanca
05:08 Dnevnik 2
05:50 Diva, telenovela

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja, crtana serija
10:10 Mali princ, crtana serija
10:34 H2O: Uz malo vode!
11:02 Lincoln, američko-indijski film
13:34 Ljubav ekskluzivno, američki film
15:06 Renovacija na prepada
16:00 Regionalni dnevnik
16:47 Na vodenome putu
17:41 Bitange i princeze
18:26 Vojno redarstvene akcije Bljesak-Oluja: Sjećanja i ožiljci, dokumentarna serija
19:00 Inspektor Gadget, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Mjesto koje zovem dom
21:00 Soba, irsko-kanadsko-britansko-američki film
23:00 Konačni obračun: Ecks protiv agentice Sever, američki film
00:35 Obiteljski zločini
01:20 Graham Norton i gosti
02:05 Ljubav ekskluzivno, američki film
03:30 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna - na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* - o političkim i kulturnim događanjima u zajednici - nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretna informacija o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nator iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Nacionalni park Tara

Jedno sasvim pravo putovanje

Kada kažu da ako nešto dovoljno jako želiš, onda ti se to i ispunji; ne kažu da se protiv vaše želje neće umiješati neke izvanzemaljske okolnosti kao što je recimo ova epidemiološka situacija. Od petog mjeseca veslamo, brusimo formu, jačamo želju za pobjedom, »pojačavamo nedostajanje« prema Neretvi i *Maraton lađa* je ono što jedva čekamo. Skoro, u tekstu o *Salašarima somborskim* sam napisala da želja nije otkazana i to je bilo u razdoblju kad su otkazivane sve moguće utrke u okruženju, a mi smo i dalje, s puno entuzijazma veslali i vjerovali da naša utrka neće biti otkazana. I tako i bi, utrka nije otkazana, ali je otkazana naša nada jer ne postoji mogućnost prelaska preko granice bez karantene, za koju nitko od nas nema dovoljno vremena koje bi mogao odvojiti. Kako bilo, jasno je koliko se želja, snage, volje i nade sručilo ovim u vodu, ali ne onu neretvansku jer do nje nećemo doći ove godine, ali je sigurno da ćemo misliti biti uz sve koji će ove godine imati priliku veslati.

I kamo sada

Tugu i neki žal zbog propuštanja omiljenog i glavnog događaja za cijelu veslačku godinu moguće je ublažiti samo nekim putovanjem. A i dane godišnjeg bi valjalo iskoristiti i eto nas četiri u autu, ali nigdje smještaja. Dogodilo se to da su svi smještajni kapaciteti koji postoje u granicama ove zemlje popunjeni. O bezobraznim cijenama ne vrijedi polemizirati, jer su neki, čini se mnogi, ovo vidjeli kao priliku za instant zaradu i promaklo im je da cijelu situaciju iskoriste kako bi promovirali naše ljepote i njihove ponude. Kako bilo, vidjet ćemo što će ostati kad sve ovo prođe, ali je nas karma ipak pogledala i dogodilo se to da su kolege iz ronilačkog kluba rezervirale smještaj i da imaju baš tri slobodna kreveta, ali će se naći mjesta i za četvrtu i eto nas četiri u autu i znamo kuda idemo. Zaovine nam se smiješe, a Tara nas zove.

Nacionalni park Tara

Nacionalni park Tara jedan je od pet nacionalnih parkova u Srbiji i ono što ga posebno izdvaja su šume omorike koju je otkrio botaničar **Josif Pančić**. Naravno, nije samo omorika, društvo joj

prave i bukva i jela. Park je osnovan 1981. godine, nalazi se u zapadnom dijelu Srbije, pripada unutarnjem pojasu Dinarida, pokriva najveći dio planine Tare. Granicu parka čini tok Drine između Višegrada i Bajine Bašte.

Prvo što su mi ronioci, koji na Taru i Zaovine odlaze godinama unazad, rekli jest da se pazim medvjeda. Moja želja da sretnem medvjeda je na vrhuncu i negdje mislim da sam spremna biti zrela u tom susretu. Naravno, ne mislim, niti ga želim sresti baš oči u oči, ali bih svakako voljela vidjeti tu veličinu i osjetiti taj nalet adrenalina koji ti kaže da se smiriš i polako povučеш. Svjesna sam koliko ljudima u ovoj priči zvučim neozbiljno, ali prosto je to moja želja. Upozorenje je stiglo i za poskoke i kada sva ta upozorenja sklonimo dobijamo jedan nevjerojatan raj i san svakog zaljubljenika u prirodu.

Trećina flore cijele zemlje raste upravo na Tari, a što se životinjskog svijeta tiče, uz najznačajnije stanište mrkog medvjeda, Tara je kuća za vuka, divlju mačku, kunu zlaticu i bjelicu, srnu, divlju svinju, divokozu, 135 registriranih ptica, među kojima su i ugrožene vrste grabljivica među kojima je suri orao, sivi soko, orao zmijar i jastreb. Promatrajući sve navedeno, uzbuđenje zbog odlaska u dom ovih životinja me preplavljuje.

Što smo isplanirali

Biti aktivni, to nam je glavni plan. Okolnosti su htjele da se tako namjeste da idemo s roniocima, pa je ronilačko odijelo spakirano, spakirani su i bicikli, tenisice za trčanje, tenisice za duge šetnje, pregršt informacija i da sve to dobije još zabavniju notu, s nama ide drugar koji nosi kajak, dakle i dan s veslima je u opciji. Svakako bi bilo lijepo obići sve vidikovce, provozati turu oko jezera biciklima, veslati uz vodopad na rijeci Vrelo, od brane Perućac i obvezno vidjeti čuvenu kućicu na stijeni. Osvojiti najviše vrhove bio bi ekstra bonus i naravno nadisati se zraka, okupati i okrijepiti tijelo u hladnim vodama jezera, piti čistu izvorsku vodu i buditi se sa suncem.

A kako je zapravo bilo, koliko je realizacija ispratila isplanirano, pišem vam u sljedećem broju.

Gorana Koporan

120 l - 2700 rsd sa PDV

240 l - 3780 rsd sa PDV

* troškovi dostave

024/260-500

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22

VOJVOĐANSKA BANKA

AD MS FIL. SUBOTICA

IBAN: RS35325960160000218862

NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.

Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

DUŽIJANCA 2020. SUBOTICA

8. 8. 2020. u 18 sati

Svečana Večernja
katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica

9. 8. 2020. u 10 sati

Svečana sveta misa zahvalnica Dužijance 2020.
katedrala sv. Terezije Avilske, Subotica

MIC
IC

DE
TITIA

